

Ο ΛΑΚΚΟΤΑΧΤΙΣ

ΕΤΟΣ Β' ΤΕΥΧΟΣ 16^{ΟΝ}

ΙΟΥΛΙΟΣ 1911

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΓΕΡ. ΒΩΚΟΣ

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΕΠ. 30

ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ
A. Δ. ΖΑΧΑΡΙΟΥ & Σ^Α
ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ

ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ
ΑΡΙΘ. 215

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ. Οδός Γ' Σεπτεμβρίου αρ. 27

Τηλ. διεύθυνσις
ΤΕΧΝΗ-ΑΘΗΝΑΣ

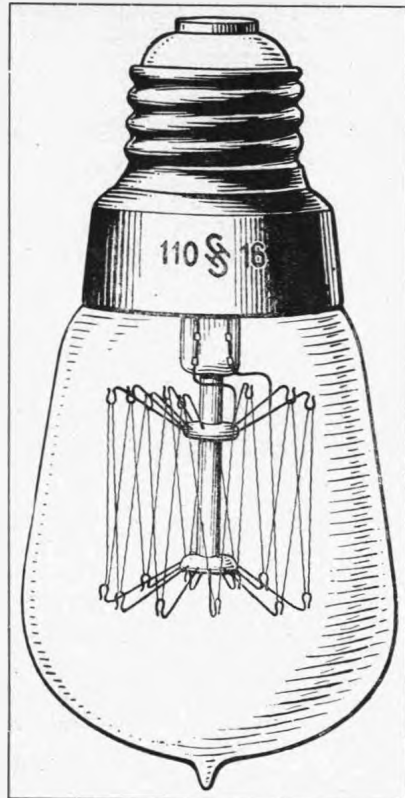
ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΘΕΡΜΑΝΣΕΩΣ
(Calorifere)

- Αναλαμβάνομεν την εγκατάστασιν κεντρικών θερμάνσεων μετά ἐγγυήσεως τῆς ἀποδόσεως ὀλοκλήρων οἰκοδομῶν, ξενοδοχείων, ἐπιπέλων, μεγάρων, δημοσίων καταστημάτων, νοσοκομείων, Τραπεζῶν, Συλλόγων κλπ.
- Ἐκπόνησις σχεδίων καὶ προϋπολογισμῶν δωρεάν.
- Πλέον τῶν 50 τοιούτων ἐγκαταστάσεων ἐν λειτουργίᾳ ἐν Ἑλλάδι καὶ Ἀνατολῇ μεταξὺ τῶν ὁποίων αἱ ἐξῆς: Ἀνάκτορα πρίγκηπος Νικολάου.— Ἐθνικὴ Τράπεζα κεντρικὸν καὶ ἐν Λαρίσσει.— Τράπεζα Ἀνατολῆς, ἐνταῦθα καὶ ἐν Σμύρῃ.— Τράπεζα Ἀθηνῶν ἐνταῦθα καὶ ἐν Σμύρῃ.— Λαϊκὴ Τράπεζα — Ξενοδοχεῖον Ἀκταίων καὶ Palace.— Πτωχοκομεῖον Ἀθηνῶν.— Νοσοκομεῖον μεταδοτικῶν νοσημάτων Α. Συγγροῦ.— Αἰγινήτειον κλπ. ἰδιωτικὰς κατοικίας.
- Ἀπειράριθμα ἐδχαριστήρια, συστατικά.
- Διαρκῆς παρακαταθήκη ὄλων τῶν ἀπαιτουμένων ὕλικῶν θερμάνσεως μόνον α' ποιότητος καὶ ἀναγνωρισμένης στερεότητος, συνεπῶς ταχυτάτη προθεσμία παραδόσεως.
- Λιὰ πᾶσαν συμπληρωματικὴν πληροφορίαν ἀπευθυνθήτω πρὸς τὴν

Τεχνικὴν Ἑταιρίαν

A. Δ. ΖΑΧΑΡΙΟΥ καὶ Σ^{ια}. Μηχανικοὶ
ἐν Ἀθήναις ὁδὸς Γ' Σεπτεμβρίου αρ. 27

ΠΡΑΤΗΡΙΟΝ
ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ
A. Δ. ΖΑΧΑΡΙΟΥ & Σ^Α

ΛΑΜΠΤΗΡΕΣ TANTAL

ΘΕΡΜΑΣΤΡΑΙ: Συστήματος Ἀμερικανικοῦ τῶν τελειότερων συστημάτων, ἡγγυημένης λειτουργίας, καὶ ἀντοχῆς, ρυθμιζουσαι τὴν θερμότητα κατὰ βούλησιν, ἀπὸ δεκαετίας εἰσαχθεῖσαι ἐν Ἑλλάδι. Διαρκῆς παρακαταθήκη εἰς πλουσίαν συλλογὴν.

ΘΕΡΜΟΣΙΦΩΝΕΣ: Τῶν τελευταίων συστημάτων (ἀνοικτοῦ συστήματος).

ΛΟΥΤΗΡΕΣ: Χυτοσιδηροὶ ἐσμαλωμένοι μετὰ πορσελάνης.

TANTAL: Ἡλεκτρικοὶ λαμπτήρες οἰκονομίας ἐκ μετάλλου Tantal 70 ¹/₁₀ οἰκονομία ἐπὶ τῆς καταναλώσεως τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος.

Ἀπαντᾷ τὰ ἐξαρτήματα ἠλεκτρικῶν ἐγκαταστάσεων, Τηλέφωνα, Ἀνεμιστήρες, Εἶδη Ἀερίοφωτος, Πυρσόβεστρα κτλ. κτλ.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ ΔΡ. 50.000.000
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΔΡ. 10.480.000

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ: Ἐν Ἑλλάδι: Ἐν Πειραιεῖ, Πάτραις, Σύρω, Καλάμιας, Τριπόλει, Βόλω, καὶ Λαρίσσει.— Ἐν Κρήτῃ: Ἐν Χανίοις, Ἡρακλείω καὶ Ρεθύμνῳ.— Ἐν Τουρκίᾳ: Ἐν Κωνσταντινουπόλει (ὑποκατάστημα ἐν Γαλατῇ μετὰ πρακτορείου ἐν Σταμπούλ), Ἄμισσῳ, Τραπεζοῦντι, Κερασσοῦντι, Πάφω, Σμύρῃ, Χίω, Μερσίνη, Ἀδάνοις, Ταρῶ, Θεσσαλονίκῃ, Σέρραϊς, Καβάλλῃ, Σάνθῃ, Δεδεαγάτς καὶ Ἰωαννίνοις.— Ἐν Αἰγύπτῳ: Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ (μετὰ παραρτήματος ἐν τῇ συνοικίᾳ Μιδάν), Καῖρω (μετὰ παραρτήματος ἐν τῇ συνοικίᾳ Μούσι), Ζαγαζικίῳ, Μανσοῦρα, Μιτ-Γκάμρ, Τάντα καὶ Μπενί-Σουέφ.— Ἐν Λονδίῳ: (No 22, Fenchurch Street).— Ἐν Ἀμβούργῳ: (Domhof, Mönckeberg Strasse 18).— Ἐν Λεμεσσῷ (Κύπρου).— Ἐν Λιμένι-Βαθέος (Σάμου) καὶ ἐν Χαρτούμ (Σουδάν).

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Σ. ΦΡΑΓΚΙΑΔΗΣ, Πρόεδρος

ΙΩ. ΜΠΟΤΑΣΗΣ, Ἀντιπρόεδρος

Κ. ΒΕΡΟΥΓΚ

Ζ. Κ. ΜΑΤΣΑΣ

Ε. ΕΜΠΕΡΙΚΟΣ

ΕΜΜ. Α. ΜΠΕΝΑΚΗΣ

Α. ΕΥΓΕΝΙΔΗΣ

ΒΑΡΩΝΟΣ ΔΕ ΝΕΦΔΙΖ

Α. ΖΑΡΙΦΗΣ

ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ ΔΕ ΡΕΒΕΡΣΩ

Ι. ΗΛΙΑΣΚΟΣ

ΜΙΧ. ΣΑΛΒΑΓΟΣ

Α. Ε. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΟΝ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Γενικὸς Διευθυντὴς **ΖΑΦΕΙΡΙΟΣ Κ. ΜΑΤΣΑΣ**

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΤΗΛΕΓΡΑΦΙΚΗ: ΑΘΗΝΑΪΚΗ—ATHENOCLES

Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν ἐκτελεῖ πᾶσαν Τραπεζικὴν ἐργασίαν, ἦτοι: Προεξοφλήσεις ἐμπορικῶν γραμματίων καὶ συναλλαγματικῶν, προκαταβολὰς ἐπὶ χρεωγράφων καὶ ἐμπορευμάτων, εἰσπράξεις τοκομεριδίων, παντὸς εἶδους χρεωγράφων, φορτωτικῶν, συναλλαγματικῶν, γραμματίων ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ· ἐκτελεῖ χρηματιστικὰς ἐντολάς· ἐκδίδει ἐπιταγὰς, πιστωτικὰς ἐπιστολάς καὶ τηλεγραφικὰς ἐντολάς πληρωμῶν ἐν τε τῇ ἐσωτερικῇ καὶ τῇ ἐξωτερικῇ· ἀνοίγει τρέχοντας λογαριασμοὺς, ἡγγυημένους, δέχεται καταθέσεις χρεωγράφων πρὸς φύλαξιν ἀντὶ ἐλαχίστων δικαιωμάτων καὶ ἐνοικιάζει διαμερίσματα χρηματοκιβωτίων διαφόρων διαστάσεων ὑπὸ δρους λίαν εὐνοϊκοῦς διὰ τὸ κοινόν.

Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν δέχεται καταθέσεις εἰς χρυσόν, εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ εἰς τραπεζογραμμάτια ὑπὸ δρους λίαν εὐνοϊκοῦς.

Αἱ εἰς χρυσόν καταθέσεις εἶνε ἀποδοτέαι εἰς ὃ νόμισμα ἐνηργήθησαν, αἱ δὲ εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ὁμοίως ἀποδίδονται δι' ἐπιταγῶν (chèques) τῆς Τραπεζῆς ἐπὶ τῶν ἐν τῇ ἐξωτερικῇ ἀνταποκριτῶν τῆς. Οἱ δεδουλευμένοι τόκοι πληρώνονται καθ' ἑξαμηνίαν ἀπὸ τῆς πρώτης Ἰανουαρίου καὶ ἀπὸ τῆς πρώτης Ἰουλίου ἐκάστου ἔτους.

Ταμιευτήριον, μὲ ἰδιαίτεραν ὕπηρεσίαν, λειτουργεῖ καθ' ἑκάστην.

ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ "ΑΠΟΛΛΩΝ,"

ΩΔΕΙΟΝ ΛΟΤΤΝΕΡ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1899

ΑΘΗΝΑΙ ΟΔΟΣ ΦΕΙΔΙΟΥ 3.

Τὸ **ΩΔΕΙΟΝ ΛΟΤΤΝΕΡ** ἰδρυθὲν πρὸ δεκαετίας καὶ διευ-
θνύμενον παρὰ τῆς **Κ^ας Λίνας** φὸν Λόττνερ ἐδρῖσκειται εἰς τὸ
κεντρικώτερον μέρος τῶν Ἀθηνῶν καὶ εἰς εὐρὴν καὶ εὐάερον μέγαρον
μετὰ κήπου.

Αἱ ἐπιτυχίαι του τόσο εἰς τὴν μουσικὴν ἐκπαίδευσιν καὶ μόρ-
φωσιν τῶν πολυαριθμῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν του ὅσῳ καὶ εἰς
τὰς συναυλίας του καὶ τὰς ἐκτελέσεις μεγάλων ᾠδικῶν ἔργων ὅπου
τῆς μικτῆς χορωδίας του εἶνε τοιαῦται ὥστε πᾶς λόγος καθίσταται
περιττός.

Ἐν τῷ Ὁδείῳ Λόττνερ διδάσκονται ὅλα τὰ μαθήματα τῆς
θεωρητικῆς μουσικῆς, ἐπίσης ὀργανικὴ καὶ φωνητικὴ μουσικὴ,
κλειδοκύμβιλον, τετράχορδον, βάρβιτος, συμφωνικὴ μουσικὴ τῆς
αἰθούσης, ᾄσμα, χορωδία κτλ.

Ἡ διδασκαλία γίνεται παρὰ τῆς Διευθυντρίας **Κ^ας Λίνας** φὸν
Λόττνερ, τῶν καθηγητῶν κ. κ. **Καρλόλου Μπέμμερ** (χορωδία καὶ
βιολοντζέλο) καὶ ἄλλων δοκίμων καθηγητῶν καὶ διδασκαλισσῶν.
Ἦδη ἐκ Βερολίνου ἀφίκετο ἕξοχος καθηγητῆς τοῦ βιολίου ἐκ τῆς
ὕψηλης Μουσικῆς Σχολῆς τοῦ Ἰωακείμ ὁ κ. **I. Σαίφερ**.

Ἡ παρεχομένη εἰς τοὺς μαθητὰς καὶ τὰς μαθητρίδας μόρφωσις
εἶνε τοιαύτη ὥστε οἱ μετὰ τὸ πέρασ τῶν σπουδῶν των δύνανται
ὑψιστάμενοι τὰς ἐπὶ πτυχίῳ ἐξετάσεις γὰ ἔχουν πλήρη τὰ ἐφόδια
τῆς ἐξασκήσεως τοῦ μουσικοῦ ἐπαγγέλματος.

Εἰς τὸ Ὁδεῖον Λόττνερ ἐφοίτησαν καὶ ἔλαβον τὸ μουσικόν των
δίπλωμα καὶ φοιτοῦν μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι ἐκ τοῦ ἔξω ἑλληνισμοῦ.

Διὰ πληρεστεράς πληροφορίας στέλλεται εἰς πάντα αἰτοῦντα
κανονισμὸς καὶ πρόγραμμα διδασκαλίας.

ΒΕΛΑΣΚΕΖ

Ο ΔΟΥΞ ΟΛΙΒΑΡΕΖ

ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ ΤΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΕΩΣ*

ΒΕΛΑΣΚΕΖ

Η Ισπανία ή χώρα των Ιπποτών και των γενναίων επιχειρήσεων, διά της ενεργητικότητός της, της βιαίας όρμης της, και της άγερώχου και αισθηματικής ζωής κατέκτησε διά μίαν στιγμήν τους δύο κόσμους. Είχε φθάσει εις την ακμην εκείνην όπου τά έθνη έχουν ανάγκην των μεγάλων πνευμάτων όπως διακωμίσουν τά κατορθώματα των ήρώων. Τήν εποχήν ακριβώς ταύτην ανεφάνησαν ο Κερβάντες ως συγγραφείς και ο Βελάσκεζ ως ζωγράφος και διά των δύο τούτων μεγάλων πνευμάτων ζή μέχρις ημών ή Ισπανία του Καρόλου του πέμπτου και Φιλίππου του Β'.

Έν έθνος είνε αναπόφευκτον να ζή μόνον διά των καλλιτεχνών, διά των σοφών, διά των συγγραφέων και έν γενεί διά των μεγαλοφυών. Μία νικηφόρος μάχη δέν είνε τίποτε άλλο από μίαν ιστορικήν χρονολογίαν, ενώ ένα έργον τέχνης συνεχίζει τήν δόξαν του έθνους ολοκλήρου και από αιώνα εις αιώνα μένει ως κληρονομία της ανθρωπότητος.

Νεώτατος ακόμη ο Ντιέγκο ντε Σίλβα Βελάσκεζ έδειξε δείγματα της ισχυράς του ιδιοφυίας.

Δέκα τριών ετών ήτο όταν εισήλθεν εις τó εργαστήριον του περιφήμου τότε ζωγράφου και αρχιτέκτονος Φραγκίσκου Έρέρα, άλλ' ή αντίθεσις του χαρακτήρος του Βελάσκεζ ήνάγκασε τον πατέρα του Δον Ζουάν Ροντριγκέζ να τον τοποθετήσει πλησίον του ζωγράφου, ποιητού και καθηγητού Φραγκίσκου Πακκέκο άνδρος σοφού

* Βλέπε «Καλλιτέχνην» τεύχος 'Απριλίου 1910 (Μιχαήλ 'Αγγελος), Μαΐου 1910 (Ραφαήλ), 'Ιουνίου 1910 (Αθανάριδος ντά Βίντσι), Αύγουστου 1910 (Τισσιανός), Σεπτεμβρίου 1910 (Παύλος Βερονέζε), 'Οκτωβρίου 1910 (Τιντορέττο), 'Ιανουαρίου 1911 (Κορρέγιος), 'Απριλίου 1911 ('Ανδρέας ντέλ Σάριο) Μαΐου 1911 (Σάνδρο Μποτιτσέλι), 'Ιουνίου 1911 (Μουριλλο).

του οποίου η διδασκαλία ἐζητείτο παρ' ὅλης τῆς ἀριστοκρατίας τῆς πόλεως. Ὁ Βελάσκεζ ἂν καὶ ἐγεννήθη εἰς τὴν Σεβίλλη κατὰ τὸ 1599 διήλθεν ἐν τούτοις τὰ πρῶτά του ἔτη εἰς τὸν ἐνεργητικὸν καὶ ἐμπορικὸν λιμένα τοῦ Ὀπόρτο, ἡ ζωὴ τοῦ ὁποίου ἐπέδρασεν εἰς τὴν ἰδίαν του ἐνεργητικότητα.

Ὁ Πακκέκο ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμήν διεύνωσεν, ὅτι ὁ νέος του μαθητὴς δὲν ἦτο ὅπως οἱ ἄλλοι, ἀλλ' ἐξαιρετικὴ προσωπικότης, τὴν ὁποίαν ἐφρόντισε νὰ καθοδηγήσῃ καταλλήλως. Τὸ δὲ 1618 ἐκτιμῶν αὐτὸν τοῦ ἔδωκεν εἰς γάμον τὴν θυγατέρα του Ζουάνα «διὰ νὰ τὸν ἐνθαρρύνῃ, ὡς ἔλεγε, διὰ τὰς ἀρετάς του, τὴν ἰκανότητά του, καὶ τὴν ἐλπίδα, τὴν ὁποίαν ἐστήριζεν εἰς τὸ τάλαντόν του».

Τὸ 1622 ἦτο ἡδὴ πατὴρ δύο τέκνων. Ταξιδεύει τὸ πρῶτον εἰς τὴν Μαδρίτην καὶ ἐπισκέπτεται τὰ βασιλικὰ Μουσεῖα διὰ νὰ ἐπχ-

νέλλῃ κατόπιν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Φιλίππου Γ' ὅπως γίνῃ ὁ κατ' ἐξοχὴν αὐλικὸς ζωγράφος τῆς Ἰσπανίας.

Ἄλλ' ἐνῶ αἱ ἐπαρχίαι τῆς μεγάλης Ἰσπανικῆς ἐπικρατείας, λέγει ὁ Βωτιέ, ἀπεσύροντο ἢ μίᾳ κατόπιν τῆς ἄλλης, ἐνῶ κατέρρειε τὸ κολοσσαῖον οἰκοδόμημα Κερόλου τοῦ Πέμπτου, ὁ νεωγελῆς αὐτοῦ ἀπόγονος Φιλίππος ὁ Δ' παρηγορεῖτο βλέπων τὸν Βελάσκεζ ζωγραφίζοντα. Φιλοσοφία ἀναμφιβόλως ἀσυνείδητος, ἀλλ' οὐχ' ἥττον λογικὴ. Ἡ ἐποχὴ τῆς δόξης

καὶ τῆς δράσεως εἶχε παρέλθει. Ὁ βασιλεὺς ἀφῆκε τὸν Ὀλιβαρές, τὸν ὑπερήφανον αὐτοῦ εὐνοσούμενον, τὸν φοβερόν του ὑπουργόν, τὸν Ρισελιέ τῆς Ἰσπανίας, νὰ μάχεται κατὰ τῆς ἀκαταμάχητου παρακμῆς καὶ παρέμενε εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ ζωγράφου τοῦ ὅπως ἰδρυσθὴ τὴν εἰρηνικὴν καὶ διαρκῆ δόξαν ἐκείνην, ἡ ὁποία ἤθελε παραδώσει εἰς τὸ μέλλον τὴν ὑπερήφανον μορφήν τῶν ὑψηλῶν του, τῶν νικητῶν τῶν Μαυριτανῶν, τῶν κυριάρχων τῆς Εὐρώπης καὶ ἀτρομητῶν τυχοδιωκτῶν τοῦ νέου Κόσμου.

Ὁ Βελάσκεζ ἐφθασε τὴν στιγμήν καθ' ἣν ὀπισθενεῖ τῆς λαμπρᾶς ἀκόμη δόξης καὶ τῆς δυνάμεως ἢ συντριβῆ ἤρχιζε. Βιέπων τις τὴν ταχύτητα τῆς ἐκτελέσεώς του θὰ ἐνόμιζεν, ὅτι βιάζεται ἐκ τῆς ἐπικειμένης καταστροφῆς.

Ἐκ νεότητός του τρέπεται εἰς τὸ ἐπικαιρὸν ἐπάγγελμά

του, ἰκανὸς ν' ἀποδώσῃ μετ' ἀκριβείας καὶ ταχύτητος τὸ μοναδικὸν θέαμα τοῦ ὁποίου ἦτο πεπρωμένον νὰ γείνη ὁ ἱστορικὸς Μετριοφρόνως ἀγκείται εἰς τὴν εἰλικρινεῖν ἐργαζόμενος εἰς τὴν «νεκρὰν φύσιν», ὁ χρωστήρ του κερδίζει ἀπὸ τὴν γυμναστικὴν ταύτην βεβαιότητα, τὴν ὁποίαν ἀκολουθῶς ἐξυψώνει εἰς τὴν δυσχερῆ σπουδὴν τῶν κλίσεων τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, τῆς φυσιογνωμίας τῶν προσώπων, τῆς ἀνθηρᾶς λεπτότητος τῆς ἀνθρωπίνης σαρκός. Ζωγραφίζων μετὰ τὴν αὐτὴν εὐλαβείαν

Ο ΙΝΦΑΝΤΗΣ ΔΟΝ ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΙΑΣ ΥΠΟ ΒΕΛΑΣΚΕΖ

Ο ΙΝΦΑΝΤΗΣ ΔΟΝ ΒΑΛΤΑΣΑΡ ΚΑΡΟΛΟΣ ΥΠΟ ΒΕΛΑΣΚΕΖ

νεκρὸν ὑπόδειγμα εἰς ὅλας τὰς θέσεις καὶ ὅλας τὰς ἐκφράσεις. Ἐχρειάζετο εἰς καλλιτέγνην τόσον πλουσίως προικισμένον ἰδιόζουσα ἐνέργεια ὅπως συγκρατήσῃ τὴν ὀρμὴν του προχωρῶν ρυθμικά, καὶ τὴν ευκολίαν ἣν εἶχε πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων εἰς ὀρισμένον καὶ μικρὸν διάστημα.

Ἄλλα καὶ μετὰ πόσον κῦρος αὐθεντικὸν πλουτίζει τὰς φυσικὰς ταύτας ιδιότητας! Ἀρῶν ἐκάμθη τὸ πνεῦμά του πρὸς τὴν στρυφνὴν ταύτην σχολήν, ἐνίκησεν ὅλας τὰς δυσκολίας, ἐκπλήττων ὡς γόης. Ὁ Βασιλεὺς Φιλίππος ὁ Δ' ἀπκτηθεὶς ἀπηύθυνε τὸν λόγον εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ νομάρχου Παρέγια καὶ ὁ λαὸς τῆς Ρώμης ἐχαίρετα τὴν εἰκόνα τοῦ Παππα Ἰνοκεντίου Ι' νομιζων, ὅτι ἐβλεπε τὸ ἴδιον πρόσωπον τοῦ ἀνωτάτου Ποντίφηκος.

Ὁ Θεόφιλος Γκωτιέ ἀνεφώνησε πρὸ τῆς εἰκόνας τῶν Κυριῶν τῆς τιμῆς (Meninas τοῦ μουσεῖου τοῦ Πραδο): «Ἀναγκάζεται κανεὶς νὰ εἴπῃ, ποῦ εἶνε λοιπὸν ἡ εἰκὼν;»

Βασιλικὴ οἰκογένειαν Ἰνφάνται, μεγίστανες, γελωτοποιοί, αὐλικοί, ὅλος ὁ σύγ-

χρονος κόσμος διήρχετο ἀλληλοδιαδόχως ἐκ τοῦ ὀκρὶβαντός του μετὰ τὸν τόνον τῆς πραγματικότητος.

Ἐκ τῶν προσωπογραφιῶν εἰσήρχετο εἰς τὰς ἱστορικὰς σκηνὰς καὶ ἐλάμβανε χωρὶς προσπαθείαν τὸν ἐπικὸν τόνον εἰς τὴν «Παράδοσιν τοῦ Μπρέντα» τοῦ Μουσεῖου τοῦ Πραδο, κατήρχετο μάλιστα εἰς τὰς ζωγραφίας τῶν ἐσωτερικῶν τῶν ἐργαστηρίων ὅπως εἰς τὸ ἔργον του «Αἱ Κλώθουσαι» τοῦ Μουσεῖου τοῦ Πραδο, καὶ εἰς τὸν κόσμον τῶν μεθύσεων ὅπως εἰς τὸ ἔργον «Ἡ συντροφία τῶν μεθύσεων» τοῦ ἰδίου Μουσεῖου. Ἀλλὰ καὶ ὡς ἀντάξιός τῆς ὑπερήφανου Ἰσπανίας ὅπου ὁ ἐλάχιστος χωρικὸς λογιζέται ὡς ἥρωας, ἤξευρε πάντοτε νὰ παραμυθῆται τελειὸς εὐγενῆς καὶ συγγρόνως πιστὸς χρονικογράφος δηλαδὴ πλήρης εὐγενείας καὶ καθόλου αὐλικός. Ὁ χρωστήρ του ἀδιάλλακτος, τὸ χρῶμά του βαρὺ καὶ σταθερὸν ἀγνοοῦν τὴν καλακείαν διότι ἀκριβῶς ἠγνώνει τὸ ψεῦδος. Ἡ ὠγρὰ ὄψις τοῦ Φιλίππου Δ' καὶ οἱ ὑψηλόσωμοι παῖδες ἀποκαλύπτουν ἀναμφιβόλως τὸ πτω-

Η "MENINAS", ΥΠΟ ΒΕΛΑΣΚΕΖ

χεύσαν αίμα φυλής εξητλημένης. Ἡ μεγαλειότης τοῦ Ὀλιβαρὲς θριαμβεύει μὲ κάποιαν ἀγυρτεῖαν Καστιλιανήν, ἣτις ἀξιοῖ τὸ δικαίωμα τῆς ἐπικυριαρχίας τῆς Ἰσπανίας. Ἀλλ' ὁ Δουξ αὐτὸς ἐμελλε νὰ μὴ ἀποθάνῃ χωρὶς νὰ παραστῆ εἰς τὴν γεννωμένην δόξαν τοῦ Πρίγκηπος Κονδαίου Λουδοβίκου Β', χωρὶς ν' ἀκούσῃ τὸ τηλεβόλον τοῦ Μποκρουά καὶ νὰ ἴδῃ τὴν θραῦσιν τοῦ μέχρι τότε ἀνικῆτου παλαίου πεζικοῦ τῆς Ἰσπανίας.

Ὁ ὑπερήφανος Δουξ καὶ ὁ ἀνίσχυρος βασιλεὺς ὑπώπτευαν, ὅτι αἱ βραχεῖαι καὶ κεναὶ στιγμαὶ αἱ ὁποῖαι διέρρεον πλησίον τοῦ Βελάσκεζ θὰ ἦσαν γονιμώτεραι τῶν γονιμῶν ἐτῶν τῶν ἀφιερωμένων εἰς τὰ δημοσίου πράγματα.

Ὑπώπτευαν, ὅτι τὸ φάσμα τῶν χρωμάτων στερεοῦμενον ἐπὶ ἐλαφρᾶς οὐθόνης ἤθελε συνεχίσει τὴν ἀνάμνησιν τῶν σταθερώτερα τῆς ἀξίας τῶν, τῆς ἰσχύος καὶ τῆς προσωπικῆς τῶν δόξης.

Ὅτε ὁ κόμης Ὀλιβαρὲς ὁ μέγας πρωθυπουργὸς τοῦ Φιλίππου Δ' ἐκάλεσε τὸν Βελάσκεζ ὅπως τὸν συστήσῃ εἰς τὸν Βασιλέα, ἦτο ὡς νὰ συνηθάνετο ποῖαν ἀνάγκην εἶχε τὸ ἰσπανικὸν μεγαλεῖον ἵνα διαιωισθῆ ἀπὸ τὸν χρωστῆρα ἐνὸς Βελάσκεζ. Τὸ 1625 γίνεται αὐλικὸς ζωγράφος καὶ τιμᾶται καθημερινῶς σχεδὸν ὑπὸ τῶν ἐπισκέψεων τοῦ Βασιλέως. Τὸ 1628 ἀφίχθη εἰς τὴν Μαδρίτην μὲ διπλωματικὴν ἀποστολὴν ὁ Πέτρος Παῦλος Ροῦμπενς, ὁ μέγας Φλαμανδὸς ζωγράφος ὅπως παρασκευάσῃ τὴν εἰρήνην μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Ἰσπανίας. Ὁ βασιλεὺς ἔθεσεν ὡς ξεναγὸν τοῦ τὸν Βελάσκεζ καὶ οὕτω οἱ δύο καλλιτέχνη ἐγένοντο φίλοι, χωρὶς δὲ νὰ ἐπηρεασθῆ ὁ Βελάσκεζ ἀπὸ τὴν τεχνοτροπίαν τοῦ Ροῦμπενς ἐξετίμησε τὸ μέγα του τάλαντον καὶ ἀποπερατώνει τοὺς «Borrachos» τὸ ἀριστούργημα τῆς πρώτης περιόδου, τὸ ὁποῖον εὐρίσκειται σήμερον εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ Πράδα. Κατόπιν μεταβάνει εἰς Ἰταλίαν, θαυμάζει τὸν Τισσιανὸν χωρὶς νὰ τὸν μιμηθῆ καὶ μόνον εἰς τὴν ἐπιστροφὴν του εὐρίσκειται τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Θεοτοκοπούλου, ὁ ὁποῖος ἀπέθανε τὸ

1614. Ὁ Γκρέκο, ὅπως ὠνομάζετο ὁ Θεοτοκόπουλος, ἦτο καλλιτέχνης ἐξαιρετικῆς ἰδιοφυίας, ἡ δυνατὴ καὶ πρωτότυπος τέχνη του προτρέχει τῆς ἐποχῆς τῆς κατὰ τοιοῦτον τρόπον μάλιστα ὥστε ἀφοῦ ἐπέδρασεν ἐπὶ τοῦ Βελάσκεζ καὶ βραδύτερον ἐπὶ τοῦ Γκόγια ἐξακολουθεῖ ἀκόμη καὶ σήμερον νὰ ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς καθόλου τέχνης.

Τὸ 1643 τὸ ἔτος κατὰ τὸ ὁποῖον ὁ Κονδαῖος ἔκαυσε τὴν ἰσπανικὴν δύναμιν εἰς τὸ Ροκρουά, ὁ Βελάσκεζ ἔχασε τὸν προστατὴν του τὸν κόμητα Ὀλιβαρὲς καὶ ἡ φήμη του ἤρχισε νὰ σβύνῃ. Ἐπακολοθεῖ τὸ περίφημον αὐτοῦ ἔργον «Les Lances» τοῦ Μουσίου τῆς Μαδρίτης, τὸ ὁποῖον σήμερον τόσους θαυμαστάς συγκεντρώνει. Πλεῖστα ἔργα ἐξετέλεσεν ὁ Βελάσκεζ παριστώντα τὴν αὐλὴν καὶ τοὺς μεγιστάνας τῆς Ἰσπανίας, ἐκεῖνο ὁμοῦ τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει τὴν εὐγενῆ καὶ ἐξαιρετικὴν του μεγαλοφυίαν εἶνε καὶ τὰ ἔργα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα χαρακτηρίζουν τὴν ὠραίαν ζωὴν του, ὅπως ὁ «Μένιππος», ὁ «Αἰσωπος», «Ἡ Ἀφροδίτη στὸν καθρέφτη», «Ἡ Στέφισ τῆς Παρθένου» κλπ.

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ βίου του ὁ Βελάσκεζ ἐδυστύχησε. Ἐπιστρέψας ἀπὸ τὰ Γαλλοῖσπανικὰ σύνορα κουρασμένος καὶ ἀποτεθαρρημένος ἀπὸ τὴν πτώσιν τῆς πατρίδος του οὐδ' αὖτις εὗρε προστασίαν. Ἡσθένησε καὶ τὴν 6 Αὐγούστου τοῦ 1660 ἀπέθανε πυρέσσων καὶ κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Μπερουέ: «Παρέδωκε τὴν ψυχὴν του εἰς τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος τὴν ἐδημιούργησε διὰ τὸν θαυμασμὸν τοῦ κόσμου».

Δὲν εἶνε βεβαίως ὑπερβολὴ τὸ νὰ ὑποστηρίζωμεν, ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ Βελάσκεζ ὑπῆρξε διαρκῆς καὶ τραγικὴ μάχη ἐναντίον περιβάλλοντος, τὸ ὁποῖον ἠμποδίζει τὸ πνεῦμά του καὶ δὲν θὰ ἠδύνατό τις νὰ ἐκπλαγῆ διὰ τὴν ἀδικοφροσίαν ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας ἀπέθανε καὶ τὴν ὁποῖαν ὑπέστη καθ' ὅλον του τὸ στάδιον.

Τὸν ἐκήδευσαν κοινότατα καὶ παρῆλθε χωρὶς νὰ δώσουν προσοχὴν. Τόσα πλούτη πραγματικὰ διέφευγον τὴν στιγμὴν ταύτην ἐκ τῶν χειρῶν τῆς βασιλείας ὥστε ὁ θάνα-

τος ἐνὸς καλλιτέχνου ἔπρεπε νὰ διέλθῃ ἀπαρατήρητος.

Θὰ ἦτο ἄδικον νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τις μετὰ τινῶν κριτικῶν, ὅτι ὁ πολιτισμὸς τελειώνει εἰς τὰ Πυρρηναῖα. διότι εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς φιλολογίας καὶ τῶν τεχνῶν ἡ Ἰσπανία ἄφησεν ἰχνη ἀναντίρρητα.

Ὁ Βελάσκεζ ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὴν Καστιλιανὴν ὀλίγον ἥλιον τῆς Ἀνδαλουσίας του, ἀκτινοβόλον λάμψιν ἡ ὁποία ταχέως ἐπεσκοτίσθη ἀπὸ τὰ νέφη, τὰ ὁποῖα ἐπλανῶντο ἀενάως ὑπεράνω τῆς ἰσπανικῆς αὐλῆς. Ἡ ζωὴ του ὑπῆρξε μάχη διαρκῆς ἐναντίον πάσης δυσκολίας. Ἡ ἐξαιρετικὴ του φιλεργία δὲν ἐξετιμήθη ἐπὶ τῶν Μεγιστάνων ὑπὲρ τῶν ὁποίων τὴν ἐξήσκει, καὶ δὲν εἶχε περιαυτὸν τοῦλάχιστον τὴν καλλιτεχνικὴν ἀδελφότητα, ἡ ὁποία ὑπάρχει εἰς τὴν Ἰταλικὴν σχολὴν.

Ἡ θλιβερὰ πολυτέλεια τῆς αὐλῆς, αἱ ἀπότομοι μεταβολαὶ τοῦ κλίματος τῆς Μαδρίτης, ὅπου ὑποφέρει κανεὶς τὴν νάρκην κυστικοῦ ἡλίου, καὶ τὴν ἐπικίνδυνον ἔλευσιν παγεροῦ ἀνέμου, τὸ τοπεῖον αὐχμηρὸν καὶ χωρὶς θέλητρα, ὁ λαὸς τραχὺς καὶ ἀπαθής, ἀδιάφορος εἰς τὰς καλλιτεχνικὰς καὶ φιλολογικὰς ἐκδηλώσεις, τὰ πάντα εἶγον συννοηθῆ ὅπως διαθέσουσι δυσχερῶς τὴν ψυχὴν τοῦ ζωγράφου, καὶ εἶνε θαῦμα ὅτι ζῶν τοιοῦτοτρόπως εἰς τὴν Μα-

δρίτην κατὰ τὸν 17^{ον} αἰῶνα ἔγεινε χρωματιστὴς κατὰ τὸν τρόπον τῶν Βενετῶν μὴ ἐπηρεαζόμενος ὑπὸ τῶν Μαυριτανῶν καὶ τῆς Ἀνατολικῆς τέχνης, ἡ ὁποία ζητεῖ μίαν ἄδουσαν ἁρμονίαν τῶν τόνων μᾶλλον παρά τὰς ἐρυθρὰς λάμψεις τῆς χρωματοπυξίδος.

Ὁ Βελάσκεζ δυσκόλως ἠδύνατο νὰ γίνῃ ἐνθουσιώδης ὁπαδὸς τοῦ λάμποντος χρωματισμοῦ, καὶ μολονότι ἔπρεπε νὰ παρατηρῆ τὸ ἐρυθροῦν παραπέτασμα τῶν *Hilanderas*, ἡ ῥοδίνη ταινία τῆς εἰκόνας τοῦ Φιλίππου ἐφίππου, αἱ θερμαὶ ἀποχρώσεις τῆς στέψεως τῆς Παρθένου, ἡ τέχνη του τέλος τηρεῖται εἰς ἁρμονίας φαιᾶς καὶ κιτρινοῦς.

Τὰ λάμποντα χρώματα ἐκφράζουν τὴν χαρὰν τῆς ζωῆς, ἦσαν δὲ ἄγνωστα εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς τῆς Καστιλίας. Ἡ τεχνοτροπία τοῦ Μουρίλλου εἶνε εἰδικὴ εἰς τὴν

Ἡ ΠΡΙΓΚΗΠΙΣΣΑ ΜΑΡΙΑ ΤΕΡΕΖΑ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΙΑΣ ΥΠΟ ΒΕΛΑΣΚΕΖ

Ἀνδαλουσίαν, θὰ ἦτο δὲ ἄδικον λαμβάνοντες ὡς σημεῖον συγκρίσεως τοὺς Ἰταλοὺς τῆς Βενετίας νὰ δικάσωμεν ὡς ἀχρωμάτιστον τὸν Βελάσκεζ οἱ πίνακες τοῦ ὁποίου, ὡς οἱ πίνακες τοῦ Ρέμπραντ, δὲν εἶνε συμφυεῖς πρὸς τὸν τόπον τῆς καταγωγῆς τῶν, δύνανται νὰ μεταφουτεθῶσιν ὅπου δῆποτε ἄλλου καὶ θὰ φαίνωνται ἀριστουργήματα. Εἶνε ἀδύνατον νὰ φαντασθῆ τις τὸν Ροῦμπενς ζωγραφίζοντα διὰ τῶν τόνων τοῦ Βελάσκεζ, ἀλλὰ τὰ ἔργα

τοῦ τελευταίου τούτου ἀξίζουσι ἴσως περισσότερο ἕνεκα μιᾶς ἁρμονίας τελείας καὶ ἀμιμήτου.

Ὁ Βελάσκεζ ἐδήλωσεν ὁ ἴδιος κατὰ τὴν ἐπιστροφήν του ἐξ Ἰταλίας, ὅτι ὁ Ραφαήλ τοῦ ἤρπεν ὀλίγον, ἐνῶ ὁ Τισσιανὸς τὸν ἐνεθουσίαζεν. Ἀνεγνώριζεν εἰς αὐτὸν τὸν μεγαλειότερον τῶν Βενετῶν, ἀλλ' ἐντούτοις δὲν ἐδέχθη τὴν τεχνοτροπίαν του, ὁ δὲ αὐτὸν θαυμασμός του δὲν τὸν ὠδήγησεν εἰς τὴν μίμησιν, ἔτι περισσότερο ἀφοῦ δὲν ἤθελε νὰ μιμηθῆ τὸν Ροῦμπενς ἢ τὸν Θεοτοκόπουλον. Λαμβάνων ἐκ τῶν ἔργων των πολυτίμους ἐνδείξεις μετεχειρίζετο αὐτὰς ὅπως σταθερῶς τελειοποιήθη εἰς τὴν τέχνην του, καὶ αἱ πρόοδοί του εἶνε μᾶλλον τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἰδίας κρίσεως ἢ ἐπιρροὴ ἐξωτερικῆ.

Τὸ ἔργον του διαιρεῖται ὑπὸ πολλῶν κριτικῶν εἰς τρεῖς περιόδους ἀνταποκρινομένης πρὸς τὰ εἰς Ἰταλίαν ταξιδία του.

Κατ' ἀρχὰς πυκνὴ ζωγραφικὴ, βαρεῖαι σκιαί, σύνθεσις ἐνίοτε συγκεχυμένη ἀλλ' ἐν τούτοις σχέδιον ἄμεμπτον, ὅπως ἤμπορει τις κάλλιστα ν' ἀποδείξῃ εἰς τὸν πίνακα τῆς «Συντροφιᾶς τῶν μεθύσων» ὡς καὶ εἰς τὰς «Meninas». Ἐπειτα τὸ αἶσθημα λεπτότερον περὶ τὴν κατάταξιν, ὁ καλλιτέχνης γινόμενος δι' ἑαυτὸν σοβαρῶτατος κριτῆς καὶ μὴ διστάζων νὰ διορθῶνῃ, νὰ ἐπαναλαμβάνῃ, νὰ ἐργάζεται ἐκ νέου εἰς τὰ ἰδιά του ἔργα.

Τὰ ἔργα τοῦ Βελάσκεζ εἶνε σκορπισμένα παντοῦ. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν τὰ περισσότερα εἶνε ἀμφιβόλου αὐθεντίας, εἰς τὴν Γαλλίαν ὑπάρχουν μερικὰ ἐνδιαφέροντα εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ Λούβρου: ὁ Φίλιππος βασιλεὺς τῆς Ἰσπανίας μὲ τὸ κυνηγετικόν του ὄπλον καὶ τὸν σκύλον του, καὶ ἡ μικρὰ Ἰνφάντη Μαρία-Μαργαρίτα. Ἡ Γερμανία ἔχει περισσότερα εἰς τὸ Βερολῖνον, εἰς τὴν Δρέσδην καὶ εἰς τὸ Μόναχον. Ἡ Ὁλλανδία δεικνύει ἕνα ἢ δύο, ἡ Ἰταλία δώδεκα περίπου, τὸ Μουσεῖον L' Hermitage εἰς τὴν Πετρούπολιν πέντε ἢ ἕξ καὶ τῆς Βιέννης τὸ διπλάσιον.

Ἀλλὰ διὰ νὰ ἴδῃ, νὰ γνωρίσῃ καὶ θαυμάσῃ τις τὸν Βελάσκεζ πρέπει νὰ ὑπάγῃ εἰς Μαδρίτην εἰς τὸ Πράδο, ὅπου ἐξήκοντα ἰδικοὶ του πίνακες βασιλεύουν καὶ λάμπουν. Ὁ καλλιτέχνης οὗτος ἐδημιούργησεν ἀληθῆ ἀριστουργήματα εἰς τὴν ζωγραφικὴν, ἐδημιούργησεν ὡσαύτως ἕνα τύπον τὸν ὁποῖον χαρακτηρίζουν μὲ τὸ ὄνομα «Μία Ἰνφάντη τοῦ Βελάσκεζ» εἶνε δὲ τοῦτο συνώνυμον τῆς χάριτος, τοῦ θελητήρου καὶ τοῦ κάλλους. Ἐφεῦρε σχήματα θαυμάσια διὰ τὴν ἀπόδοσιν τῆς πανηγυρικῆς κομψότητος, τῆς ἐπιτετηδευμένης σπουδαιότητος τῆς κορασίδος, ἢ ὁποῖα θεωρεῖ ἐκυτὴν ἤδη ὡς προσωπικότητα, ἢ ὁποῖα ἔχει ἐνδιάθετον ὅλην τὴν γυναικείαν φελαρέσκειαν, καὶ εἶνε ἐξαίρετος πλυχγῶν, ὠραία, ἀνήσυχος, ἕνα μέλλον καλλονῆς καὶ ἔρωτος.

ΘΩΜΑΣ ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ
Γλύπτης

ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΣΥΜΦΩΝΙΑΙ

Θ Η Β Α Ι

Ὅ,τι βλέπουμε ἀπὸ τῆ μεγάλης σκηνογραφίας τοῦ κόσμου ἐὰν τὰ μάτια μας δὲν εἶνε ἀγνά δὲν μπορεῖ ποτε νὰ εἶνε ἀνάλογον πρὸς τὰς δημιουργικὰς του δυνάμεις. Διοτι αὐτὸ ἔγεινε ὅπως ἔγεινε ἐπὶ τῆ προϋποθέσει τῆς ὅλης ἀγαθότητος καὶ τῆς ἀγνότητος τῶν ψυχῶν εἰς τὸν κόσμον. Καὶ αἱ ψυχαὶ αὐταὶ ὅσω καὶ ἂν ὄλαι δὲν δύνανται νὰ ἀναπαραγάγουν καὶ νὰ ἀναδημιουργήσουν, ὄλαι ὁμως εἶνε ἱκαναὶ νὰ ἰδοῦν. Καὶ εἶνε ἱκαναὶ νὰ ἰδοῦν ὅσω καὶ ἂν ἐφθάρησαν, διεστράφησαν, ἐσκοτίσθησαν καὶ κρύπτουν ὡς τελευταῖον δικαίωμα τῆς ὑπάρξεώς των ὀλίγον φῶς. Δι' αὐτῶν τῶν ἀσθενῶν ἀκτίνων θ' ἀντικατοπτρισθοῦν τότε τὰ ὠραιότερα τῶν πραγμάτων εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν. Εἶνε ἡ ἱερὰ στιγμή ποῦ εἰς ὀλίγον μεγαλειτέραν ἔντασιν θ' ἀπρεβάλλῃ ὁ ποιητής.

Ἀπὸ ποῖον ἐπίμονον, ἀπειρον ἀνατένισμα ἐτοποθετήθησαν ἐκεῖ ὑψηλὰ εἰς τὰς κορυφὰς τῶν δύο βουνῶν αἱ Μοῦσαι; Δὲν ἤμπορεῖ παρὰ νὰ τὰς μετεμόρφωσεν ὁ θαυμασμός καὶ ὁ ἔρωσ μάζῃ μὲ τὴν καλωσύνην, γυναικῆς ἀπλᾶς τὰς ὁποίας ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ εἶδε κατόπιν ὡς αἶψα ὁμοιώματα καὶ μετέπλασε κατ' ἀνάγκην ὡς ιδέας, ἀπὸ τὰς ὁποίας ὑποβάλλεται ἀφοῦ παρεδωκε εἰς αὐτὰς ὅλην τὴν ἔνθεον πίστιν τῆς.

Εἶνε μεσημέρι καὶ ὁ τόσος δρόμος ἀντὶ νὰ μοῦ κουράσῃ τὴν ψυχὴν τὴν δυναμῶναι μὲ νέαν χαρὰν. Αὐτὸ εἶνε ὡς θεῖον δῶρον διότι ἀκόμη, δὲν ἔχομεν ἐπικοινωνίαν μὲ τοὺς ἀνθρώπους, δὲν τοὺς βλέπομεν ἔστω καὶ ἀπὸ μακρὰν διὰ νὰ μᾶς ἐπηρέασῃ ὁ ἀδιόρατος φόβος ποῦ παίρνει τὴν ψυχὴν ὅταν αἰσθανθῇ, ὅτι εἶνε ὑποχρεωμένη νὰ βλέπῃ μόνον τὸ τραγικὸν ψεῦδος ποῦ λέγεται: πραγματικότης, ποῦ ἡ τυραννικὴ

ἐπίδρασις τῆς ποτὲ δὲν ἐξαντλεῖται διὰ νὰ πιστευωμεν ἀφελῶς ὅταν λησμονοῦμεν τὰς ἀληθινὰς εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ, ὅτι αὐτὴ εἶνε τὸ συμφέρον τῆς ἀνθρωπίνης εὐτυχίας.

Ἐπὶ τελους ποῖα ἀνάγκη νὰ καταλογίζωμεν τόσην ἀξίαν εἰς αὐτὴν τὴν πολυταραχὸν ζωὴν; Ἴδου τὰ ἀσήμαντα ἐρείπια τῆς. Εἰς καθὲ βῆμα τὰ βλέπομεν πλέον ἀνίσχυρα καὶ ἀπὸ τὸ πλέον ἐλάχιστον χρονικὸν διαστήμα. Ἡ ἀλήθεια λοιπὸν δὲν εἶνε ἐδῶ κατω εἰς αὐτοὺς τοὺς ἐφημέρους συνοικισμοὺς μὲ τὸν τρόπον ποῦ τοὺς ἰδρύομεν. Ἐκεῖ μέσα εἶμεθα οἱ μεγάλοι δυστυχεῖς εἰς τὰς κινήσεις μας, εἰς τὰς συναλλαγὰς μας, εἰς τοὺς ἀγῶνάς μας, εἰς τὰς ἀξιώσεις μας, εἰς τοὺς ἐγωισμοὺς μας καὶ τὰς φιλοδοξίας μας. Τὸ ὅλον εἶνε ἐκεῖ κατω καὶ ἐκεῖ ἐπάνω ὅσω φρίνεται μακρὰν, ὅσω εἶνε ὑψηλότερον, φυσικώτερον καὶ ἀπλοῦστερον. Ἐὰν περισσότερον ζήσωμεν οὕτω δὲν θὰ χάσωμεν τίποτε ἀπὸ τὴν ὄντοτητά μας. Θὰ μᾶς κυττάξουν ἴσως μὲ περιφρόνησιν οἱ ὄπαδοί τοῦ αὐθαιρέτου θετικισμοῦ, ἀλλὰ θὰ τοὺς ἰδωμεν καὶ ἡμεῖς μὲ περισσότερον οἶκτον εἰς τοὺς ματαίους κόπους των καὶ εἰς τὸν θόρυβον τῆς ζωῆς των.

Τὸ σφύριγμα τοῦ σιδηροδρόμου καὶ μία βιαστικὴ κίνησις ἀνθρώπων μᾶς φέρνουν ἀποτόμως εἰς τὴν πραγματικότητά τῆς ζωῆς. Προσκυνηταὶ τῶν ἱστορικῶν τόπων ἀπὸ μακρυνὰ μέρη περνοῦν σὲ σκεπτικῆς συντροφιάς. Ἀκουσάν βέβαια πρὸ ὀλίγου τοὺς φοικτοὺς στεναγμοὺς τοῦ Οἰδίποδος καὶ εἶδαν τὴ θλιμένη ἐμορφιά τῆς Ἀντιγόνης. Ὁ Κιθαιρῶν μὲ τὴν σκυθρωπότητά του διηγείται τὸν ζόφον τῆς τραγωδίας αὐτῆς. Καὶ μπροστὰ ἐκτείνεται ὁ θλιμμένος, ὁ κατὰξερὸς κάμπος ποῦ τοῦ ἐπυρπόλησαν τὰ δάστη οἱ αἰώνιοι πόλεμοι. Ἔτσι δὲν ἀπό-

μεινε τίποτε σ' αυτή τή γῆ ἀπό τὸ περσμένο ἀνθρώπινον μεγαλείον.

Ἡ Ἀκρόπολις ἐπάνω δὲν εἶνε παρὰ ἓνας λόφος ποῦ γύρω του ἀπλώνονται μικρόσπιτα. Κάποια ὄροσερὰ πηγὴ χύνει τὰ νερά της σὲ πλούσια βλάστησι. Τίποτε ἄλλο δὲν ὑπάρχει οὔτε γιὰ νὰ θυμίζῃ τὴν ἀρχαία ζωὴ. Σκιές μόνον καὶ φαντάσματα γυρνοῦν στὴν ψυχὴ μας ἀπὸ κάθε ἐποχῆ, σκιές ποῦ τρομάζουν ἀκόμα μὲ τὴ μάσκα τῆς ἀρχαίας τραγωδίας, φαντάσματα τῶν μυριονέκρων πολέμων.

Σὲ ὅλα αὐτὰ τὸ ἐνδιαφέρον μας μόνον θὰ ἦταν ἱστορικὸν καὶ ὄχι ἀνθρώπινον. Ζῆ ἀκόμα ὅλο αὐτὸ τὸ παρελθὸν ἀμετάβλητον γιὰ νὰ ζήσουμε, ὅτι ὁ ἀνθρώπος εἶνε ὁ ἴδιος. Θρησκεία, πεποιθήσεις, νόμοι δὲν μετέβαλαν τὴν ἀνθρώπινη ζωὴ τόσον ποῦ νὰ μὴν εἶνε ἡ αὐτὴ κάτω ἀπὸ τὸ διαφορετικὸ μόνον ἐξωτερικὸ της γνώρισμα.

Καὶ ἀπὸ τῆ σκοπιά ἐκείνη ἔρχεται νὰ μᾶς γοητεύσῃ ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ ψυχὴ στῆς κατοικίας ποῦ ἔδωκε τῶν θεῶν της. Ὁ κάμπος ξανοίγεται πρὸς βορρᾶν στὴν καλλιέργεια, εἶνε καταπράσινος. Ἄσπρες ἐλαφρὲς ὀμίχλες τὸν τριγυρνοῦν. Μὰ τὸ

βλέμμα τὸ δεσμεύουν αἱ κορυφαὶ τοῦ Ἑλικῶνος καὶ τοῦ Παρνασσοῦ. Καὶ ἀπὸ αὐτὸ τὸ κύτταγμα παίρνεται ἡ ψυχὴ σὲ σχήματα, εἰκόνες, θεῖες μορφές, σὲ μουσικὲς ἄγνωστες ἀρμονίες στὴν ὅλη ἀνθρώπινη εὐδαιμονία. Ὁ σύντροφός μου καὶ ἐγὼ θὰ ἠθέλαμε ἐκείνη τὴ στιγμὴ ὅλα τὰ μάτια τῆς ἀνθρωπότητος νὰ ἰδοῦν αὐτὸ τὸ θέαμα, νὰ ἐναρμονισθοῦν στὴν ἴδια σειρὰ τῶν ἀορίστων σκέψεων. Εἶνε ἡ μόνη ἡ ἐπίσημος στιγμὴ ποῦ ἡ μουσικὴ πρέπει νὰ ὀμιλήσῃ. Μὲ αὐτὴν μόνον λέγει κανεὶς τὰ πέραν τῶν λέξεων καὶ τῶν φράσεων. Μία εἰκόνα ζωγράφου ἔχει τὴν ὠρισμένην της ἔκτασιν, μία ὠδὴ ἔχει τοὺς πολὺ πεζοὺς της φθόγγους. Μία συμφωνία μουσικῆς εἶνε ἡ ἀνέκφραστη, ἄπειρη ὀμιλία μὲ ἓνα ἀνώτερον ἑαυτὸν μας, μὲ τὸ ἔνθεον ἐγὼ ποῦ δεσπόζει σὲ τέτοιες σπάνιες στιγμὲς τῆς παντοτεινῆς ταπεινότητός μας.

Σ' ἐκείνη τὴ σκοπιά ἐμείναμε ὦρες καὶ ὅταν πρὸς τὸ βράδυ ἐρύγαμε ἐνοιώθαμε πῶς πολὺ ἀπὸ τὴν ψυχὴ μας ἀφήσαμε ἐκεῖ, αὐτὸ ποῦ τώρα μετὰ χρόνια σὲ ἀπελπισμένες στιγμὲς γυρίζει τόσῳ ὠχρὸ καὶ τόσῳ στερημένο ἀπὸ τὴ θεία ἐμορφιά του.

ΓΕΡ. ΒΩΚΟΣ

ΑΝΔΡΕΙΑ ΚΑΙ ΕΜΟΡΦΙΑ

Ἀποκαμωμένος ἀπ' τὸν πόλεμον ὁ Ἄρης,
ἀπ' τὴν ἄγρια χλαλοὴ τῆς μάχης,
ἔταν ἔχει τὴν πόθο, τὴν ἀγάπη.
Ταχεῖα στὴ μάχη δίνει τέλος,
παρέχοντας τὴ νίκη σ' ὅποιους
περσότερες ἐσφάζαν ἑκατόμβες,
κι' ἀπὸ τὸ αἷμα ζαλισμένος
ποῦ ἄφθονα ἐπότισε τὴ γῆ,
ὠραῖος σὰν ἀνδρεῖος,
μεγάλος σὰν πολεμιστῆς,
ἀφήγοντας δόρυ κι' ἀσπίδα,
ἐρωτεμένος, τοῦ πολέμου ὁ Θεὸς
στὴν Ἀφροδίτῃ τρέχει ν' ἀπολάβῃ,
ἀνδρεία κι' ἐμορφιά νὰ σμίξῃ.

ΣΤΑΘΗΣ ΚΑΡΑΒΙΑΣ

Η ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΜΟΥ*

ΕΓΓΡΕΓΑ μὲ κάθε τρόπο ἀφορμὴ γιὰ νὰ φύγω γιὰ πάντα ἀπὸ τοὺς παπᾶδες καὶ ἡ στιγμὴ ἡ κατάλληλη ἐπαρουσίασθη. Δὲ θυμᾶμαι καλά, στὸ 69 ἢ 70 ἔγινε, ὕστερα ἀπὸ πολλὰ χρόνια ἡ λιτανεία τοῦ Corpus Domini. Ἐλαβα κ' ἐγὼ μέρος κ' ἐντύθηκα μὲ τὰ ράσα, καὶ γιὰ νὰ δείξω τὴ δύναμί μου φορτώθηκα ἓνα μεγάλο σταυρὸ ποῦ μοῦ ἦταν γραμμένο νὰ φέρω ὅλη μου τὴ ζωὴ. Στὸ δρόμο, ὅταν ἐξεκινήσαμε, ἤμουν ἐμπρὸς καὶ κατόπι μου ἐρχότανε καμμιὰ τριανταριά κοριτσάκια ἀσπροντυμένα, μὲ ριμμένα τὰ μαλλιά κρατῶντας κανιστράκια γεμάτα ἀνθὴ ποῦ σκορποῦσαν ἐδῶ κ' ἐκεῖ.

Γιὰ νὰ τὰ βλέπω συχνότερα πῆγαινα πολὺ μπροστά, καὶ τοῦτο, γιὰ νὰ βρίσκω ἀφορμὴ νὰ σταματῶ. Ὅταν γυρίσαμε ἦταν βράδυ καὶ ἀνεβήκαμε στὸ σχολεῖο ὅπου οἱ παπᾶδες μᾶς ἀφήσαν μὲ τὰ κορίτσια, κι' αὐτοὶ μὲ τοὺς ἄντρες ἐπῆγαν σὲ μίαν ἄλλη σάλα.

Στάθηκα σὲ μίαν μεριὰ μαζὶ μ' ἓνα φίλο μου καὶ τὰ ρουφούσαμε μὲ τὰ μάτια: «Θέλεις νὰ κάμωμε μιά», λέω τοῦ φίλου μου; «Σβένουμε τὴ λάμπα γιὰ νὰ κάμωμε γερούσι;» Δὲν πρόβησα νὰ τὸ πῶ, βλέπεις ὕστερα ἀπὸ τὴ βροντὴ ἔρχεται ἀμέσως ὁ κεραυνός, ποῦ ριχτήκαμε ἐπάνου τους κι' ἀρχίσαμε τῆς σπρωξιῆς ζερβιά δεξιά. Τί πανδαιμόνιο εἶχε γίνει! Ἐγὼ μὲ ἀνοιγμένα τὰ χέρια ἔτρεχα στὸ σκοτάδι σκοντάφτοντας ἐδῶ κ' ἐκεῖ, μὰ τὴ στιγμὴ ποῦ εἶχα κλείσει τὰ χέρια γιὰ ν' ἀγκυλιάσω κάτι ποῦ ἐρχότανε καταπάνω μου, ἀκούω ἓνα δυνατὸ τράβηγμα στ' αὐτιά καὶ μιὰ φουσκιά ἀπὸ κείνες στὸ μάγουλο. Γιὰ νὰ μὴ γνωριστῶ δὲν ἔβγαλα οὔτε λέξι, μὰ ἐτινάχτηκα δυνατὰ κ' ἐλευθερώθηκα κ' ἔτσι πασπατευτὰ βρῆκα τὴ σκάλα κ' ἐροβόλησα.

Οἱ γονεῖς μου εἶδαν κι' ἀποεῖδαν καὶ

μ' ἔστειλαν μὲ τὸν ἀδελφὸ μου τὸν Τσέτσε στὸ ἑλληνικὸ. Κ' ἐκεῖ τὰ πρόσωπα τῶν δασκάλων μοῦκαναν τὴ χειρότερη ἐντύπωσι. Ἡ ἀμέλειά μου δὲν εἶχε ὄρια, ἐνῶ ὁ ἀδελφός μου ἦταν ἐπιμελεστάτος κ' ἔπερνε πάντα στῆς ἐξετάσεις ἢ λίαν καλῶς ἢ ἄριστα. Ἐγὼ ἤθελα θέατρα, ἤθελα ν' ἀπαγγέλω τὰ δημοτικὰ τραγούδια ἀπὸ τὴ συλλογὴ τοῦ Fauriel, νὰ κάνω τὸν ἥρωα καὶ ν' ἀνησυχῶ ὀλόκληρη τὴ γειτονιά. Ἡ μουσικὴ ἦταν γιὰ μὲ κάτι τι ἀνεξήγητο κι' ὅταν μ' ἔπερνε ὁ ἀδελφός μου ὁ Ντάνος στὴν ὄπερα, ὅλη τὴ νύχτα δὲν ἤμπορούσα νὰ κοιμηθῶ, καὶ ὅλη τὴν ἡμέρα ἤμουν βυθισμένος σὲ σκέψεις. Οἰκονομοῦσα τὸ λεφτὸ γιὰ νὰ πηγαίνω στὸ θέατρο καὶ πολλὲς φορὲς προκαλοῦσα τὸν ἀδελφόν μου τὸν Πίο γιὰ νὰ μὲ χτυπήσῃ. Ἐγνώριζα τὴν καλὴν του καρδιά πῶς θὰ τὸ μετανοοῦσε, καὶ γιὰ νὰ μὲ ἡσυχάσῃ στῆς κλάψες ποῦ θὰ ἔκανα, θὰ μοῦ εἶδνε μερικὲς δεκάρες. Ὅταν ἔβλεπα στὸ καρτελῶνι καμμιὰ ἀπὸ τῆς ὄπερες ἐκείνες ποῦ μ' ἐτρέλλαιναν, ἔλεγα στὸ μικρότερό μου ἀδελφὸ τρίβοντας τὰ χέρια μου: «Τρέχω γιὰ νὰ μοῦ τῆς βρέξῃ γιὰ νὰ πάω στὸ θέατρο».

Δὲν ἦταν μόνον ἡ μουσικὴ ποῦ μὲ ἠλέκτριζε. Εἶχαν ἀρχίσει οἱ ἐρωτες μὰ πολὺ σφοδροὶ καὶ φλογεροί. Ἐνα κοριτσάκι μὲ εἶχε κυριολεκτικῶς ζετρελλάνει καὶ δὲ μὲ ἄφινε νὰ κοιμηθῶ ὅλη τὴ νύχτα οὔτε νὰ ἡσυχάσω μιὰ στιγμὴ. Μιὰν ἡμέρα ἔβγαλα αἷμα ἀπὸ τὸ μπράτσο μου γιὰ νὰ τῆς γράψω, καὶ τοῦτο μήπως συγκινηθῇ, καὶ μιὰν ἄλλη μ' ἓνα ζυράφι ἔκαμα κομμάτια τὸ χέρι μου γιὰ νὰ ἰδῇ τὴν παλληκαριά μου, ἀλλ' ὅλα περιττά. Στὴν ἀπελπισιά μου τρέχω μιὰν αὐγὴ στὸ φαρμακεῖο γιὰ ν' ἀγοράσω φαρμάκι τάχατες γιὰ τὰ ποντίκια. Ὁ φαρμακοποιὸς θὰ μοῦ τῶδινε ἂν δὲν τὸν εἶδοποιούσε ἓνας φίλος μου. Κ' ἔτσι μὲ μεγάλη σοβαρότητα ἀντὶ φαρμάκι μῶδωσε ἓνα νερό. Μὲ τὴν

* Βλέπε «Καλλιτέχνην» τεῦχος Μαΐου καὶ Ἰουνίου 1911.

Ιδέα πώς είνε φαρμάκι, τρέχω στο δωμάτιό μου, κλειδύω μέσα και τραγουδώντας ένα κομμάτι από μία όπερα, το καταπίνω μονορούφι. Ξαπλωθήκα τότε στο κρεβάτι περιμένοντας το θάνατο. Περνούσαν ή ώρες και δέν άκουα ούτε πόνους ούτε το παραμικρό. Τοῦτο μόνο ξέρω πώς σηκώθηκα με μία πείνα που δέν έβλεπα μπροστά μου.

Ο αϊφνίδιος θάνατος του ιατροφιλοσόφου Πελεκάση με είχε βυθίσει σε μεγάλη θλίψη και είχε συντελέσει να με άπομακρύνη για κάμποσο καιρό από τους έρωτες, τόσοσ ήταν ο σεβασμός που αισθανόμουνα γι' αυτόν. Δέν ξέρω να πω τί έδοκίμασε ο φτωχός μου πατέρας που έκανε ένα τέτοιο φίλο.

Την ώρα που το έμαθε έμεινε στην πολτρόνα του ακίνητος χωρίς μιλιιά. Έμεις είχαμε τὰ δάκρυα μὰ ο χρυσός μου πατέρας δέν είχε αυτό το δώρο. Η Ζάκυνθος στο πρόσωπο του Πελεκάση έκανε κάτι τι πολύ μεγάλο. Ο,τι ήτο στην ποίηση ο Σολωμός ήτο στην επιστήμη ο Πελεκάσης. Οποιος ξένος διάσημος επήγαινε στη Ζάκυνθο, στοῦ Πελεκάση πήγαινε το σπίτι, και σ' ένα άλλο. Άς μου το επιτρέψουν να το πω, στοῦ γέρου Μαρτζώκη

Ο Δημήτριος Πελεκάσης ήτο σπάνιο φαινόμενο ανθρώπου και επιστήμονος. Ο ούσιωδέστερος χριστιανισμός με την πλειό βαθειά επιστημονική γνώση έκαναν ώστε ο άνθρωπος να βρίζεται: πάντα σύμφωνος με τον επιστήμονα. Καμμιά πράξι της ψυχής δέν είχε αποδοκιμάσει ο νους, ούτε ή ψυχή καμμιά σκέψι του νου. Μέσα στη σοβαρότητα και καμμιά φορά στην τραχύτητα έκρυβε την πλειό ευαίσθητη ψυχή.

Η επιστήμη, ή ελεημοσύνη, το καθήκον, ή φιλία, ήσαν τὰ στοιχειά που αποτελούσαν την άσπιλη ζωή του. Άλλοιμονο σ' εκείνον που έκανε γνωστή την ευεργεσία που έλαβε από αυτόν: άλλοιμονο στον άρρωστο το φτωχό που ήθελε να τον εύχαριστήσει για τὰ χρήματα που είχε βρή στο προσκέφαλο.

Η πλειό λεπτή συνείδησις και ή πλειό φωτεινή κρίσις έκαναν ώστε οι λόγοι του ν' άντηχούν ως ένας ήθικός νόμος. Δέν

υπήρχε μέρος του νου του που να μην ήτο φωτεινό, δέν υπήρχε μέρος της καρδιάς του που να μην ήτο κατάλευκο. Άριστοκράτης του πνεύματος, περιφρονούσε πάντα τους άριστοκράτας εκείνους του αίματος που δέν είχαν το προνόμιο του νου και της καρδιάς. Τόση ήτο μεγάλη ή σοφία του που τον είχε συμβουλευθή ένας διάσημος Γάλλος για ένα χωρίον, νομίζω, του Πλάτωνος, και πριν της Ένώσεως ο μεγάλος Γλάδστων όταν επήγε στην Έλλάδα είχε προτείνει τας μεταρρυθμίσεις στη Ζάκυνθο με ένα σοφό ζήτησε να μιλήση, με το Δημήτριο Πελεκάση. Τὰ παιδιά που άφηκε το Διονύσιο, άριστο γιατρό, και το Σπύρο, διαπρεπή ζωγράφο, αρκετές πατρικές αρετές εκληρονομήσαν, καθώς και το αγαπητό γκόνι του που μιάν ήμέρα θα διακριθῆ πολύ στη ζωγραφική.

Ενώ ήμουνα κάπως ήσυχος, για κακή μου τύχη ένα κοριτσάκι επαρουσιάσθη για να με ξετρελλάνη. Αυτή τη φορά στην παραφορά μου άντι να τρέξω για φαρμάκι, καθησα στο τραπέζι κ' έγραφα μερικούς στίχους. Αυτοί ήσαν οι πρώτοι πώγραφα. Βέβαια θα ήσαν πολύ κακοί και το συμπεραίνω από την άηδία που μώκαναν κατόπι. Τοῦτο έφθασε για να με κάμη να αισθανθώ μία πολύ μεγάλη αγάπη στην ποίηση. Αρχισα να διαβαζω ιταλικά ποιήματα, το Σολωμό, το Βλαχωρίτη, τον Τυπάλδο και μερικούς άλλους. Μία τέτοια αγάπη μου επγεννήθη για τὰ γραμματα που νύχτα μερα έμελετούσα ποτε την ιστορία του 21, ποτε ποιήματα, ποτε βιογραφίες των μεγάλων, ποτε τις αυτοβιογραφίες του Cellini, Alfieri και Goldoni. Θυμάμαι τη χαρά μου όταν εύρισκα σ' αυτές κάποια έλαττώματα που να τὰ είχα κ' εγώ. Τότε την έλλειψι μου εκείνη αρχίζα να τη δείχνω με μία κάποια περηφάνεια.

Ο αδελφός μου ο Ντάνος που ήταν ο δεύτερός μου πατέρας, είχε σχηματίσει μία τάξι από πέντε έξη μαθητάς στην όποία είχε βάλει κ' εμέ και τον Τσέτσε. Άρου μὰς διδάξε την ιταλική γραμματική και

το συντακτικό, μὰς έβαζε να κάνουμε συνθέσεις ιταλικά. Σ' αυτό το μαθημα ο Τσέτσεσ κ' εγώ περνούσαμε όλους τους άλλους. Η δικές μου όμως είχαν κάτι τι περισσότερο, είχαν κάποιες ποιητικές ιδέες κάπως καλές, και ως προς τη γλώσσα και το ύφος, για την ηλικία μου, δέν ήταν για πέταμα. Πολλές φορές ανακάτωνα εκεί μέσα και στίχους που είχαν μία κάποια αρμονία. Πολύ είχα ώφεληθῆ από της φιλολογικές ομιλίες του πατέρα μου, του Ντάνου και του μπάρμπα μου του Μεσσαλά. Το μεσημέρι στο τραπέζι καθε Κυριακή, άρου έτρώγαμε, αρχίζαν να μιλούν για φιλολογία, για μουσική, για πολιτικά, κ' επειδή, ο μπάρμπακ μου έτρωγε πολύ άργό ερα από μὰς, έρχότανε να λαβκίνη μέρος. Άκουα μ' έκαστο αυτία τὰ χρυσά εκείνα λόγια κ' ύστερα, σα πεινασμένος, ποτε έτρεχα να ριχτώ σε κανένα βιβλίο, ποτε άρπαζα την πέννα για να γραψω κανένα στίχο ιταλικό ή ελληνικό που με διαταχού τον έδειχνα στον αδελφό μου τον Ντάνο: «Καλά, καλά», μου έλεγε, μὰ εγώ επρόσεχα περισσότερο στο χιμόγελό του που δέ συμφωνούσε καθόλου με τὰ λόγια του κ' έβλεπα πώς το καλά εκείνο ήταν κακά, ψυχρά κ' ανάποδα. Μ' όλα αυτά, άν κι' απειπιζόμουνα για μία στιγμή, είχα όμως τη δύναμη να επιμένω στην απόφασί μου.

Στον κύκλο των φίλων μου είχε προστεθῆ κι' ο Κέκος Καρβελιάς, ο όποιος επγενε ο πλειό άγαπητός μου φίλος κ' ύστερα από κάμποσα χρόνια ο πολυαγαπημένος μου κουνιάδος. Έγραφε κι' αυτός στίχους για την ηλικία του πολύ καλούς. Δέν τους έδειχνε σε κανένα, μὰ ο μακαρίτης ο πατέρας του, άνθρωπος πολύ καλός κ' εύγενέστατος, πήγαινε στην κάμαρα του παιδιού του, εύρισκε κανένα χειρόγραφο στο τραπέζι και γεμάτος χαρά και κάπως περηφάνεια το έφερνε στον αδελφό μου τον Ντάνο και τρέμοντας από συγκίνηση του το διάβαζε. Έγώ από την κλειδαριά παραμόνευα κι' άκουα τους επαίνους που μ' έκαναν να δοκιμαζω μία κάποια ζήλια.

Σ' εμέ δέ μώκαναν επαίνους, μὰ είχα κάθε στιγμή της συμβουλές του πατέρα μου και του Ντάνου ν' αφήσω τους στίχους. Μία μερα απελπισμένος πέρνω όλα μου τὰ ποιήματα, τὰ κάνω ένα σωρό στο κατώγι και τους βάζω φωτιά. Έπροσπάθησα να δείξω άδιαφορία, εκράτησα όσο μπορούσα τον έαυτό μου, και στο τέλος, όταν είδα όλα να γένουν στάχτη, είπα με πνιγμένη μὰ άποφασιστική φωνή: «θα γράψω καλλίτερα». Από τη στιγμή εκείνη όσες φορές μου έρχότανε στο νου οι δυστυχισμένοι εκείνοι στίχοι, έδοκιμαζα μία πολύ μεγάλην άηδία κ' εύχαριστούσα το Θεό πώς μου έδοθη άφορη να τους κάψω. Κι' όχι μόνο τοῦτο, κατώρθωσα να τους εξαλείψω και' ολοκληρία από τη μνήμη μου.

Όσο μ' έβλεπαν να διαβαζω ποιήματα, τόσο ή συμβουλές ήσαν πικρότερες και συχνότερες. Μία μερα τόσο είχα άγανακτήσει πο' άντι να κλάψω, έτρεξα να γραψω ένα σονέττο που έχω δημοσιεύσει στην έκδοσι Κουβαρά και που άρχίζει:

«Σὺ δὲ θὰ ζῆς, γλυκύτατε πατέρα».

Το διαβάσα στον Ντάνο, του το ζαναδιαβάσα: «Πήγαινε και κάμε δ,τι θέλεις», μουπε σφίγγοντας μου τον ώμο.

Ο τόσο ειλικρινής επαίνος του αδελφού μου μ' έκαμε να μελετήσω βαθύτερα, μὰ για να γραψω αισθάνθηκα την ανάγκη μιας καρδιάς που να με πονή. Όλοι οι φίλοι μου είχαν κι' από μία έρωμένη κ' έμένα μου σπραζε ή καρδιά πώς ήμουν μόνος. Πολλές φορές εκλειόμουνα στο δωμάτιό μου απελπισμένος, ενώ οι φίλοι μου έτρεχαν εύτυχισμένοι, κ' ύστερα έρχότουνα να μου διηγούνται τους θριάμβους των και κάπως να με χλευάζουν. Μία δυσαρέσκεια για τη ζωή άρχισε να γεννιέται στην ψυχή μου που μου κλονίζε κάτι πάχει ή φύσις πολύ βαθειά ριζωμένο στην καρδιά μου.

Στο σχολείο που πήγαιναν ή έρωμένες των φίλων μου, πήγαινε κ' ένα πολύ ώραίο κορίτσι από μεγάλην οικογένεια: «Γιάννη, είπα μία μερα σ' ένα μου φίλο, σε παρακαλώ να γράψης στη Μαρία σου να κράζη τη Ν. και να της πῆ πώς την

ἀγκῶ». Αὐτὸ τὸ θάρρος μου τὸ εἶχε δώσει αὐτὴ ἢ ἴδια Ν. γιατί, ὅσες φορές μ' ἐβλεπε μὲ κύτταζε καὶ μου χαμογελοῦσε. Ἐπερίμενα ὁ δυστυχισμένος μὲ ἀγωνία τὴν ἀπάντησι. Ἦλθεν ἐπὶ τέλους. Ἡ Ν. ἀγαποῦσε ἓνα νέο τοῦ λαοῦ καὶ ὄχι τόσο καλῆς διχωγῆς, μὰ ἤθελε νᾶχη καὶ τὴ δική μου λατρεία: «Ὁχι, Κυρία μου», εἶπα καὶ ἀντὶ νᾶ αἰσθηνθῶ μῖσος ἐναντίον της, ἐδοκίμασα τὸ μεγαλείτερο πόνο.

Εἶχε περάσει λίγος καιρὸς ποῦ εἶχα δημοσιεύσει ἓνα ποίημα στὸ θάνατο ἑνὸς φίλου μου. Ἡ Ν. τὸ εἶδε, μου μῆνυσε τὰ θερμὰ της συγχαρητήρια καὶ μου ἐζήτησε

ἓνα ἀντίτυπο. Κάθε ἄλλος ἐπαινος θὰ μου ἔκανε μεγάλην ἐντύπωσι, μὰ ἀπὸ τὰ χεῖλη ἐκεῖνα ἄλλα ἤθελα ν' ἀκούσω. Τόση ὠμορφιά, τόση μὀρφωσι, τόσος νοῦς ὕστερα ἀπὸ λίγο καιρὸ ἐκλειότανε στὸ μνῆμα. Δὲν εἶχαν περάσει δύο χρόνια ποῦ ὅλοι σχεδὸν τὴν εἶχαν λησμονήσει. Ἐγὼ αἰσθάνθηκα τὴν ἀνάγκη κάτι νᾶ πῶ κ' ἔγραψα τὰ δύο ποιήματα στὴν «Ἄννα» ποῦ εἶνε δημοσιευμένα στὴν ἔκδοσι Μπρασλῆ. Μία νύχτα τὴ βλέπω στ' ὄνειρό μου λευκὰ ντυμένη: «Σ' εὐχαριστῶ», μου λέει καὶ γέροντας τὸ ξανθὸ κεφάλι ἐχάθη ἀπὸ μπροστὰ μου.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΑΡΤΖΩΚΗΣ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΣΤΗΝ ΕΡΗΜΙΑ

*Δὲ σὲ ταράζει ἦχος, πνοὴ καμμία,
Λες κ' εἶναι γύρω σου ὅλα πεθαμένα.
Μὰ σὴν ψυχὴ μου φέρνεις τρικυμία,
γιατὶ κλείς κόσμ' ὄνειρευτὸ γιὰ μένα.*

ΣΕ ΜΙΑ ΒΡΥΣΗ

*Γάργαρα πάντα τὰ νερά σου καὶ γοργὸ
τὸ τρέξιμό τους τὴ δροσιὰ σκορπίζεις
στὸν κουρασμένο τὸ διαβάτη ὅμως ἐγὼ
τὸ κλάμα σου ποθῶ νὰ μου χαρίζης.*

ΑΝΤΙΘΕΣΗ

*Τὸ γέλιο τοῦ παιδιοῦ λαμποκοποῦσε
γύρω σὴν ἀνθισμένη σου τὴ νειότη.
Κ' ἐνῶ ἡ χαρὰ σου ἐδῶ κ' ἐκεῖ πετοῦσε,
μέσα μου ἡ θλίψη τραγουδοῦσε ἡ πρώτη.*

ΝΑ. Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗΣ

ΖΩΗ!

«Αἰ στὸ διάολο! Ζωὴ εἶν' αὐτή;» βλαστήμησε ὁ Ἀριστείδης Κεραμέας καὶ πέταξε τὰ βιβλία ποῦ κρατοῦσε. Εἶχε πιάσει νᾶ ξεσκονίσει τὸ τραπέζι του καὶ ξέχασε τὸν καφέ ποῦ ἔβραζε στὸ μικρὸ τὸ καμινέτο ἀπάνω στὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο. Ἐτρεξε σὰν τὸν εἶδε ποῦ φούσκωσε, μὰ εἶταν ἀργὰ πιά· εἶχε χυθεῖ. Ἐκαμε νᾶ σηκώσει τὸ μπρίκι, μὰ βιαστικὰ ὅπως τῶπιασε τὸν ἔκαψε, τοῦ ξέφυγε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ ὁ καφὲς χύθηκε γεμίζοντας τὸ παράθυρο καὶ τὸν τοῖχο.

«Στὸ διάολο! Ζωὴ εἶν' αὐτή;» ξαναβλαστήμησε καὶ πέταξε τὸ μπρίκι. Πῆρε μιὰ παλιά ἐφημερίδα καὶ καθάρισε τὸ παράθυρο. Σφούγγισε λίγο καὶ τὸν τοῖχο καὶ στάθηκε συλλογισμένος. Ἡ ὠρα εἶταν ἐφτάμισυ. Τοῦ ἔμενε καιρὸς νᾶ ψήσει ἄλλον καφέ; Στὶς ὄχτῶ ἔπρεπε νᾶ εἶναι στὸ τηλεγραφεῖο, καθισμένος μπροστὰ στὴ μηχανή. Πῆγε στὴ στάμνα καὶ γέμισε γλήγορα τὸ μπρίκι, τὸ ἀπίθωσε στὸ καμινέτο καὶ πῆρε τὸ κουτὶ μὲ τὰ σπέρτα. Ἐκαμε νᾶνάψει ἓνα, δὲν ἔπιασε. Δεύτερο, τρίτο — τὸ ἴδιο. Κοντὰ στὸ καμινέτο ποῦ τὰ εἶχε ἀφίσει, νοτίσανε κ' αὐτὰ καθὼς χύθηκε ὁ καφὲς. Ἦν πετάξε φουρκισμένος καὶ πῆρε γλήγορα καὶ ντύθηκε.

Μασώντας τὴν κουλούρα, ποῦ τοῦ εἶχε φέρει ὁ κουλουράς πρωτῆτερα, κλείδωσε τὴν πόρτα του καὶ βγήκε βιαστικὸς στὸ δρόμο.

«Καθὼς ἦρθε τώρα, πίνω στὸ γραφεῖο καφέ. Μιὰ δεκάρα παραπάνω στὸ ἐξοδὸ τῆς ἡμέρας, τὴν οἰκονομῶ τὸ μεσημέρι στὸ φαγί,» στοχαζότανε περπατώντας γλήγορα. Παραπέρα βρῆκε κάποιον γνῶριμό του. Ἰπάλληλος καὶ κείνος βιαζότανε νᾶ προφτάσει τὸ γραφεῖο του. Κουβεντιάζοντας τραβῆχανε κατὰ τὸ τηλεγραφεῖο. Ἄμα φτάσανε κεῖ, ὁ Ἀριστείδης τονὲ χαιρέτησε καὶ μπῆκε μέσα.

«Ἐνα μέτρο βραστό», φώναξε τοῦ καφετζῆ κι ἀνέβηκε τὴ σκάλα.

Σὲ λίγο εἶτανε καθισμένος στὸ τραπέζι

του μπροστὰ στὴ μηχανή καὶ ρουφοῦσε τὸν καφέ ποῦ τοῦ φέρανε.

Δὲν περάσανε πολλές στιγμὲς κι ὁ γραματοκομιστὴς μπῆκε στὴν πόρτα καὶ τράβηξε ἴσια στὸ τραπέζι του:

«Κύρ Ἀριστείδη, ἓνα χαράτσι πρῶτῃ πρῶτῃ. Δεκαπέντε λεπτά. Δὲν ἔχει σωστὸ γραμματόσημο», εἶπε δίνοντάς του ἓνα γράμμα.

Ὁ Ἀριστείδης κιτρίνισε, μὰ ντράπηκε νᾶ τὸ γυρίσει πίσω. Ἐδῶσε τὰ δεκαπέντε λεπτά κ' ἔσκισε τὸ φάκελλο. Ἐνας συνάδελφος τοῦ ἔστειλε ἀπὸ τὴν ἐπαρχία μιὰν ἀναφορὰ καὶ τὸν παρακαλοῦσε νᾶ φροντίσει.

«Δὲ φτάνει ποῦ σε βάζουνε σὲ σκοτούρα, δὲν προσέχουνε κιόλα στὸ γραμματόσημο». μουρμούρισε γυρίζοντας στὸν ἄλλο τηλεγραφητή, ποῦ καθότανε πλάγι του.

«Τί τρέχει; Ποιὸς σοῦ γράφει;» ρώτησε κείνος.

«Ὁ Παλιεδήμας».

«Καὶ τί θέλει;»

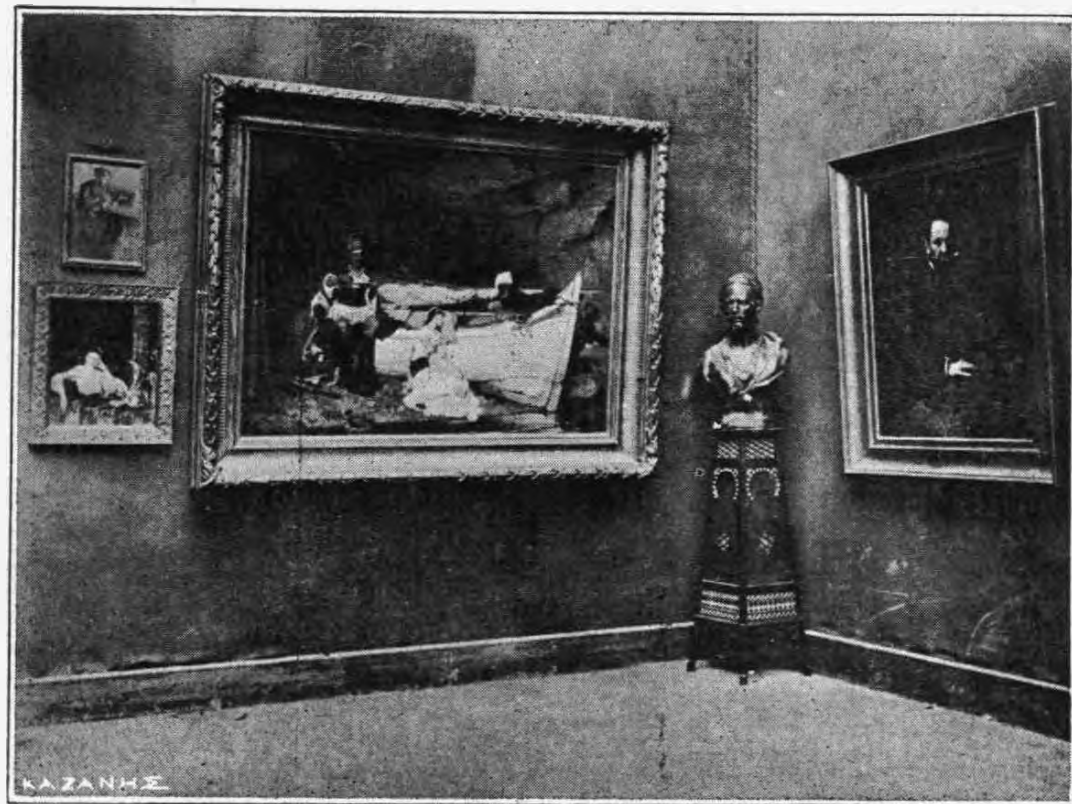
Ὁ Ἀριστείδης τοῦ ξήγησε.

«Τρέξε. χαλαγε παπούτσια στὰ ὑποργεῖα!» ξαναμουρμούρισε πιάνοντας τὴ μηχανή του. Καὶ δίχως νᾶ τὸ θέλει ἔρριξε τὰ μάτια στὰ παπούτσια του. Τὸν ἔβαλε ἡ ἀμαρτία, γιὰ νᾶ ξαναδεῖ τὴ μικρὴ τὴ σκισματιὰ στὸ πλάγι, ἀπάνω ἀπὸ τὸ μικρὸ τὸ δάχτυλο. Εἶχε ἀνοίξει σήμερα περισσότερο.

«Καμιά πενηνταριά λεπτά θὰ θέλει κι ὁ τσαγγάρης. Πενήντα κ' εἰκοσιπέντε: ἑβδομηνταπέντε κ' εἰκοσι γιὰ τὴν ἀπάντηση τοῦ Παλ οδήμα, πάει ἡ δραχμὴ. Δὲν πάει στὸ διάολο γιὰ ζωὴ!» ξαναεἶπε μέσα του κ' ἔσκυψε στὸ τραπέζι καὶ σῶπασε.

Ὅλοι γύρω σῶπαινανε κι ἀκουγότανε μονάχα τὰ κουμπιά, ποῦ χτυπούσανε στὶς μηχανὲς μὲ βιαστικὸ, μονότονο ἄπιαστο ρυθμὸ, οἱ ρόδες, ποῦ πατώντας στὶς κορδέλες τὰ δόντια τους βροντούσανε ξενευριστικά, τρίζανε δαιμονισμένα.

Ὁ Ἀριστείδης τὸν εἶχε συνηθισμένο τὸ

Τὸ Ἑλληνικὸν τμήμα εἰς τὴν Διεθνή Καλλιτεχνικὴν Ἐκθεσὶν τῆς Ρώμης.

θόρυβος αὐτό, κάτι περισσότερο ἀπὸ συνηθισμένο. Κάπου εἴκοσι χρόνια τώρα ζοῦσε τις μέρες του μὲ αὐτόν, ὅπως ὁ ναύτης μὲ τὴν ταρχῆ τῆς θάλασσης· ἔγινε σταυτιά του τόσο γνώριμος, σὰν τις φωνές τοῦ δρόμου, σὰν τὴ βουή τοῦ καφενεῖου, ὅπου περνοῦσε τις ὥρες, πού τοῦ μένανε λεύτερες· τοῦ κατόντισε γλώσσα ζωντανή, πού ἀκούγε τὰ λόγια της, τοὺς ἤχους της, πού ξεχώριζε κι ἀπολαθκινε τὸν καθὲ γτύπο, τὸ κάθε τριξίμο καὶ πάτημα, ὅπως ὁ μουσικός τὸ ρύσημα τὸ πιὸ ἀλαφρό, τὸ πιὸ ξεψυγισμένο ἀνσασμα μέσα σὲ πολυφωνη ὀργήστρα. Σήμερα ὅμως αὐτὸς ὁ θόρυβος τὸν πείραζε. Τοῦ ἔφτανε σταυτιά σὰν ἄρρυθμο μουρμουρητό, σὰν ἄγνωρο κι ἀλλόκοτο τραύλισμα· θάρραυσε πὼς διαβόλοι τρίζανε τὰ δόντια τους, πὼς ζωτικά καὶ στρίγγλες οὐρλιάζανε καὶ γαγανίζανε καὶ τὸν ἀνχαλεύσανε. Συγγὰ τὸν τελευταῖο καιρὸ ἐργότανε καὶ κηθίζε στὸ τραπέζι· δίχως τὴν παλιά τὴν ὄρεξη. Σιγὰ σιγὰ ὅμως σὰν περνοῦσε ἡ ὥρα καὶ μέστωνε στὴ δουλειά, ξεγνοῦσε τὴν κακὴ διάθεση καὶ γωρὶς νὰ τὸ νοιώθει ταιριαζότανε μὲ τὸ συναίσθημα πὼς ἡ ζωὴ του εἶτανε δεμένη

μὲ τις μηχανές, πὼς κι αὐτὸς ὁ ἴδιος εἶτανε κεῖ μέσα ἕνας τρογός, ἕνα κουμπί, μιὰ βίδα. Μὰ σήμερα δὲ θελεῖ τὸ εἶναι του νὰ δεθεῖ στὴ μηχανή. Μόλις μπορεῖ καὶ νοιώθει τί τοῦ μιλεῖ αὐτὴ κι ὁ γτυπος της κι ὁ βρόντος ἀπὸ τις ἄλλες ὀλόγυρα πού ἀγρῶνε παράγορδα, βραχνά, σὰν ξεκούρδιστα, ξετενωμένα ὄργανα, τρίζουλονε ἄγχα καὶ πληκτικά, καὶ τὸ καθένα χωριστά κι ὄλα μαζί τοῦ μουρμουρίζουνε, τοῦ λένε, τοῦ φωνάζουνε:

«Ζωὴ εἶν' αὐτὴ! Ζωὴ εἶν' αὐτὴ!»

Δὲν εἶχε κοιμηθεῖ κιόλας καλὰ τὴ νύχτα. Εἶχε μείνει ἀργὰ στὸν καφενὲ καὶ συζητοῦσε μὲ κάποιον φίλο του γιὰ τὴ Μακεδονία καὶ γιὰ τὴ γλώσσα. Κι ἀπάνω στὴ συζήτηση ἀναψε καὶ τοῦ παραφέρθηκε. Τὸ ἤξερε κι ὁ ἴδιος πὼς εἶχε τὸ μεγάλο σφάλμα νὰ θυμῶνε καὶ πάντα πολεμοῦσε νὰ κρατηθεῖ. Ἄμα ὅμως εἶτανε τὸ ζήτημα γιὰ τὴ γλώσσα καὶ γιὰ τὴν πατρίδα, δὲν μποροῦσε νὰ βασταξέι τὸ θυμὸ. Τὸ μετάνοιωνε ὕστερα, ὅπως τὸ μετάνοιωσε καὶ ψὲς, μὰ εἶταν ἀργὰ πιά. Καὶ ψὲς τὸ μετάνοιωσε περισσότερο, γιὰτὶ στὸ φίλο του πού παραφέρθηκε χρωστοῦσε μερικὰς δραχμὲς. Κι

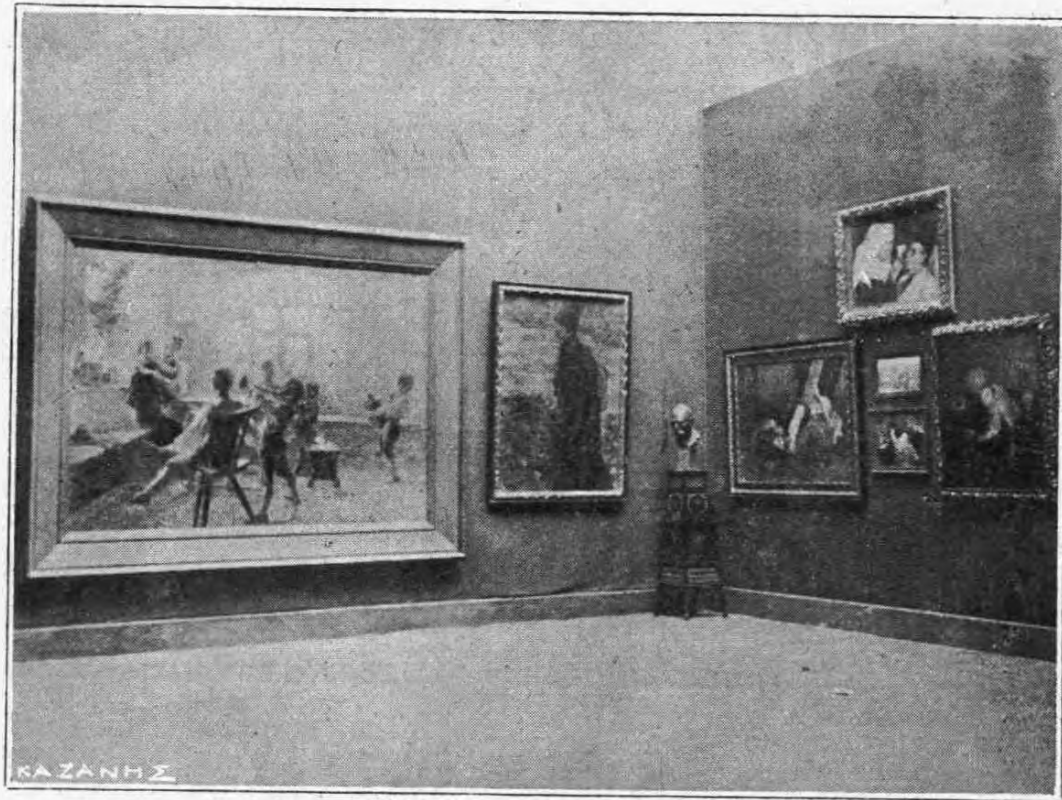
αν ἐκεῖνος τῶρα, θυμωμένος ἀπὸ τὰ λόγια πού τοῦ εἶπε, τοῦ τις γύριβε, ὁ Ἀριστείδης δὲ θὰ μπορούσε νὰ τοῦ τις δώσει πρὶ νὰ βγεῖ ὁ μὴνας καὶ πάρει τὸ μισθό. Μὰ πάλι ἀπὸ τὸ μισθὸ ἔπρεπε νὰ δώσει τις ἐφτά δραχμὲς τοῦ ροφτη, πού τονὲ στενοχώρησε. Τοῦ τις χρωστοῦσε ἀπὸ τὸ γυνόπωρο γιὰ τὸ πανωφόρι πού τοῦ γύρισε. Τὴν πρώτη τοῦ μὴνὸς θάρχότανε κ' ἡ πλύστρα γιὰ τις ἄλλες τρεῖς, ὁ κουλουράς γιὰ τὴ μιάμισυ, ὁ ξενοδόχος — ὄλα τούτα γυρίζανε στὸ νοῦ του, κοντὰ σ' αὐτὰ ἡ συλλογὴ γιὰ τὸ παπούτσι πού τρύπησε, καὶ: «ὄχι, δὲν ἔπρεπε νὰ θυμώσω ἐφὲς καὶ νὰ μιλήσω ἔτσι», στογάζότανε. Μὰ πάλι: «Νὰ μοῦ λέει πὼς δὲν εἶναι ἡ Μακεδονία ὀνη ἑλληνική, νὰ ὑποστηρίξει πὼς οἱ μακλιανοὶ δὲν εἶναι πλερωμένοι καὶ πὼς δὲ χλοῦνε τὴ γραμματική!»

Στὴ ζωὴ του εἶχε πηξέι κάποιον μέρος ἡ γραμματική. Γιὰς παπὰ πού εἶτανε στὸ γωρὶ καὶ δάσκαλος μαζὶ, ὁ Ἀριστείδης Κεραμέας (Κεραμεὺς ὑπογραφότανε ὁ ἴδιος) εἶχε νοιώσει ἀπὸ μικρὸς νὰ τοῦ σκληθεῖ στὴν καρδιά ἡ ἀγάπη της. Ἐκεῖ πού υπηρετοῦσε τὸν πατέρα του στὸ ἱερὸ βα-

στῶντας τὸ κερί, ἀνάθοντας τὸ θυμιατὸ καὶ μαζέβοντας τις λειτουργίες, ὁ μακαρίτης ἔβρισκε πάντα τὴν περίστασιν νὰ τοῦ ξηγᾶ ἕναν ἀνώμαλο σχηματισμὸ στὸ τροπαρι, πού εἶχε ὁ ψάλτης ὄζω, μὴν ἀττικὴ σύνταξιν στὸ Εὐαγγέλιο, πού εἶχε διχθάσει ὁ ἴδιος πρωτίτερα. Ἡ ἀγάπη τῆς γραμματικῆς τὸν ἔφερε τέλος καὶ στὸ κατώφλι τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς. Τὸ πάτησε μὲ ἀνατριχίλα στὴν ψυχὴ καὶ στὸ γωρὶ πού γύρισε τὸ κλοκαίρι, ὁ πατέρας του ἔμεινε μὲ τὸ στόμα ἀνοιγτὸ ἀκούγοντάς τονε νὰ μιλεῖ γιὰ τὴν ἀποστολὴ τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ σχολείου. Ἐκεῖνος δὲν τὸ εἶχε στογαστεῖ ποτὲ πὼς ὁ οὐρανὸς τοῦ εἶχε φορτώσει τόσο μέγα βρος, τόσο μέγα ἔργο στὴν ἐκκλησία καὶ στὸ σχολειό. Εἶχε γίνει παπὰς, γιὰτὶ εἶταν κι ὁ πατέρας του παπὰς· καὶ γύριψε κ' ἔγινε καὶ δάσκαλος, γιὰτὶ τὸ ράσο δὲν τοῦ ἔδινε ὄσα χρειάζοτανε νὰ ζήσει τὴν περισσή του φαμελιά. Οἱ ἄλλοι παπαδες εἶχανε ποιὸς ἀμπέλι ποιὸς χωράφι· αὐτὸς τὰ γράμματα πού τονὲ σταίλανε κ' ἔμαθε στὸ σχολαρχεῖο στὴ γῶρα. Ὁ παπαΚεραμέας ἔκαμε νὰ γελάσει μέσα του μὲ τις ὀμιλίες τοῦ γιοῦ. Μὰ

Τὸ Ἑλληνικὸν τμήμα εἰς τὴν Διεθνή Καλλιτεχνικὴν Ἐκθεσὶν τῆς Ρώμης.

Τὸ Ἑλληνικὸν τμήμα εἰς τὴν Διεθνή Καλλιτεχνικὴν Ἐκθεσὶν τῆς Ρώμης.

πάλι, ὁ Θεὸς εἶναι μεγάλος, στοχάστηκε, ἢ βουλή του ἀξεδιάλυτη. Ποιὸς ξέρει τί μεγάλα νὰ διορίζει γιὰ τὸ γιό! Τονὲ φαντάστηκε καθηγητὴ κ' ἢ ματιὰ του ἔλαμψε. Ἀκόμα καὶ τὴν ὥρα ταύτη θὰ προτιμοῦσε βέβαια τὸ πιὸ σίγουρο, νὰθελε δηλαδὴ ὁ γιός του νὰ βγάλει τὸ διδασκαλεῖο καὶ νὰ γυρίσει νὰ φορέσει τὸ ράσο καὶ νὰ μπεῖ στὸ πόδι του στὴν ἐκκλησιὰ καὶ στὸ σχολεῖο. Μὰ ὡστόσο, μιὰ κ' ἔχει τόση ὄρεξη, ὅς γίνεи τοῦ Θεοῦ τὸ θέλημα, εἶπε. Ἄς στερεοθεῖ αὐτὸς κ' ἢ ἄλλη φαμελιά κι ἄς βγάλει τὸ Πανεπιστήμιον τὸ παιδί. Καὶ ξανάστειλε κεῖ τὸν Ἀριστείδην μὲ τὴν εὐγὴ του. Μὰ φαίνεται γὰ εἶταν ἀλλοιώτικο τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ὁ βουλευτὴς τοῦ τόπου ἔφυγε ξάφνω ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση καὶ κάποιον ἄλλο χωριατόπουλο, πού εἶχε τελειώσει τὸ διδασκαλεῖο, δὲν ἔβρισκε ἄλλο ἀδειανὸ σχολεῖο στὰ ὀλόγυρα χωριά γιὰ νὰ διοριστεῖ. Ὁ παπαΚερκαμέας πάφτηκε ἀπὸ δάσκαλος κι ἀπὸ τὴ σύνταξή του δὲν περισσέβανε πιά ὅσα χρειάζοταν ὁ Ἀριστείδης νὰ μείνει φοιτητὴς. Ἔπρεπε νὰ γυρίσει στὸ χωριὸ ἢ νὰ βρεῖ ἄλλον πόρον ζωῆς. Δοκίμασε πολλούς. Ἐγίνε προγυ-

μναστὴς, γραφιάς σὲ συμβολαιογραφεῖο, διορθωτὴς σὲ μιὰν ἐφημερίδα κ' ἔζησε τόσους μῆνες μὲ τὴ λαχτάρια τῆς δασκαλικῆς ἀποστολῆς, μὲ τὴν πίστη καὶ τὴν ἐλπίδα πὼς κάποιον θάμα θὰ τοῦ ἔδινε τὸ δίπλωμα στὸ χέρι. Μὰ τὸ θάμα ἔστρεξε διαφορετικά. Γιὰ νὰ μὴ γυρίσει στὸ χωριὸ, ἀποφάσισε κ' ἔγινε τηλεγραφετὴς, σὰν τοῦ παρουσιάστηκε ἡ περίσταση.

Στὴν ἀρχὴ μὲ δίχως ὄρεξη καὶ μὲ πικρὴ καρδιά. Μὰ σιγὰ σιγὰ, ὅσο γόρτανε πιὸ πολὺ τὴν πείνη του κι ὅσο ἔβλεπε νὰ τοῦ ἀνοίγεται κάποια θέσι, στὴν κοινωνία, τὸ συνήθισε τὸ νέο ἔργον του ὡς που στὸ τέλος τὸ ἀγάπησε. Ὁ πκλιὸς καθημὸς τῆς γραμματικῆς δὲν ἤθελε νὰ σβῆσει βέβαια καὶ στὴν πρώτη ἀφορμὴ, πού ἔβρισκε, γύριζε μὲ χαρὰ στὸ λεξικό του. Σὰν παντρεβότανε κανένας φίλος ἢ γιόρταζε ὁ προϊστάμενός του, ἔγραφε ποίημα εἴτε ἐπύνησε κάνα διάφορον καὶ τὸστέλνε στὸν Ἐθνικὸ φρουρό, ὅπου ἔκαμε διορθωτὴς. Σὰν ἄνοιγε πάλι σ' αὐτὸ ἢ σὲ ἄλλο φύλλον κανένα ζήτημα ἐθνικόν, σὰν ἔβγαινε στὴ μέση κάποιον κοινωνικὸ σκάνταλον, ἔπιανε τὴν πέννα κ' ἔστελνε κι αὐτὸς τὴ γνώμη του. Κι δταν

τὴ διάβριζε τυπωμένη, θλιβότανε ἢ καρδιά του γιὰ πολλὴ ὥρα, βλέποντας πάλι ὀλοφάνερα πὼς ἄλλος εἶτανε ὁ προσωρισμὸς του στὴ ζωὴ. Μὰ οἱ πεζὲς ἀνάγκες τὸν ξαναρπάζανε καὶ μιὰ κ' ἔφυγε ἀπὸ τὰ νερά του, τῆβρισκε λογικὸ νὰ μὴ γαθεῖ στὰ ξένα τὰ νερὰ ὀλότελα· νὰ προβιθαστεῖ τουλάχιστον καὶ νὰβρει μιὰ καλὴ νύφη. Στὴν ἀρχὴ κυνήγησε τὸ πρῶτον γιὰ νὰ πιτύχει ἔπειτα κλητέρα τὸ ἄλλο. Μὰ οἱ δικαὶ του δὲν μπορέσανε νὰ τονὲ βοηθήσουν ἀπὸ τὸ χωριόν. Ὁ πατέρας του, ὅσο γέραζε, γινότανε στὸ κόμμα του πιὸ ἀχρεῖαστος. Σὰν τονὲ σκουντοῦσε ὁ γιός μὲ γράμματα, πήγαινε στὸ δῆμαρχον. Μὰ ὁ Ἀριστείδης ἀπόμεινε μὲ τὴν ἐλπίδα πάντα. Κ' ἔτσι ἀποφάσισε νὰ λύσει ἀλλοιώτικα τὸ ζήτημα, νὰ κυνηγήσει τὸν προβιθασμὸ μ' ἓναν καλὸ γάμον.

Καὶ μιὰ στιγμὴ, δταν ἡ τύχη τὸν ἔφερε σ' ἓνα κεφαλοχώρι φιλόξενον καὶ πλουσιον, νόμισε πὼς σίμως τέλος τὸ σκοπόν. Ὁ Ἀριστείδης εἶταν καλοκκωμῆνος ἄνθρωπος. Μιθήμενος στὴ στέρησι ἀπὸ μικρός, γνῶριζε τῶρα νὰ τὰ βγάξει πέρα μὲ τὸ λίγο τὸ μισθόν. Στις ἐπαρχίες πού γύριζε,

σὰν τύχαινε νὰ εἶτανε ὁ προϊστάμενος ἀνύπαντρος, ἢ νὰ εἶναι δίχως προϊστάμενον, καθὼς ἔδω τῶρα, εἶχε σπιτί γάρισμα. Ἔτσι κατάφερε νὰ βαλεῖ στὴν ἄκρη κατιτίς καὶ νὰβει μέσα στὴ βελίτζα του, ὅπου κι ἂν πήγαινε, μιὰ κινούρια μαύρη φορεσιά. Τὴν ἔβαζε μαζί μὲ τὸ ἡμίψηλον τις γιορτὲς, τις τελετὲς καὶ σὲ κάθε βίζιτα πού ἔκανε. Μὲ αὐτὰ ὅλα, μὲ τὴν ἡσυχία καὶ φρόνιμη ζωὴ του, μὲ τὴ φήμη ἀκόμα πού εἶχε πὼς εἶτανε γραμματισμένος, τοῦ φάνηκε πὼς κατάφερε νὰ τραβήξει ἀπάνω του τὰ μάτια τῆς δημαρχοπούλας. Καὶ πράματις ἀργίσκανε νὰ τὸ μουρμουρίζουνε στὸ χωριόν. Φαίνεται ὅμως πὼς ἡ μίρα δὲν τὸν ἀγαποῦσε ὅσο κόντεψε νὰ τὸ πιστέψει. Τὸ χτίριον τοῦ τηλεγραφεῖου εἶτανε σαράβαλον, οἱ τοῖχοι ραγισμένοι στάγκωνάρια, τὸ πάτωμα ἔτρεμε νὰ πέσει, τὰ κερκιδία τρέχανε. Οἱ σταλαματιὲς δὲν τοῦ βρέγανε συγγὰ μόνον τις μηχανές, μὰ βρήκανε καὶ τὸ μέρος ὅπου εἶχε κρεμασμένη τὴν καλὴν του φορεσιά. Ἐκαμε παρκαπον στὸ δῆμαρχον, ἀπὸ τὴν ἀπάντησιν ὅμως πού πήρε, καταλαβε πὼς ἡ ἐπιθυμία τοῦ δημάρχου εἶτανε νὰ μὴν τοῦ ξαναπαῖσει

Τὸ Ἑλληνικὸν τμήμα εἰς τὴν Διεθνή Καλλιτεχνικὴν Ἐκθεσὶν τῆς Ρώμης.

γι' αυτό κουβέντα. Έτσι σώπασε, όσο πού μια νύχτα δυνατός σεισμός τον τίναξε από το κρεβάτι του. Όλο το σπίτι, μηχανές, τραπέζια, σκάλες, μπασιά γεμίσανε σκόνη κι ασβέστες, από τάρκωνάκια ξεκόψανε κάμποσες πέτρες. Ο Άριστείδης ξανάτρεξε τρομασμένος στο δήμαρχο. Έκείνος γέλασε: «Ποιό σπίτι έμεινε άτάραχο;» του είπε. — «Μά...» έκανε να ξαναπεί ο Άριστείδης. Ο δήμαρχος όμως δέν τον άφισε να τελειώσει: «Δέν πέφτει, δέ σέ πλακώνει, μή φοβάσαι!» Κι μ' ένα χάδεμα στην πλάτη τον έμπασε στο ρακοπουλειό κι άλλαξε την όμιλία.

Ο Άριστείδης ξανασώπασε. Μά ή γής δέν έπαθε να σειέται κι τδβρισκε μεγάλο κρέμα να θαρτεί άποκάτω από το παλιό-σπιτο ίσια ίσια την ώρα πού φαινότανε πώς έπαρνε να του γελάσει ο ουρανός. Νάηφερθεί όμως έπίσημα στο ύπουργείο δέν τολμούσε. Νόμισε πιο φρόνιμο να κάμει θόρυβο στον τύπο. Κάθισε λοιπόν και συντάξε μιάν άνταπόκριση, όπου περιέγραψε το σεισμό κι τις ζημιές πού έκανε στον τόπο. Άφού άνάφερε τά σπείτια πού γκαρμίστηκανε ή ραγίστηκανε, τόνισε ξεχωριστά πώς και το τηλεγραφείο έγινε ακατοίκητο κ' είναι κίνδυνος για τους πολίτες, πού άνεβαίνουνε τη σκάλα του. Τέλος έβηκε για ύπογραφή το άρχαιο τδνυμα του ξεροπόταμου, πού περνούσε κοντά στο χωριό, κ' έστειλε την άνταπόκριση στον Έθνικό Φρουρό. Ο νοικοκύρης του σπιτιού την είδε πού δημοσιεύτηκε, μά και κείνος το βρήκε πιο φρόνιμο να μην άνακατέψει περισσότερο το πράμα. Αυτό κιόλας του σύστησε κι ο δήμαρχος. Ούτε ο ένας ούτε ο άλλος φανταστήκανε πώς την άνταπόκριση την έστειλε ο τηλεγραφητής.

Η όργη όμως τδφερε να κάμει ο Άριστείδης στην άνταπόκριση μιάν όνομαστική άπόλυτη κ' ένα φυλλαράκι, από τά λαθρόβια όπως τά λένε, την ξανατύπωσε στη στήλη, πού είχε ανοίξει για τους βαρβαρισμούς του τύπου. Η όργη τδθελε ακόμα να βρισκεται κεί στο χωριό κάποιος, πού λάβεινε το φυλλαράκι, και για να πειράξει τους δασκάλους και τους δικολά-

βους τδφερε στο καφενείο. Οι ύποψίες πέσανε στο σχολάργη, πού τον ξέρανε πώς έγραφε και διατριβές στον τύπο και πώς έκανε κι όνομαστικές άπόλυτες. Μά εκείνος τδβηκε πείσμα και φρόντισε και βρήκε τον ένοχο. Ο Άριστείδης είχε διηγηθεί συχνά στον καφενέ πώς έκανε μιάν φορά συντάχτης στον Έθνικό Φρουρό. Τα νταρβέρια λοιπόν του τηλεγραφοτη με το φύλλο αυτό δείχνουνε φώς φανάρι ποιός έγραψε την άνταπόκριση, φώναξε ο σχολάργης και το πράμα έγινε σούσουρο στο χωριό. Σάν τάρκουσε ο δήμαρχος φουρκίστηκε. Κι ο Άριστείδης δέ γλύτωσε από κείνο πού φοβότανε.

Άγριέμένος με το σχολάργη και τους μαλλιαρούς έφυγε για το νησί του Λεβάντε, όπου τονε μεταθέσανε. Άποκεί πλανήθηκε σ' άλλα νησιά κι άλλα χωριά. Πάντα βοηθός του τελευταίου βαθμού, πάντα με γαμένη την έλπίδα νανεβεί στον παραπάνω. Σε κάθε τόπο πού περνούσε, κολάκευε τους δημάρχους, κλαιγότανε στους βουλευτές. Του τάρκνε κείνοι όσο έμεινε στον τόπο τους, μά σ' αν περνούσε σ' άλλον τον ξεγνούσανε. Τέλος το είδε πώς μονάχα ο δικός του βουλευτής μπορούσε να βοηθήσει κι άποφάσισε και πήγε μόνος στο χωριό. Μά κάλλιο να μην πήγαινε. Ο πατέρας του κατάκοτος είχε άφισε πια την ένορία, ή μάνα του μόλις σερνότανε στα πόδια της, τέσσερες αδερφές της παντρειάς, τά δύο του αδέρφια φεβγάτα στην Άμερική. Έφυγε συντριμένος χειρότερα με την άπόφαση να τους βοηθά στέλλοντάς τους κάτι από το μισθό του.

Τέλος κατάφερε να τονε φέρουνε στην πρωτεύουσα. Φαντάστηκε πώς εκεί θάτανε καλύτερα. θάβρισκε παλιούς φίλους, θάπαινε καινούριους, θά φρόντιζε μανάχος. Μά σαν ήρθε, τά βρήκε άλλοιώςτικα όλα. Ο δημοσιογράφος, πού τον είχε διορθωτή στο φύλλο του και προγυμναστή στα παιδιά του, τρόμαξε να τονε θυμηθεί ένας καθηγητής, πού τονε θαρρούσε προστάτη του σαν εΐτανε φοιτητής, του μίλησε μόνο για τη γλώσσα, πού τη γαλοϋνε οι μαλλιαροί άλλοι γνώριμοι και φίλοι του είχανε καθέ-

νας το δικό του πόνο. Και το χειρότερο, ή ζωή ακριβή. Διπλά τά νοίκια, ο καφές δεκαπεντάρικος. Οι μαγέροι, όπου έτρωγε τον παλιόν καιρό, ανοίξανε τώρα τρανά ξενοδοχεία. Ντρεπότανε πού τάβλεπε κι απόξω. Και τά μπακάλικα της άγοράς αλλάξανε, πλατύναν, έχουνε πιο πολυ φώς και πάστρα και το σοβαρότερο: ακριβήτανε κι αυτά. Κ' οι πελάτες τους άλλοι και κείνοι, άγνωστοι. Μόνο έναν παλιό συνφοιτητή του ξαναβρήκε κεί μέσα. Πάντα γοντροπαλά, γαλήνιο, καλόρεχτο. Θυμήθηκε μαζί του κάποιες φορές τά παλιά τά χρόνια και τά πεθύμησε. Μά τά χάλασε και με κείνονε για τη γλώσσα.

Κι σαν περάσανε κάμποσοι μήνες άσκοποι και μονότονοι, άρχισε να πιθυμά τις έπαρχίες. Τόσα χρόνια εκεί συνήθισε στις καλύτερες συντροφίες, στις περιποιήσεις του κόσμου, στην πιο αναπαυτική ζωή. Μά να γυρίσει πάλι εκεί ούτε τόσο εύκολο ήταν, ούτε και φρόνιμο. Μία κ' ήρθε δώ, ά; δοκιμάσει να τραβήξει το σκοινί όσο μπορεί μακρύτερα. Κ' έτσι τραβήξε ή ζωή άλλους κάμποσους μήνες κι άλλους κάμποσους, όσο πού συνήθισε και μ' αυτή. Χρόνια τώρα τον ίδιο δρόμο από την κάμαρά του άπάνω στα Πευκάκια ως το τηλεγραφείο κάτω. Κι άποκεί στο μαγέρικο, στον καφενέ. Και τον ίδιο δρόμο πάλι άπάνω και ξανά τον ίδιον κάτω. Γιατί αυτή ή ζωή; Για να βλαστημά κάθε στιγμή, σά σκοιντάθει σε κάποια τρίχα ή μηχανή της, για να κρατεί το μισό μεροτύχι το κουμπί της άλλης μηχανής, για να μετρά κάθε μπουκιά πού θά βάλει στο στόμα, να λογαριάζει την καθεμιά πεντάρα πού θά δώσει; Ή για να βλέπει ολοένα γύρω του να πηγαίνουνε οι άλλοι μπροστά, να βλέπει το Ρωμαίικο να κατακυλά, τους Βούλγαρους να κατεβαίνουνε στη Μακεδονία, τους μαλλιαρούς να γαλοϋνε τη γλώσσα;

« Δέν πάει στο διάολο!» μουρμούρισε πάλι ο Άριστείδης εκεί πού ή κορδελα του σκόνταψε μιάν στιγμή στη ρόδα και γύριζε και ξαναγύριζε στο νού τους ίδιους στοχασμούς. Δέν μπορούσε ναρθεί σήμερα στον

έαυτό του. Σκυφτός στη μηχανή του, σαν ξένος μ' όλα κι όλους εκεί μέσα, περίμενε όσο πού χτύπησε μεσημέρι και πήρε το καπέλο του και βγήκε.

* * *

Τράβηξε στο συνηθισμένο του μαγέρικο, στο Βάκχο και κάθισε στη συνηθισμένη του μεριά. Ήρθε με την άπόφαση να οικονομήσει από το φαγι το παροπανιστό πρωινό έξοδο, μά με το πείσμα, πού ποιάνει κάποτε τον άνθρωπο και κάνει στην άράδα σφάλματα, όταν έχει κάμει ένα, πέρχσε το λογαριασμό άλλες δύομισυ δεκάρες. Κ' έδω στο Βάκχο είγανε αλλάζει τελευταία τον τόπο της κουζίνας. Την πήγανε πίσω κ' έτσι ο Άριστείδης χωρίστηκε κι από την τελευταία συνήθεια, πού του έμεινε από την έπαρχία, να βλέπει τά φαγια στις κατσαρόλες πού βραζανε και να διαλέγει μονάχος τη μεριά πού πρόσταζε. Μπήκε ο κατάλογος και δώ και το γκαρσόνι περίμενε τώρα μπαξίσι κι αυτό, είχε Κυριακή τουλάχιστο. Βηκανε ακόμα και μπουκάλες με νερό του Μαρουσιού. Ο Άριστείδης άς βλαστημούσε τη ζωή, τον τύπο τονε φοβότανε. Έμπαινε κιόλας το κλοκαίρι κ' είγανε άκουστεί κμποσα κρούσηματα. Κι σήμερα είχε τόση δίψα, πού δέ βάσταζε να μην προσταξει μιάν μπουκάλα.

Τέλειωσε το φαγι και ρουφώντας το κρασί του σε μικρές γουλίες κάπνιζε το τσιγάρο του. Κάπνιζε και συλλογιότανε παντα το χρέος στο φίλο του, το χρέος στο ράφτη κι όλα τάλλα. Κι κοντά σ' αυτά πάλι μιάν φορά όλη τη ζωή του. Το περίμενε κανείς πώς θά τελειωνε δώ πού τελειωσε; Κ' ένα ρώτημα του ήρθε άξαφνα στο νού: Δέ θάτανε καλύτερα να είχε μείνει στο χωριό, καθώς τδθελε ο πατέρας του, να γινότανε παπάς σ' εκείνου το πόδι; Κ' ένα όνειρο εύτυχισμένο πέρασε μπροστά του, ένα ειδύλλιο ήσυχο σε μιάν άκρη του χωριού. Πώς θάτανε τάχα, να παίρνε τώρα την άπόφαση να παρατήρει την άχαρη ζωή έδω και να γυρίσει εκεί; Θέλησε να πλάσει μιάν στιγμή για δοκιμή

μιὰ τέτοια εικόνα, κ' ἄλλη ὁμως εικόνα τῆς δυστυχίας τοῦ σπιτιοῦ του, πού τοῦ ἔμενε στή θύμηση ἀπό τὸ τελευταῖο ταξίδι: στὸ χωριό, βγήκε θλιβερὴ μπροστά του κ' ἔπνιξε τὴν πρώτη. Σκοτείνιασε ἡ ψυχὴ του περισσότερο καὶ θέλησε νὰ γυρίσει ὀλοτέλα τὸ στοχασμὸ ἀποκεῖ. Μὰ ὁ στοχασμὸς δὲν ἔφεβγε. Ὁ πκτήρας του πεθαιμένος τώρα, ἡ μάνα του ἕνα συντρίμι πιά, οἱ ἀδελφές του πικντέρημες στέκανε μπροστά του.

Πρόσταξε πάλι ἕνα πεντάρικο κ' ἔστριψε νέο τσιγάρο. Μιά φορά, στή νιότη του, μὲ τίς πρώτες καταδρομὲς τῆς μίρας, ὅπως πολλῶν, καὶ τοῦ Ἀριστείδη ἀρχίσανε νὰ τοῦ σκαλέθουνε στὰ στήθη ποιητικές ὁρμές. Ὅταν κιόλας, τὸν καιρὸ πού εἶτνε προγυμναστής, ἔνωσε ξάφνω κάποιον κρυφὸ ἀπκλὸ αἰσθημα γιὰ μιὰ μαθητριά του, εἶχε ἀφίσει νὰ χυθῶνε στὸ χαρτί ἀρκετὰ ποιήματα. Σ' αὐτὰ ἐννοεῖται πρόσεγε πρῶτα πρῶτα νὰ μὴ λαθεθεῖ στοὺς κκνόνες τῆς γραμμικτικῆς καὶ νὰ μὴν πέφτει σὲ σολοικισμούς. Ἐνας φίλος του ὁμως, δταν τοῦ διέβχσε κάποιον ἀπὸ κείνα τὰ ποιήματα, τοῦ φώναξε γελώντας: «Εἶς' ἐρωτευμένος, Ἀριστείδη». Ὁ Ἀριστείδης τρόμαξε μὴν τοῦ προδοθεῖ τὸ μυστικό κι ἀπὸ τότε κλείδωνε μέσα στὸ μπαούλο τὰ ποιήματα. Τώρα τὰ εἶχε ξεχασμένα πιά. Μὰ στήν ψυχὴ του δὲν εἶτανε σθησμένη καὶ κάθε θύμηση ἀπὸ κείνον τὸν καιρό. Ὅλοτέλα γλυκειὰ κι αὐτὴ δὲν εἶτανε, γιὰτὶ ἕνα βράδι, καθὼς πήγαινε

νὰ κάμουνε τὸ μάθημα, ἔπιασε τὴ μαθητριά του, πού κρυφομιλοῦσε μὲ κάποιον νέο στή σκοτεινὴ τὴν ἐμπκτὴ πίσω ἀπὸ τὴν πόρτα. Καὶ τοῦ θόλωσε μεμιάς τῶμορφο τῶνειρο καὶ τὸ αἰθέριο καὶ χιμκιρ κὸ αἰσθημά του ἔγινε πυρωμένο πάθος κι ἀπελπισιὰ θανατερή, πού γέμισε μὲ δάκρια τὸ μαξιλάρι του καὶ μὲ κατάρες καὶ μὲ ὄργη τοὺς στίχους του. Μὰ ὅπως γίνεται πάντα στις πιὸ δυστυχισμένες ὥρες, ἔτσι καὶ στὸν Ἀριστείδη τώρα βγαίνανε ἀπάνω ἀπάνω μονάχα οἱ κκλῆς στιγμὲς τοῦ παλιοῦ καιροῦ καὶ λάμπανε ἀπὸ τὰ βάρη τους, τὰ χαμένο φῶς μέσα στήν τωρινὴ ἔρημιὰ καὶ σκοτεινιά. Τὰ παιδιάτικα τὰ χρόνια του στήν ἐκκλησιὰ τοῦ χωριοῦ, τὰ χρόνια στὸ γυμνάσιο στή χώρα, ὅπου οἱ δασκάλοι του προμαντέβανε τόσα γι' αὐτόν, ὁ ζῆλος του, ὁ καὶμός του ὕστερα στὰ θρανιά τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς — κάθε ἄμορφη καὶ κάθε θλιβερὴ στιγμή τῆς ζωῆς του, δλα σμίγχανε θλιμένα καὶ σκαλέθωνε νοστιλιγικὰ μέσα του. Κκι μὲ τὸ κεφάλι ἀκκουμπημένο στὸ χέρι, μὲ τὸ νοῦ βυθισμένο σὲ στοχασμούς θολούς, κοιτάζοντας χαμένα μπρός του τὸν καπνὸ τοῦ τσιγάρου του πού ἔφεβγε καὶ σκορποῦσε σὲ ἀριὸ σύγγεφο, μουρμούρισε τοὺς στίχους:

*Παρήλθον ἡμέραι καὶ χρόνια μεγάλα,
εἰς βάτους ἐπνίγη τὸ εὐβοικὸ κλῆμα.*

Μὰ μιὰ φωνὴ ἀποπίσω του τὸν ξάφνισε.

[Ἔπεται τὸ τέλος]

Κ. ΚΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΩΣ ΠΑΙΖΕΙ

Η ΕΛΕΩΝΟΡΑ ΔΟΥΖΕ

[Ὁ ἱμπρεσσάριος τῆς διασήμου Ἱταλίδος τραγωδοῦ Ἐλεωνόρας Δουζε κ Σούμαν δημοσιεύει τὰ ἀπομνημονεύματά του ὡς πρὸς τὰς καλλιτεχνικὰς περιοδείας, τὰς ὁποίας ἀνέλαβε μαζῆ τῆς. Εἶνε χαρακτηριστικαὶ σελίδες ἀπεικονίζουσαι ἀριστοτεχνικῶς ἐν τῇ ἀφελείᾳ των τὴν μεγάλην αἰτὴν καλλιτέχνιδα ὡς πρὸς τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ἀντιλαμβάνεται τὴν ἀποσιολὴν τῆς καὶ ὡς πρὸς τὸ παράδοξον τῶν γυναικείων τῆς ἰδιοτροπιῶν].

... «Ἀπὸ τὰς 7 Δεκεμβρίου ἕως 2 Ἰανουαρίου δίδομεν σειρὰν παραστάσεων εἰς τὰ βασιλικά θέατρα τῆς Κοπεγχάγης καὶ τῆς Στοκχόλμης. Παντοῦ ἡ αὐτὴ ἐπιτυχία, ὁ αὐτὸς ἐνθουσιασμός καὶ αἱ αὐταὶ εἰσπράξεις. Ματαίως ἀλλάσσομεν πόλεις καὶ χώρας. Εἶτε εἰς πρωτεύουσιν εὐρισκόμεθα, εἶτε εἰς πόλιν δευτερευούσης σημασίας, αἱ εἰσπράξεις κυμαίνονται μεταξύ 10 καὶ 14.000 φρ.

Παντοῦ βασιλεῖς καὶ λαὸς συνωστίζονται εἰς τὰς παραστάσεις μας καὶ παντοῦ ἡ Ἐλεωνόρα Δουζε κρίνεται ὡς πρώτη ἡθοποιὸς τῆς ἐπογῆς μας.

Τὴν 26 Νοεμβρίου 1896 ἐπιστρέφομεν πάλιν εἰς τὸ Βερολίνον καὶ δίδομεν παραστάσεις εἰς τὸ «Νέον Θέατρον».

Περιττὸν νὰ προσπαθῆσω νὰ περιγράψω τὴν ἐπιτυχίαν. Ἄς λεγῆθῃ ἅπαξ διὰ παντός, ὅτι ἡ ὑποδοχὴ τοῦ κοινοῦ καὶ τῆς κριτικῆς εἶνε πικντοῦ ἢ αὐτῆ. Οὔτε μία λέξις δυσάρεστος, πάντοτε ἡ αὐτὴ συναυλία ἐπαίνων, πάντοτε γεμάτο τὸ θέατρον καὶ ἐνθουσιασμός ἀμετάπτωτος.

Ἀλλὰ καὶ πάντοτε ἐπίσης ἀπρόοπτοι διακοπαὶ τῶν παραστάσεων καὶ μεταβολαὶ τοῦ προγράμματος ἀπὸ τὴν Δουζε. Δὲν ταράσσομαι ὁμως πλέον καὶ ἀργίζω νὰ ὑποτάσσωμαι καὶ νὰ συνεθίζω. Ἐνας κύριος ὁμως πού δὲν ἐννοεῖ νὰ συμμορφωθῇ εἶνε ὁ παραδοξὸς διευθυντὴς τοῦ «Νέου Θεάτρου» ὁ κ. Σίγμουνδ Λάουτεμπεργ. Κάθε ἡμέραν ἐπιμένει νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὴν μεγάλην καλλιτέχνιδα εἰς τὴν ὁποίαν ἐπρόσφερε τὴν φιλοξενίαν τοῦ θεάτρου του — ἐννοεῖται ἀντὶ ὠραίων, στιλπνῶν καὶ ἤχη-

τικῶν νομισμάτων — καὶ κάθε ἡμέραν λαμβάνει τὴν αὐτὴν στερεοτύπως ἀπάντησιν:

— Ἡ κυρία Δουζε δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ γνωρίζῃ ἐπιχειρηματίας οὔτε διευθυντὰς θεάτρων. Σὰς πληρώνει τὸ ἐνοικίον σας καὶ αὐτὸ εἶνε ἀρκετόν. Μεταβιβάσατε τὴν ἐπιθυμίαν σας καὶ ὅ,τι ἔχετε νὰ εἰπῆτε εἰς τὸν κ. Σούμαν, ὁ ὁποῖος θὰ τὰ ἀνακοινώσῃ εἰς τὴν Καν Δουζε ἐὰν τὸ κρίνῃ κατεπεῖγον καὶ ἀπκραιτίτον. Ὅσω γιὰ τὰ ἄλλα νὰ μένετε ἡσυχοὶ καὶ μὴ σκέπτεσθε ν' ἀνεβῆτε στή σκηνὴ καὶ νὰ τῆς κάνετε κομπλιμέντα, δὲν εἶνε καμμιὰ ἀνάγκη. Θὰ τὴν ἀναγκάζατε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ θέατρον ἀμέσως καὶ νὰ μὴ ἐξακολουθήσῃ τὰς παραστάσεις τῆς.

Μολονότι ὁ Λάουτεμπεργ συνεμερίζετο τὴν τύχην ὄλων τῶν συναδέλφων του διευθυντῶν, ἐν τούτοις ἔμενε ἀπαρηγόρητος. Ματαίως ἔστειλε κάθε βράδι κκνίστρα γεμάτα ἀπὸ τὰ θυμωτικώτερα ἄνθη πρὸς τὴν μεγαλοφυῆ κωμωδόν. Δὲν κατώρθωσε νὰ τὴν γνωρίσῃ περισσότερο ἀπὸ τὰς γιλιὰδας τῶν θεατῶν, οἱ ὁποῖοι ἐγέμιζαν κάθε βράδι τὴν αἴθουσαν τοῦ θεάτρου του.

Οὔτω ἡ Ἐλεωνόρα Δουζε, εἶδεν, ἤλθεν, ἀπῆλθεν.

Ἄλλο χαρακτηριστικόν: Ἴδου τὸ γράμμα, τὸ ὁποῖον μοῦ ἔστειλε τὴν προπαρχμονίαν τῆς τελευταίας παραστάσεώς μας εἰς τὸ Βερολίνον:

Φίλε κύριε Σούμαν

«Σήμερα μόλις τὸ πρωτὶ ἐδ' ἀβάσα τὸ γθεσινὸ σας γράμμα. Χθὲς δὲν εἶχα καιρὸ νὰ τὸ διαβάσω. Θὰ σὰς δώσω λοιπὸν ἀπάντησιν εἰς ὅ,τι σὰς ἀφορᾷ αὔριον πρωτὶ, διότι σήμεραν

πρωτὶ ὑποθέτω, ὅτι ἔχω κι' ἐγὼ δικαίωμα ν' ἀναπαυθῶ, καὶ τὸ νὰ διαβάξω ἐπιστολὰς περὶ «ὑποθέσεων» δὲν μοῦ εἶνε καθόλου εὐχάριστον.

»Γιὰ τὴν τελευταία μου παράστασι ἐδῶ θὰ σᾶς ἀπαντήσω ὄχι πρὸ τῆς αὔριον.

Χαιρετισμούς.

Ἐλεωνόρα Δουζε

Τὴν 14 Δεκεμβρίου ἀρχίζομεν τὴν σειράν τῶν παραστάσεων μας εἰς τὸ Μικρὸν Θέατρον τῆς Πετροπόλεως. Δέκα τέσσαρες παραστάσεις, ὅλαι ἐξ ἴσου θριαμβευτικαὶ καὶ μὲ μέσον ὄρον εἰσπράξεων 14,300 φρ. ἢ καθε μίαν.

Καὶ ἐδῶ ἀλλάζει τὸ πρόγραμμα.

«Ἰξαναδιάβασα καλλίτερα τὸ γράμμα σας. Ἄδύνατον τὴν 25. Μετὰ τὴν «Κυρία μὲ τὰς Καμελίαν» εἰδοποιήσατε «Μάγδαν». Καὶ ἐπιστρέψατε τὰ εἰσιτήρια»

Ε. Δ.

3 Ἰανουαρίου 1897.

«Θέλω γιὰ τὴν ἀποχαιριστήριό μου παραστάσι νὰ δώσω τὴν «Σύζυγον τοῦ Κλαυδίου» καὶ ὄχι τὴν «Κυρία μὲ τὰς Καμελίαν».

«Δώσατε διαταγὰς».

Ε. Δ.

Υ. Γ. Νὰ τὸ ξέρετε καλά, ἡ τελευταία μου παράστασις εἶνε «ἀποχαιριστήριος» καὶ ὄχι «εὐεργετική». Σᾶς εἰδοποιῶ, ὅτι ἂν γράψουν εἰς τὸ πρόγραμμα «εὐεργετική» δὲν θὰ παίξω.

Τὴν 14 Ἰανουαρίου 1907 μεταβλίνομεν εἰς Μόσχαν. Πρέπει ν' ἀρχίσωμεν ἐκεῖ τὴν 17 Ἰανουαρίου σειράν ὁκτώ παραστάσεων διὰ τὰς ὁποίας τὰ ἐκ τῶν προτέρων ἀγορασθέντα εἰσιτήρια ἀνῆρχοντο εἰς τὸ ποσὸν τῶν 97,340 φρ.

Τὴν 16 ἡ κ. Δουζε μὲ προσκαλεῖ εἰς τὴν κατοικίαν της.

— Ἄδύνατον νὰ παίξω αὔριον. Δὲν αἰσθάνομαι τὸν ἑαυτὸν μου καλά. Ἄναβλάττε τὴν παράστασιν γιὰ τὰς 20.

Ἰποκύπτω.

Τὴν 19 νέα ἐπίσκεψις.

— Δὲν εἶμαι καθόλου καλλίτερα. Θ' ἀρχίσουμε στῆς 24.

Τὴν 20 νέα ἀπογοήτευσις.

— Οἱ γιατροὶ λένε, ὅτι ἔγινε πολὺ ἀναμιμνήσκω ἐξ αἰτίας τοῦ κλίματος. Τὸ χιόνι μ' ἐκνευρίζει καὶ μοῦ ἀφαιρεῖ ὅλας μου τὰς φυσικὰς δυνάμεις. Ἄναβλάττε τὰς παρα-

στάσεις γιὰ ὀκτὼ ἡμέρας. Θὰ ἰδοῦμε ὡς τότε τί μπορεῖ νὰ γείνη.

Καθ' ὅλας αὐτὰς τὰς ἡμέρας ὁλόκληρος ὁ θίασος (23 πρόσωπα) ἔκανε τὸν περίπατόν του ἡσύχως εἰς τὴν γηραιάν πόλιν τῶν Τσάρων — ἐκτὸς τῶν ἡμερῶν τῆς πληρωμῆς κατὰ τὰς ὁποίας οἱ ἠθοποιοὶ ἐπαρουσιάζοντο ἀκριβῶς εἰς τὴν ὥραν διὰ νὰ λαμβάνουν τὸν τόσον εὐκολὰ κερδισμένον μισθόν των. Καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ χρονικὸν διάστημα ἡ προκοπὴ τῶν θέσεων ἤρξανε πάντοτε ἰδὴ ὑπῆρχεν περισσότερον τῶν 110.000 φρ. εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ θεάτρου. Τὸ κοινὸν δὲν ἀπεγοητεύετο. Ἀπ' ἐναντίας μὲ ἐκάστην νέαν ἀναβολήν, ἐπῆρχετο αὐξήσις τῆς πωλήσεως τῶν εἰσιτηρίων διὰ τὴν πρώτην παράστασιν.

Τὴν 30 ἡ Δουζε δὲν αἰσθάνεττι καμμίαν καλλιτέρευσιν.

Τὴν 7 Φεβρουαρίου οὔτε.

Τέλος τὴν 14 μὲ προσκαλεῖ ἐκ νέου:

— Θὰ παραστήσουμε στῆς 16.

Ἀμέσως τοιχοκολλοῦμε νέα προγράμματα καὶ ἀναγγέλλομεν τὴν «Κυρία μὲ τὰς Καμελίαν».

Τὴν 16 τὸ μεσημέρι μὲ προσκαλεῖ καὶ πάλιν.

— Ἀλλοίμονον! κύριε Σούμαν, ὑπερετίμησα τὰς δυνάμεις μου. Ὅχι μόνον δὲν ἔγινε καλὰ, ἀλλ' ἡ κατάστασις μου ἐχειροτέρευσε. Ὁ γιγνὸς φρονεῖ, ὅτι ἂν μείνω ἐδῶ εἰκοσιτέσσαρες ὥρες ἀκόμη, θὰ γείνω νευρασθενικὴ καὶ φθισικὴ. Τὸ κλίμα αὐτὸ εἶνε ἀπείσιον. Πρέπει νὰ πάω στὸν ἦλιον.

Ἀπεφασισα λοιπὸν νὰ φύγω καὶ ἀπόψε μάλιστα γιὰ τὴ Νίκαια. Θὰ στείλετε αὔριον ἀφοῦ τοὺς ἐξοφλήσετε, τοὺς ἠθοποιούς στο Μιλάνο καὶ θὰ ἐπιστρέψετε τὰ χρήματα τῶν εἰσιτηρίων.

Δὲν ἠμποροῦσε νὰ ὑπάρξῃ ἀντίρρησης, οὔτε δικαιολογία. Καὶ καμμία ἱκεσία δὲν ἴσχυσε. Πράγματι δὲν ἐπαιξε καὶ πιστῆ εἰς τὴν ἀποφασίν της ἀνεχώρησε τὴν ἴδια ἡμέρα μὲ τὸ Νόρ-Ἐξοπρές.

Μετὰ ἐνός μηνὸς σκληρὰν προσδοκίαν ὅπου μὲ τὴ γυναῖκά μου ἐταλαιπωρήθηκα εἰς ἓνα δωμάτιον ξενοδοχείου ἀναγκάστηκα νὰ στείλω πίσω τὸ θίασο χωρὶς νὰ παίξῃ, καὶ

νὰ ἐπιστρέψω περισσότερα ἀπὸ 100 000 φρ. εἰς τὸ κοινόν.

Ἐν Ρωσσίᾳ ἡ κυβέρνησις ἀπαιτεῖ κινή- τὸν χαρτόσημον φόρου θεαμάτων, ἡ ἀξία τοῦ ὁποίου εἶνε 10% ἐπὶ τῆς τιμῆς ἐκάστου εἰσιτηρίου.

Τὰ χαρτόσημα αὐτὰ κόπτονται εἰς τὸ μέσον. Τὸ μισὸ μένει εἰς τὸ στέλεχος καὶ τὸ ἄλλο παραδίδεται εἰς τὸ κοινόν.

Ἀφοῦ ἐξοργώσαμε τὰ εἰσιτήρια ἐπαρκοῦσα τὰ στελέχη των εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον διὰ νὰ ζητήσουμε τὸ ἀντίτιμον τῶν μὴ χρησιμοποιηθέντων χαρτοσήμων ἀνερχόμενον εἰς τὸ ποσὸν τῶν 11,430

φρ. Ἄλλ' ὁ ταμίας μᾶς ἀντέταξε ἄρνησιν. Δὲν ἠθέλησε νὰ τὰ δεχθῆ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ.

Προσθέσατε εἰς αὐτὰ τὸ τίμημα τῆς ἐνοικιάσεως τοῦ Διεθνούς Θεάτρου, τοὺς μισθοὺς τοῦ προσληφθέντος ἐπὶ τούτῳ τεχνικοῦ προσωπικοῦ, τὸ ὁποῖον ἔπρεπε αὐτως ἢ ἄλλως νὰ πληρωθῆ, τὰς ἀγγελίας, τὰ προγράμματα, τοὺς μισθοὺς τῶν ἠθοποιῶν, τὰ ποσοστὰ τῆς προπωλήσεως εἰσιτηρίων, τὰ ἐξόδα τοῦ ταξειδίου καὶ τῆς μεταφορᾶς τῶν ἀποσκευῶν ἀπὸ Πετροπόλεως εἰς Μόσχαν καὶ ἀπὸ Μόσχας εἰς Μιλάνον καὶ θὰ φθάσετε τὸ ποσὸν τῶν 100,000 φρ. τὰ ὁποία ἀπέπτησαν ἔτσι, ὡς ἐν ὀνείρῳ.

ΙΩΣΗΦ Ι. ΣΟΥΜΑΝ

ΟΙ ΚΛΑΣΙΚΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΜΕ ΤΑ ΜΑΥΡΑ

ΤΟΥ ΟΛΙΒΕΡ ΓΚΟΛΔΣΜΙΘ

[Ὁ Oliver Goldsmith, ἓνας ἀπὸ τοὺς γνωστοτέρους κλασικοὺς Ἀγγλοὺς ποιητὰς καὶ λογογράφους, ἐγεννήθη τὸ 1728 εἰς μικρὰν κωμόπολιν τῆς Ἰρλανδίας. Μετὰ περιπετειώδη βίον ἐγκατεστάθη εἰς τὸ Λονδίνον καὶ συνήψε σχέσεις μετὰ τῶν κορυφαίων Ἀγγλῶν συγγραφέων. Ἐγένετο πρῶτον γνωστὸς διὰ τοῦ ποιήματός του «Ὁ Ταξειδιώτης» τῶν καλλιτέρων Ἀγγλῶν μυθιστοριογράφων. Ἐγραψε προοεῖ «τὸ Ἔρημο Χωριὸν» ποίημα, τὸ ὁποῖον πολλοὶ θεωροῦν ἐφάμιλλον «τοῦ Ταξειδιώτου», δύο κωμωδίας, αἱ ὁποῖαι εἶχαν ἀρκετὴν ἐπιτυχίαν καὶ διάφορα ἄλλα συγγράμματα. Τὰ ἔργα του διακρίνονται διὰ τὴν λεπτότητα καὶ τὸ εὐχάριστον τοῦ ὕφους, τὸ ἀπαράμιλλον χιούμορ καὶ τὴν πλουσίαν φαντασίαν των. Ἀπέθανε τὸ 1774].

ΚΑΙΤΟΙ μοῦ ἀρέσει νὰ κάμνω σχέσεις εἰνε ὀλίγοι ἐκεῖνοι ποῦ θέλω φίλους μου. Ὁ ἄνθρωπος μὲ τὰ Μαῦρα, ποῦ ἔχω πολλάκις ἀνφέρει εἶνε ἓνας τοῦ ὁποίου ἐπιθυμῶ τὴν φιλίαν διότι τὸν ἐκτιμῶ. Εἶνε ἀλήθεια, ὅτι οἱ τρόποι του εἶνε χρωματισμένοι μὲ κᾶτι περιέργους ἀντιφάσεις καὶ ἠμπορεῖ δικαίως νὰ ὀνομασθῆ χιούμοριστὴς μέσα σ' ἓνα ἔθνος χιούμοριστῶν. Μολονότι εἶνε γενναιοδωρὸς σχεδὸν μέχρι σπατάλης θέλει νὰ θεωρηθῆι θαῦμα οἰκονομίας καὶ σωφροσύνης, ἂν δὲ ἡ συνομιλία του εἶνε γεμάτη ἀπὸ τὰ πλέον φιλάργυρα

καὶ ἐγωιστικὰ ῥητά, ἡ καρδιά του πάλλει μὲ ἀπεριόριστον ἀγάπην. Τὸν ἔχω ἀκούσει νὰ λέγῃ, ὅτι εἶνε μισάνθρωπος ἐνῶ ἐκοκκί- νιζεν ἀπὸ συμπάθειαν, καὶ ἐνῶ εἰς τὸ πρόσωπόν του ἐφάνετο τὸ ἔλεος νὰ ὀμιλῆ μὲ τὸν τρόπον ἀσπλάχνου ἀνθρώπου. Μερικοὶ προσποιοῦνται φιλανθρωπίαν καὶ τρυφερότητα, ἄλλοι καυχῶνται ὅτι ἔχουν αὐτὰς τὰς διαθέσεις ἐκ φύσεως, ἀλλ' αὐτὸς εἶνε ὁ μόνος ἄνθρωπος ποῦ ἐγνώρισα, ὁ ὁποῖος κάμνει ὅτι ἐντρέπεται τὴν φυσικὴν του καλωσύνην. Ἀγωνίζεται ἐξ ἴσου νὰ κρύψῃ τὰ αἰσθήματά του ὅσον ἓνας ὑποκριτὴς νὰ

καταβάλη την αδιαφορίαν του, αλλά κάθε στιγμήν κατά την οποίαν δὲν προφυλάσσεται πέφτει ἢ προσωπίς καὶ τὸν ἀποκαλύπτει εἰς τὸν πλέον ἀπρόσεκτον παρατηρητήν.

Κατὰ μίαν ἀπὸ τὰς ἐκδρομάς μας ἐσχάτως εἰς τὴν ἐξοχὴν ἔτυχε νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τῆς περιθάλψεως τῶν πτωχῶν εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ ἔκαμνεν ὅτι τοῦ ἐπροξένει μεγάλην ἐντύπωσιν ἕνας συμπατριώτης του νὰ εἶναι τόσον γελοίως ἀδυνάτου χαρακτῆρος ὥστε νὰ διδῆ ἐλεημοσύνην, ἐνῶ οἱ νόμοι ἐρρόντιζαν τόσον διὰ τὴν ὑποστήριξιν τῶν πτωχῶν. «Σὲ κάθε χωρὶ» μοῦ λέγει «οἱ πτωχοὶ ἔχουν τροφήν, ρούχα, φωτιά καὶ ἕνα κρεβάτι νὰ κοιμηθῶν· τίποτε ἄλλο δὲν χρειάζονται, ἐγὼ ὁ ἴδιος δὲν ἔχω ἀνάγκη ἀπὸ τίποτε ἄλλο, καὶ ἀκόμη δὲν εἶνε εὐχαριστημένοι. Ἀπορῶ πῶς αἱ ἀρχαὶ εἶνε τόσον ἀδρανεῖς ὥστε νὰ μὴ φυλακίζουσιν αὐτοὺς τοὺς ἀγύρτας, οἱ ὅποιοι εἶνε μόνον βᾶρος εἰς τοὺς ἐργατικούς· ἀπορῶ πῶς ὑπάρχουν ἄνθρωποι νὰ τοὺς βοηθῶν ἐνῶ ξέρουν, ὅτι ἔτσι ἕως ἕνα σημεῖο ἐνθαρρύνουν τὴν ἀργίαν, τὴν σπατάλην καὶ τὴν ἀπάτην. Ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ συμβουλευέσω τὸ χειρότερό μου ἐχθρὸν θὰ τοῦ ἔλεγα νὰ προσέχη μὴ γελασθῆ ἀπὸ τὰς ψευτικὰς ἱστορίας τῶν σᾶς βεβαίως, κύριέ μου, ὅτι εἶνε ἕως τὸν παρχμικρὸ ἀπατεῶνες καὶ χρειάζονται φυλάκισιν μᾶλλον ἢ βοήθειαν».

Ἔτσι ὠμιλοῦσε μὲ ὄλην του τὴν σοβαρότητα διὰ νὰ μ' ἐμποδίσῃ ἀπὸ μίαν ἀνοησίαν, τὴν ὁποίαν σπανίως κάμνω, ὅταν ἕνας γέρος μὲ κάτι κουρέλια παληᾶς φορεσιᾶς μᾶς ἐζήτησε ἐλεημοσύνην. Μᾶς ἐβεβαίωσε, ὅτι δὲν ἦτο κοινὸς ζητιάνος, ἀλλ' ὅτι εἶχεν ἀναγκασθῆ νὰ πάρῃ τὸ αἰσχρὸν ἐπάγγελμα διὰ νὰ ὑποστηρίξῃ μίαν γυναῖκα ποῦ ἀπέθνησκε καὶ πέντε παιδιὰ ποῦ πεινοῦσαν. Ἐπειδὴ ἤμουν συνειθισμένος εἰς αὐτὰ τὰ ψεύδη ἢ ἱστορία του δὲν μοῦ ἔκαμε τὴν παρχμικρὰν ἐντύπωσιν, ἀλλ' εἰς τὸν ἄνθρωπον μὲ τὰ Μαῦρα τὸ πρᾶγμα διέφερε· ἐφαίνετο εἰς τὸ πρόσωπόν του, ὅτι ἡ ἱστορία ἐνεργούσε καὶ εἶχε διακόψῃ ἐντελῶς τὴν δη-

μηγορίαν του. Ἐβλεπα εὐκόλως, ὅτι ἡ καρδιά του ἔπαλλε νὰ βοηθήσῃ τὰ πέντε πεινῶντα παιδιὰ, ἀλλ' ἐντρέπετο νὰ μοῦ δείξῃ τὴν ἀδυναμίαν του. Ἐνῶ ἔτσι ἐπάλαιον ἡ εὐσπλαχνία καὶ ἡ φιλοτιμία του ἔκαμα, ὅτι ἔβλεπα ἄλλοῦ καὶ ἐκεῖνος δὲν ἔχασε τὴν εὐκκριάν νὰ δώσῃ εἰς τὸν δυστυχισμένον ζητιάνον ἕνα νόμισμα ἀργυροῦν ἐνῶ συγχρόνως τὸν συνεβούλευσε, διὰ νὰ τὸν ἀκούσω, νὰ ὑπάγῃ νὰ ἐργασθῆ καὶ κερδίσῃ τὰ πρὸς ζῆν καὶ εἰς τὸ μέλλον νὰ μὴ ἐνοχλῆ τοὺς διαβάτας μὲ τέτοια ψεύδη.

Ἐπειδὴ ἐνόμιζεν, ὅτι δὲν τὸν εἶχα παρατηρήσει, ἐνῶ ἐπροχωροῦμεν, ἐξηκολούθησε νὰ κατηγορῆ τοὺς ζητιάνους μὲ τὴν αὐτὴν ζέσιν καθὼς καὶ πρὶν· ἀνέφερε διάφορα ἐπεισόδια περὶ τῆς θαυμαστῆς φειδοῦς, ἡ ὁποία τὸν διέκρινε καὶ τῆς ἐπιτηδειότητός του εἰς τὸ νὰ ξεχωρίζῃ τοὺς ψεύτικους, ἐξήγησε πῶς, ἐὰν ἦτο δικαστής, θὰ μετεχειρίζετο τοὺς ζητιάνους, εἶχε τὴν γνώμην, ὅτι ἔπρεπε νὰ μεγαλώσουν τὰς φυλακὰς διὰ νὰ τοὺς χωροῦν καὶ τέλος ἐδιηγῆται δύο ἱστορίας κυριῶν, τὰς ὁποίας εἶχαν κατακλιθεῖ ζητιάνοι. Ἡρχίζε νὰ διηγῆται καὶ τρίτην ὅτε ἕνας ναύτης μὲ ξυλινὸ πόδι μᾶς συνήντησε, ζητῶν ἐλεημοσύνην καὶ μῆκρῶν τὰ ἄρτια σώματά μας. Ἐγὼ ἤθελα νὰ προχωρήσωμεν χωρὶς νὰ προσέξωμεν, ἀλλ' ὁ φίλος μου κυττάζων μὲ λυπημένον ὕφος τὸν ζητιάνον μὲ παρεκάλεσε νὰ σταματήσωμε μιά στιγμὴ διὰ νὰ μοῦ ἀποδείξῃ πόσον εὐκόλως ἤμπορούσε νὰ διακρίνῃ τοὺς ψευτοζητιάνους.

Ἐλαβε λοιπὸν σοβαρὸν ὕφος καὶ μὲ ὠργισμένον τόνον ἤρχισε νὰ ἐξετάζῃ τὸν ναύτην, ἐρωτῶν εἰς ποίαν μάχην εἶχε πληγῆ τοιοῦτοτρόπως καὶ ἔγεινεν ἀνίκανος δι' ἐργασίαν. Ὁ ναύτης, ὠργισμένος καὶ αὐτός, ἀπήντησεν ὅτι ἦτο ἀξιωματικὸς ἐπὶ πολεμικοῦ καὶ ὅτι εἶχε χάσει τὸ πόδι του πολεμῶν δι' ἐκείνους ποῦ ἐκάθηντο σπῆτι χωρὶς νὰ κάμουν τίποτε. Εἰς αὐτὴν τὴν ἀπάντησιν τὸ σοβαρὸν ὕφος τοῦ φίλου μου ἐξηφανίσθη· δὲν ἤρώτα πλέον τίποτε καὶ μόνον ἐσκέπτετο πῶς νὰ τὸν βοηθήσῃ χωρὶς νὰ παρατηρηθῆ. Εἶχε ὁμως νὰ παίξῃ πολὺ δύσκολον ρόλον διότι ἦτο

ἀναγκασμένος νὰ κάμῃ τὸν ὠργισμένον εἰς ἐμὲ καὶ συγχρόνως νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν συνείδησίν του βοηθῶν τὸν ναύτην. Κυττάζων, λοιπὸν, κάτι δέματα σπέρτων, τὰ ὁποία ὁ ἄνθρωπος εἶχε κρεμασμένα μὲ σπάγον εἰς τὴν ῥάχη του ἠρώτησε πόσον τὰ πουλοῦσε, ἀλλὰ χωρὶς νὰ περιμένῃ τὴν ἀπάντησιν του ἐπρόσφερε τὸ ἀντίτιμον ἐνὸς σελινίου. Ὁ ναύτης κατ' ἀρχὰς ἐφαίνετο ἐκπληκτος ἀπὸ τὴν παραγγελίαν του, ἀλλὰ ταχέως συνερχόμενος τοῦ ἔδωκεν ὄλο τὸ δέμα λέγων: «Νᾶ, ἀφέντη, πάρε ὄλο τὸ φορτίο μου μαζί μὲ τὴν εὐχή μου».

Δὲν περιγράφεται ὁ θρίαμβος τοῦ φίλου μου μὲ τὴν νέαν ἀγοράν. Μ' ἐβεβαίωσε, ὅτι ἦτο βέβαιος, ὅτι ὁ ναύτης θὰ εἶχε κλέψει τὰ σπέρτα διὰ νὰ ἤμπορῆ νὰ τὰ πουλῆ σὲ μισὴ τιμῇ. Μοῦ ἀνέφερε διαφόρους τρόπους κατὰ τοὺς ὁποίους τὰ σπέρτα θὰ ἐγένοντο χρησιμώτατα καὶ ἔδωκε μεγάλην σημασίαν εἰς τὴν οἰκονομίαν ποῦ θὰ προέκυπτεν ἐὰν ἤναπτε τὰ κεριά του μὲ σπέρτα ἀντὶ νὰ τὰ ἀνάβῃ εἰς τὴν φωτιάν. Ἰσχυρίζετο δὲ ὅτι προθυμώτερον θὰ ἔδιδε τὰ μάτια του παρὰ τὰ χρήματά του εἰς τέτοιους ἀγύρτας ἐκτὸς ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ κάμῃ ἐπικερδῆ ἀγοράν. Δὲν ἤμπορῶ νὰ εἴπω πόσον θὰ διήρκει αὐτὸς ὁ πηνη-

γυρικός περὶ οἰκονομίας καὶ σπέρτων ἐὰν δὲν εἶχε παρατηρήσει κάτι τραγικώτερον ἀπ' ὅλα τὰ πρὶν. Μία γυναῖκα μὲ κουρέλια καὶ μ' ἕνα παιδί εἰς τὰ χέρια ἐπροσπαθοῦσε νὰ τραγουδήσῃ, ἀλλὰ μὲ τέτοιαν λυπηρὰν φωνὴν ὥστε ἦτο δύσκολον νὰ διακρίνῃ κανεὶς ἐὰν ἐτραγουδοῦσε ἢ ἐκλαίε. Ἐνας ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος εἰς τὴν χειρότεραν ἀνάγκην ἐπροσπάθησε νὰ εἶναι εὐχαριστημένος, αὐτὸ ἦτο κάτι ποῦ ὁ φίλος μου δὲν ἤμπορούσε ποσῶς ν' ἀντισταθῆ, ἡ ζωηρότης καὶ ἡ συνομιλία του ἐκόπησαν ἀμέσως καὶ αὐτὴν τὴν φορὰν ἀκόμη ἡ προσποίησις του τὸν ἐγκατέλειψε. Μολονότι ἤμουν παρὼν ἀμέσως ἔβαλε τὰ χέρια εἰς τῆς τσέπες του διὰ νὰ τῆς δώσῃ ἐλεημοσύνην, ἀλλὰ φαντασθῆτε τὴν στενοχωρίαν του ὅταν ἀνεκάλυψε, ὅτι εἶχε δώσει εἰς τοὺς ἄλλους ὅλα τὰ χρήματα ποῦ εἶχε μαζί του. Ἡ δυστυχία ποῦ ἐφαίνετο εἰς τὸ πρόσωπον τῆς γυναίκης ἦτο πολὺ ὀλιγώτερον ζωηρὰ ἀπὸ τὴν ἀγωνίαν εἰς τὸ ἰδικόν του. Ἐξηκολούθησε νὰ ψάχνῃ ἀρετὴν ὥραν ἀλλ' εἰς μάτην ἕως ὅτου τέλος συνερχόμενος, μὲ πρόσωπον ἀπεριγράπτου ἀγαθότητος ἀφοῦ δὲν εἶχε χρήματα τῆς ἔδωκε τὰ σπέρτα.

Λονδίνον. Ἰούνιος 1911.

Μετάφρασις Μ. Γ. Χ.

Η ΣΤΕΨΙΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ

Οἱ χρονογράφοι, οἱ ὅποιοι παρευρέθησαν κατὰ τὸ μέγα αὐτὸ σύγχρονον ἡγεμονικὸν γεγονός, λέγουν, ὅτι τοὺς ἦτο ἀδύνατον νὰ παραστήσουν ὄλην τὴν μεγαλοπρέπειάν του. Ἦτο ὡς ἀνήκουστος, μοναδική, καταπλήσσοσα διὰ τὰ πλούτη καὶ τὴν πολυτέλειαν ὄλη ἐκείνη ἡ ἐξέλξις τῶν τελετῶν, κάτι ὡς ἀποθέωσις τῆς αὐτοκρατορικῆς καὶ βασιλικῆς Βρεττανίας.

Ὅλη ἡ Ἀγγλία παρευρίσκετο ἐκεῖ ὀλιγώτερον βέβαια διὰ ν' ἀπολαύσῃ τὸ ἀσύγκριτον θέαμα τῆς βασιλικῆς παρελάσεως καὶ τῆς στέψεως ἢ διὰ νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὴν νομιμοφροσύνην τῆς, ὀλιγώτερον διὰ νὰ ἴδῃ εἰς τὰ μέτωπα τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς

Βασιλίσσης Μαίρης τοὺς παροιμιώδεις ἀδάμαντας τοῦ Ἀκρωτηρίου καὶ τὸ πολυτιμον ρουβίνιον, τὸ ὁποῖον εἰς τὸ Κρεσὺ ὑπῆρξεν ἡ λεία τοῦ Βασιλέως τῆς Βοημίας, ἢ διὰ νὰ ἐπικοινωνήσῃ εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν σκέψιν πίστεως πρὸς τοὺς ἡγεμόνας τῆς. Τὸ πλῆθος ἦτο ἀπειρον καὶ τόσῳ πυκνὸν ὅπισθεν τῆς τριπλῆς γραμμῆς τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν ἀστυφυλάκων ὥστε ὠμοιάζε πρὸς πλατεῖα μυκωμένην θάλασσαν ἐπὶ τῆς ὁποίας ἡ βασιλικὴ ἀμυξὰ ἐπλεε σὰν βαρεῖα ὀλόχρυση καρβέλλα.

Εἰς τὴν πολυπλοκὸν μορφήν τῆς ἡ στέψις ἐνὸς Ἀγγλοῦ βασιλέως δύναται νὰ συ-

νοψισθῆ εἰς τέσσαρα μέρη: τὴν ἀναγνώ-
ρισιν, τὸν δρκον, τὸ χρίσμα καὶ τὴν
ἀνάρρησιν εἰς τὸν θρόνον.

Καὶ αἱ διάφοροι αὐταὶ τελεταὶ ἐξετυ-
λίχθησαν μὲ ὄλην τὴν ἐξωτερικὴν
συμβολικὴν ἐμορφιά.

Ἐν πρώτοις ἐγένεον ἡ παρέλασις τῶν
ξένων πριγκήπων, τῶν συγγενῶν τοιοῦτων
καὶ τῶν πριγκηπισσῶν, θελκτικῶν ὄλων
μὲ τὰς μακρὰς τῶν πορφυρὰς ἀμφιέσεις,
ἡ τοῦ πρίγκηπος τῆς Οὐαλλίας, ἀπατρά-
πτοντος εἰς τὴν μυθωδὴ πολυτέλειαν τῆς
στολῆς του καὶ τοῦ ὁποίου τὴν οὐρανὸν τοῦ
ἡγεμονικοῦ μανδύα ἐκράτουσε ἕνας λόρ-
δος. Ὁλη αὐτὴ ἡ πομπὴ εἶχε κάτι ἀπὸ
τὰ πρηνυθία.

Ἐπειτα παρήλασαν οἱ σημιοφόροι
κρατοῦντες τὰ ἐμβλήματα τῆς Μεγάλης
Ἀγγλίας. Ἡ τελετὴ τοῦ προσκυνήματος
ὑπῆρξε συζινητικὴ λόγῳ τοῦ ἐναγκλι-
σμοῦ τοῦ Βασιλέως πατρὸς καὶ τοῦ νεαροῦ
πρίγκηπος τῆς Οὐαλλίας ἀπαράλλακτα ὡς
ἐγένετο πρὸ ὀκταετίας μεταξύ τοῦ νῦν ἡγε-
μόνος καὶ τοῦ πατρὸς του Εδουάρδου Ζ',
τοῦ ὡς ἐκ θαύματος σωθέντος τότε ἀπὸ
τῶν θάνατον. Καὶ ὑπῆρξε πράγματι θελ-
κτικὸν ὅταν ὁ νεκρὸς πρίγκηψ ἐπρόφερε μὲ
τὴν σοβαρότητα γηρικοῦ Σκώτου ἢ Ἴρ-
λανδοῦ ὑπηκόου:

— Εἶμαι δούλος σου. Σοῦ ὀρκίζομαι
ὑπακοὴν καὶ πίστιν δι' ὅλης μου τῆς ζωῆς
καὶ μέγρι θανάτου, ἐναντίον παντὸς καὶ
ἐναντίον ὄλων.

Ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα, τῶν
ὁποίων ἡ στέψις ἐτελέσθη κατόπιν ὑπέ-
στησαν κροτερικῶς τοὺς κόπους τῆς στέ-
ψεως. Ἡ στέψις ἐνὸς Ἀγγου Βασιλέως
δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὴν τελετὴν τοῦ
Ὀυεστμίνστερ. Μετὰ τὰς ἀλληγορίας καὶ
τοὺς ψαλμούς, μετὰ τὴν μεγάλην βασιλι-
κὴν παρέλασιν κατὰ τὴν ὁποίαν τὴν φορὰν
ταύτην τὸ Λονδίνον εἶδε παρέρχομένην
ὀλόκληρον στρατιάν, ἀποτελουμένην ἀπὸ
ὄλα τὰ στρατεύματα τῶν ἀγγλικῶν κτή-

σεων καὶ κατὰ τὴν ὁποίαν ἐνθουσιωδῶς
ἐπευφήμησε τὸν ἐνδοξον στρατηγὸν Μπόθα,
ἐπηκολουθησε καὶ ἄλλη μεγαλοπρεπὴς τε-
λετὴ, ἡ τῆς ἐπιθεωρήσεως τοῦ Σπίτγκεδ,
ἡ ὁποία ἐπιθεωριοὶ τὴν ναυτικὴν δύναμιν
τῆς Ἀγγλίας.

Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς 11 Ἰουνίου 185
πολεμικὰ σκάφη συνηροισμένα εἰς τὸν
ἀπέραντον κόλπον τοῦ Σόλεντ ἀπετέλεσαν
ἀληθῆ «Ἀποθέωσιν». Καὶ πράγματι ἀπὸ
τοῦ περιφήμου ἰωβιλαίου τῆς βασιλείσεως
Βικτωρίας τὸ 1897 οὐδέποτε ἄλλοτε οἱ
Ἀγγλοὶ, ἀλλὰ καὶ οὐδεὶς ἄλλος λαὸς εἶχαν
κατορθῶσαι νὰ κινητοποιήσουν τόσον ἰσχυ-
ρὸν στόλον.

Ἡ ναυτικὴ παράταξις ἀπετελεῖ πέντε
παρὰλλήλους γραμμὰς, αἱ ὁποῖαι ἐχάνοντο
εἰς τὴν μακρυνὴν οὐμίλην καὶ ἐὰν αἰφνης
ὁ διοικῶν τὸν στόλον ἀρχινύχρητος ἤθελε
νὰ τὰ παραταξί, εἰς μίαν μόνον γραμμὴν
θὰ κτελαμβανε αὐτὴ μῆκος τεσσαρκατο-
χιλιομέτρων. Τὰ τρίακοντα δύο θωρηκτὰ
τοῦ στόλου τούτου, τὰ εἴκοσι πέντε θωρη-
κτὰ καταδρομικὰ, τὰ εὐδρομα, αἱ κανο-
νιοφόροι, τὰ τορπιλλοβόλα καὶ τὰ ὑπερβύ-
χια ἔφεραν πλήρωμα 60.000 ἀνδρῶν.

Ὅταν ἡ θλασμητὸς Βικτωρία καὶ Ἀλ-
βέρτος, ἡ φέρουσα τοὺς βασιλεῖς, ἐρῆνη
μακρόθεν ὄλα τὰ τηλεβόλα τῶν πλοίων
τούτων, ὄλα τὰ φρούρια, ὄλα τὰ πυρεβο-
λεῖα τῆς ἀκτῆς, ἀντήχησαν ταυτοχρόνως
εἰς τοὺς φοβεροὺς μυκηθμούς των καὶ οὐ-
δέποτε ἄλλοτε ἀναμφισβόως τρομερώτε-
ρος χαίρετισμός ἐχαίρετισε μονάρχην
βροντοφωνῶν οὕτω καὶ ἐπισημοποιῶν τὴν
ἰσχύον του.

Ἐπῆρξεν ἀκόμη κατὰ τὴν ἐπιθεώρησιν
ταύτην τοῦ Σπίτγκεδ κάτι πλεόν χαρ-
κτηριστικὸν καὶ τὸ ὁποῖον ἐπροκαλεσε με-
γαλητέραν ἀκόμη ἐντύπωσιν, αἱ ἐπευφη-
μίαι ἐξήκοντα χιλιάδων ἀνδρῶν, οἱ ὁποῖοι
διεδήλωσαν οὕτω τὴν ἀγγλικὴν νομιμο-
φροσύνην καὶ ἀπετέλεσαν τὸ ἐπισημότερον
χρίσμα.

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΟΥ ΕΚ ΡΩΜΗΣ

(ἈΡΘΡΟΝ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΩΝ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΚΟΥ Γ. ΙΑΚΩΒΙΔΟΥ)

Ο ρχι ἐκθέσεις, ἀλλὰ τρεῖς κυρίως ἐκ-
θέσεις ὑπάρχουσιν ἐν Ρώμῃ.
Ἡ Καλλιτεχνικὴ παρὰ τὸ Pinzio
ἐν τῇ Villa Giulia, ἡ Ἱστορικὴ τῶν
Ἱταλικῶν πόλεων (Regionale) παρὰ τὸν
Τίβεριν (Piazza d'Armi) καὶ ἡ οἰονεὶ
Ρωμαϊκὴ ἐν αὐταῖς ταῖς θέρμαις τοῦ Διο-
κλητιανοῦ ἐγκατεστημένη.

Ἐν τῇ πρώτῃ ἐκτίθενται ἔργα Γραφι-
κῆς καὶ Γλυπτικῆς Τέχνης τῶν νεωτάτων
ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χρόνων τῶν διαφορῶν
ἐθνῶν, ἐν τῇ Ἱστορικῇ ἐπιδεικνύονται αἱ
προχαὶ τῶν διαφορῶν Ἱταλικῶν πόλεων
ἐν διαφοροῖς χρόνοις, ἐν δὲ τῇ πρωτοτύπῳ
Ρωμαϊκῇ σκοπεῖται κυρίως ἡ ἐπίδειξις τῆς
ἰσχύος καὶ ροπῆς τῆς Ρώμης.

Ἐν τῇ Καλλιτεχνικῇ ὑπάρχουσιν εὐ-
πρεπῶς κατεσπαρμένα παρὰ τὰς ὑπω-
ρείας δύο παραλλήλων ἐπιμήκων λόφων
τὰ πολύμορφα καὶ ἰδιόρρυθμα περίπτερα
τῶν διαφορῶν ἐθνῶν, ἐν οἷς δεσπόζουσιν
θέσιν κατέχει τὸ φιλόξενον τῆς Ἱταλίας
φιλόξενον δὲ, διότι ἐν τούτῳ εὖρον σκεπην
καὶ αἱ χῶραι ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι δὲν ἴδρου-
σαν ἴδια περίπτερα. Ἐν τῷ κτιρίῳ τούτῳ
ἔχουσιν ἐκτεθῆ καὶ τὰ ἔργα τῶν Ἑλλήνων
Καλλιτεχνῶν.

Πλὴν τοῦ κυρίου τούτου περιπτέρου τὴν
προσοχὴν τῶν ἐπισκεπτῶν ἐπισύρουσι τὸ
Ἀγγλικὸν καὶ Ἰσπανικὸν περίπτερον.

Οἱ Ἀγγλοὶ ἠθέλησαν ἐν τῇ Ἐκθέσει
ταύτῃ νὰ ἐπιδείξωσιν οὐ μόνον τὴν φιλο-
καλίαν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν φιλοπλου-
τίαν, ἀρκεῖ νὰ μνημονευσθῆ, ὅτι διὰ τὸ
περίπτερον τοῦτο τὸ κατὰ τὸ μέγεθος μέ-
γιστον καὶ κατὰ τὸ κάλλος κάλλιστον,
πληρῶνεται ἀσφάλιστρα 350.000 φρ.
ἀντιστοιγὰ ἀξίας 14.000.000 φράγκων.
Ἀγγλοὶ δὲ θωρωροὶ καὶ φύλακες καὶ ἐπι-
τηρηταὶ πλεῖστοι ὅσοι ὑπάρχουσι διαρκῶς
ἐπὶ τόπου παραμένοντες.

Πλὴν καλῶν νέων ἔργων ἔχουσιν ἐκτεθῆ

ἐν τῷ περιπτέρῳ τούτῳ καὶ πολλὰ, ἐκ
διαφορῶν Μουσείων τῆς Ἀγγλίας εἰλημ-
μένα μεγάλης ἱστορικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς
ἀξίας, οἷον ἔργα τοῦ Bern - Jones,
Lighton, Gainsbroughe, Alma - Ta-
dema, Herkommer καὶ ἄλλων.

Ἡ Ἰσπανία ἀπέστειλεν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖ-
στον ἔργα νεωτάτων χρόνων, ἐν οἷς δια-
κρίνονται τὰ τῶν περιφήμων Zuloaga,
Anglada - Kamaruza, Benliure καὶ
Villegas. Ἐν πᾶσι τούτοις τὴν ἀρίστην
θέσιν κατέχει ὁ πολὺς Sorolla. Ἡ ἰκανό-
της τοῦ μεγάλου τούτου καλλιτέχνου κα-
ταφαίνεται οὐ μόνον ἐν τῇ ποιότητι, ἀλλὰ
καὶ ἐν τῇ ποσότητι· μόνος οὗτος ἐκθέτει
πλείονας πίνακας ἢ ὄλοι ὁμοῦ οἱ εἴκοσι
περίπου Ἑλληνας καλλιτέχνοι. Ἐν τῇ
συνθέσει, τῷ χρωματισμῷ, τῷ σχεδίῳ καὶ
τῇ διαθέσει τῶν εἰκόνων τοῦ Sorolla
ὑπάρχει δύναμις καὶ ποικιλία· ἀπορεῖ τις
δὲ τί πρῶτον τῶν ἔργων τούτου νὰ θαυ-
μάσῃ· τὰς προσωπογραφίας, τὰ τοπεῖα,
τὰς θλασσογραφίας, ἢ τι τῶν ἄλλων.

Ἐκ τῶν Γερμανῶν, ἐνῶ γενικῶς οἱ
Βαυαροὶ κατέχουσι τὴν ἐξέχουσιν θέσιν,
ἡ συμμετοχὴ τούτων ἐν Ρώμῃ εἶναι πε-
ριωρισμένη· διακρίνομεν δ' ἐν τῷ Γερμα-
νικῷ περιπτέρῳ μᾶλλον ἔργα ἀξίας ἄλλων
καλλιτεχνῶν ἐκ Βερολίνου, Δρέσδης, Δύσ-
σελδορφ καὶ Βεῖμαρς.

Ἐν τῷ Γαλλικῷ περιπτέρῳ βλέπομεν
ἀντιθέσιν τινα τῆς ἐπιδείξεως τῆς φιλο-
πλουτίας τῶν Ἀγγλῶν· οἱ Γάλλοι θὰ ἦτο
δυνατὸν, ἐξόχους καλλιτέχνας ἔχοντες, νὰ
διακριθῶσι πολὺ τῶν ἄλλων· φαίνεται
ὁμως ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, ἔλειψεν ἐν
Γαλλίᾳ ἡ τάσις τῆς ἐπιδείξεως τῆς ἐαυ-
τῶν καλλιτεχνικῆς ἀξίας· ἡ συμμετοχὴ
τούτων ἐν τῇ ἐκθέσει ταύτῃ εἶναι αὐθις
λίαν περιωρισμένη.

Παρὰ τοῖς Αὐστριακοῖς διαβλέπει τις
τὴν προτίμησιν τῆς Secession· τό τε

περίπτερον τούτων έχει τὴν διάθεσιν τοῦ νέου ρυθμοῦ καὶ πλείστοι δὲ πίνακες τῆς νεωτεριστικῆς διαθέσεως ὑπάρχουσιν ἐκθειμένοι· ὁ διάσημος Klimmt, ὁ Egger-Linz ἔχουσιν ἀντιπροσωπευθῆ διὰ θαυμασῶν ἔργων.

Ἐκ τῶν Οὐγγρων διακρίνονται ἰδίως ὁ Muncaccy, ὁ Benzur, ὁ Lazlo καὶ τινες ἄλλοι, ἐκ δὲ τῶν Ρώσων, ὁ περιβόητος ζωγράφος Repin καὶ ὁ γλύπτης Anthocolsky

Οἱ Βέλγοι ἔχουσιν ἀποστείλῃ ἔργα Γραφικῆς τέχνης ἄριστα, ἀλλὰ τὴν ἐπίδοσιν αὐτῶν ἐπιδεικνύουσι μᾶλλον διὰ τῆς γλυπτικῆς. Τὰ ἀγάλματα αὐτῶν διακρίνονται διὰ τὴν κομψότητα καὶ χάριν, ὑπερέχουσι δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Γαλλικῶν ὡς πρὸς τὴν δύναμιν τῆς τέχνης.

Πολλὰ ἔργα τῶν Ἀμερικανῶν ἰδίως τοπογραφίαι διακρίνονται διὰ τὸν χρωματισμόν, τὴν ἀντίληψιν καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἐκτελέσεως, δὲ φέρουσι δὲ ἴδιον τινὰ οἶονεϊ Ἀμερικανικὸν τύπον, ὡς θὰ ἀνέμενε κανεὶς παρὰ τῶν κατοίκων τοῦ νέου κόσμου, οἱ ὅποιοι σχεδὸν ἐν παντὶ διακρίνονται διὰ τὸ ἰδιόρρυθμον αὐτῶν· τοῦτο ἄλλως τε εἶναι καὶ φυσικὸν εἰὰν ἀναλογισθῶμεν, ὅτι πάντες σχεδὸν οἱ Ἀμερικανοὶ Καλλιτέχνη ἐκπαιδεύονται ἐν τοῖς κέντροις τοῦ Παλαιοῦ κόσμου· διακεκριμένην θέσιν κατέχουσιν ἐν τούτοις οἱ πίνακες τοῦ ἀρίστου Ἀγγλοαμερικανοῦ προσωπογράφου Sargeant. Ἐκ τῆς Γλυπτικῆς ἐκτίθενται ὑπὸ τῶν Ἀμερικανῶν μόνον κομψοτεχνήματα χαλκίνων μικρογραφιῶν, ἔλλείπουσι δ' ἀγάλματα τέχνης, τῶν ὁποίων ἡ μεταφορὰ εἶναι ἄλλως δυσχερεστάτη.

Ἐν τῇ Ἰαπωνικῇ παγόδῃ, πλὴν τῶν μοναδικῶν εἰς τὸ εἶδος τῶν πινάκων τῶν ὄντως τυπικῶν καλλιτεχνημάτων τῆς γνωστῆς Ἰαπωνικῆς λεπτότητος καὶ χάριτος ὑπάρχει καὶ τάσις πρὸς ἐπίδειξιν εὐρωπαϊζούσης τέχνης. Ἐν ταύτῃ ὅμως διακρίνεται τὴν φυσικὴν ἄλλως οἶονεϊ ἐμβρυώδη κατάστασιν καὶ τὴν τάσιν μιμήσεως.

Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τούτους οἱ Κινέζοι δεικνύουσιν ἡμῖν τὰς γνωστὰς τῆς κοσμοβριθοῦς αὐτῶν χωρᾶς ἐπιδόσεις· οἱ τε λείοι

καὶ ἀπείριστοι πίνακες διακοσμητικῆς καὶ τὰ καλλιτεχνήματα γλυπτικῆς καὶ λεπτοουργίας φέρουσι τὸν γνωστὸν Κινεζικὸν τύπον· ἐν τῇ πληθύνει καὶ τῷ πλούτῳ ὑστεροῦσὶ πῶς τῶν Ἰαπώνων.

Οἱ Ἴταλοὶ φαίνεται ὅτι δὲν κατέβαλον μεγάλας προσπάθειας πρὸς ἐπίδειξιν τῆς ἀληθοῦς Ἰταλικῆς Τέχνης τῶν χρόνων ἡμῶν· ἔλλείπουσι πολλοὶ ἀντιπρόσωποι τῆς τε γλυπτικῆς καὶ γραφικῆς ἐκ τῶν ἀρίστων· ἐκ τῶν ἐκτεθέντων ἔργων διακρίνονται οἱ πίνακες τοῦ Tito καὶ Mancini καὶ ἄλλων· τῆς γλυπτικῆς καλλιτεχνήματα παρουσιάζουσιν ἡμῖν οἱ Monteverde, Ettore Ferrari, Ernesto Biondi.

Ἐκ τῶν Βαλκανίων, οἱ μὲν Βούλγαροι ἔχουσιν ἀποστείλῃ ἔργα τινὰ γραφικῆς ἀξία λόγου, ἰδίως πίνακας τινὰς στρατιωτικῆς ὑποθέσεως, ἐν τῇ γλυπτικῇ δ' ὑστεροῦσιν.

Οἱ Σέρβοι τουναντίον παρουσιάζουσιν ἐν τῇ γλυπτικῇ ἔργα ἀξίας διὰ τῶν πικραδόξων καὶ ἀσυνήθων ἐπιδόσεων τοῦ Καλλιτέχνου Mestrovitz. Τὰ ἔργα τοῦ ἀνδρὸς τούτου διακρίνονται διὰ τὸ ἀσυνήθως τολμηρὸν τῆς ιδέας καὶ τὴν ἔντεχνον ἀπόδοσιν ταύτης· καὶ ἐν τῇ γραφικῇ διακρίνομεν ἔργα τινὰ Σέρβων ἀξία λόγου, εἶνε ὅμως ταῦτα ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον καλλιτεχνήματα διακοσμητικῆς οὐχὶ ὅμως πίνακες ἢ προσωπογραφίαι.

Ἐκ τῶν ἡμετέρων ἔχουσιν ἀντιπροσωπευθῆ ἐπαξίως οἱ γνωστοὶ παρ' ἡμῖν ζωγράφοι καὶ γλύπται, ἐλκύει δὲ καὶ τὸ ἑλληνικὸν τμήμα ζωηρῶς τὴν προσοχὴν τῶν ἐπισκεπτῶν.

Ἐν τοῖς περιπτεροῖς καὶ τοῖς τμήμασι τῶν διαφορῶν ἐθνῶν ὑπάρχουσιν ἐκτεθειμένοι καὶ πίνακες ἀρχιτεκτονικῆς, ὑπάρχει ὅμως καὶ ἐν τῷ Κεντρικῷ Ἰταλικῷ περιπτερῷ καὶ ἴδιον διεθνὲς τμήμα Ἀρχιτεκτονικῆς. Ἐν τούτῳ πάντα τὰ ἀληθῶς ἀξιόλογα σχέδια καὶ ξύλινα πρότυπα ἀρχιτεκτονικῆς ἐπισκιάζονται ὑπὸ τῶν μεγαλοπρεπῶν ἔργων τῶν συμπατριωτῶν τοῦ Μιχαήλ Ἀγγέλου.

Καὶ ταῦτα ἐν ὀλίγοις ὡς πρὸς τὴν καλλιτεχνικὴν καθόλου ἐκθεσιν.

Ὁ κύριος σκοπὸς τῆς Ρωμαϊκῆς ἢ Ἀρχαιολογικῆς Ἐκθέσεως εἶναι ἡ ἐπίδειξις τῆς ἐπιδράσεως τῆς Ρώμης κατὰ τὴν κλασικὴν ἀκμὴν· ἐν τῇ ἐκθέσει ταύτῃ ἔχουσιν περισυλλεγῆ πανταχόθεν ὑπ' αὐτῶν τῶν Ἰταλῶν ἀντίτυπα καὶ φωτογραφίαι παντὸς σχετικοῦ πρὸς τοὺς Ρωμαίκοις χρόνους ὅπως διὰ τῆς ἐπιδείξεως τούτων γίνῃ καταφανὴς ἡ μορφωτικὴ ἐπίδρασις τοῦ Ρωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ.

Τὰ ἐξ Ἑλλάδος σχετικὰ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐκθέματα ἐστάλησαν ὡς γνωστὸν ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ὡς dono de la Grecia.

Τὸ ὑπερέχον καὶ θριαμβεῦον τμήμα ἐν τῇ Ἐκθέσει ταύτῃ ὡς πρὸς τε τὴν συγκριτικὴν ἀρχαιολογικὴν καὶ ἀπόλυτον καλλι-

τεχνικὴν ἀξίαν εἶναι τὸ Ἑλληνικόν. Τὰ συμπλέγματα ἐκ γυψίνων ἐκμαγεῖων καὶ φωτογραφικῶν ἀποτυπώσεων ἔχουσι διαταχθῆ μετὰ πολλῆς ἐπιτηδειότητος καὶ κατὰ ἱστορικὴν ἐξέλιξιν ἀπὸ τῶν Μυκηναϊκῶν μέχρι τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων.

Ἡ ἱστορικὴ τῶν πόλεων ἐκθεσις παρέχει μᾶλλον τοπικὴν ἀξίαν, περιεργότατα δὲ καὶ ἀξία θαυμασμοῦ ἐκθέματα τῶν Ἰταλικῶν πόλεων ὑπάρχουσιν ἐν ταύτῃ, δεικνύοντα τὴν καθόλου καὶ ἰδίως τὴν καλλιτεχνικὴν ἐξέλιξιν ἐκάστης αὐτῶν.

Ὑπάρχει ἐτι ἐν Ρώμῃ ἐν τῷ Castello St Angelo καὶ Ἐκθεσις διεθνῆς οἶονεϊ ἀναδρομικὴ πρὸς ἐπίδειξιν ἔργων τέχνης προγενεστέρων χρόνων.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 25 Ἰουνίου 1911.

Γ. ΙΑΚΩΒΙΔΗΣ

ΟΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ ΜΑΣ ΕΧΟΥΝ ΤΟΝ ΛΟΓΟΝ

ΜΕΤΑ τὰς φιλολογικὰς συνεντεύξεις, καὶ ὁποῖα ἐπροκάλεσαν τόσον θόρυβον ὁ κ. Μήτσος Χατζόπουλος (Μποἴμ) δημοσιεύει ἤδη εἰς τὰς «Ἀθήνας» συνομιλίαν μετὰ καλλιτεχνῶν. Μέχρι τῆς 25 Ἰουνίου ὅτε ἐκλείει τὸ τεῦχος αὐτὸ τοῦ «Καλλιτέχνου» ἐδημοσιεύθησαν αἱ γνώμαι τῶν κ. Γ. Ἰακωβίδου, Γ. Χατζοπούλου, Θ. Θωμοπούλου, Β. Χατζῆ καὶ Π. Ρούμπου.

Ὁ κ. Γ. Ἰακωβίδης ἐρωτηθεὶς περὶ τοῦ πῶς ἦτο δυνατόν νὰ προοδεύσῃ ἡ τέχνη εἰς τὸν τόπον μας, τί χρειάζεται, τί λείπει ἀπήνησε:

— Ἡ θέσις, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται ἡ τέχνη σήμερον εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶνε μὲ ὀλίγα λόγια ἡ ἐξῆς: Λείπει κυρίως μία καλλιτεχνικὴ ἀτμόσφαιρα· τὸ κοινὸν δὲν ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν τέχνην ὅσον ἔπρεπε. Ἐξ ἄλλου οἱ Μαικῆναι, δηλ. ὅσοι πλούσιοι θὰ ἦσαν εἰς θέσιν νὰ ὑποστηρίξουν τὴν τέχνην, δὲν τὸ κάμνουν ὅπως καὶ ὅσον θὰ ἔπρεπε. Εἶνε ἀλήθεια, ὅτι μερικοὶ καλλιτέχνη ἔχουν μεγάλας ἀξιώσεις, οἱ δὲ πλούσιοι ἐπιστρέφοντες ἀπὸ τὰ μουσεῖα τῆς Εὐρώπης καὶ τὰς καλλιτεχνικὰς ἐκθέσεις, δὲν εὐρίσκουν τὰ ἔργα τῶν Ἑλλήνων

καλλιτεχνῶν τόσον καλά, ὥστε νὰ ἐξοδεύσουν δι' αὐτὰ χρήματα. Τοῦτο ὅμως ἴσως νὰ συμβαίη ἀδίκως, διότι μετὰ τῶν Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν ὑπάρχουν ἀξίζοντες νὰ ὑποστηριχθῶν. Ἐγὼ εἶμαι τῆς γνώμης, ὅτι ἂν δώσῃ ἡ Κυβέρνησις καὶ ὁ Δῆμος, ἐξ ἄλλου καὶ ἡ Αὐλὴ τὸ παράδειγμα τῆς ὑποστηρίξεως τῶν ἰκανῶν καλλιτεχνῶν, θ' ἀναδειχθῶν σὺν τῷ χρόνῳ μεγάλοι καλλιτέχνη. Διότι φρονῶ, ὅτι τὸ ὑλικὸν εἶνε καλόν, τάλαντα ὑπάρχουν, χρειάζεται δὲ καλλιέργεια.

— Τί λέγετε διὰ τὴν σχολὴν τῶν Καλῶν Τεχνῶν;

— Ἀπὸ ἔτους σχεδόν, ὡς γνωστὸν, ἐχωρίσθη εὐτυχῶς διὰ νόμου ἡ Σχολὴ αὕτη ἀπὸ τὴν σχολὴν τῶν Βιομηχανῶν τεχνῶν, τῆς ὁποίας ἐθεωρεῖτο μέχρι τοῦδε ὡς παράρτημα. Τὸ μέτρον αὐτὸ εἶνε τὸ πρῶτον βῆμα. Ὅπως διηυθύνετο πρὶν, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ προαχθῆ, διότι οἱ κατὰ καιροὺς διευθύνται κάθε ἄλλο ἦσαν παρὰ καλλιτέχνη. Δυστυχῶς ὅμως ἂν καὶ παρῆλθε μέχρι τοῦδε ἔτος, δὲν ὑπεβλήθησαν ἀκόμη τὰ συμπληρωματικὰ νομοσχέδια περὶ ἀναδιοργανώσεως τοῦ σχολείου.

— Ποίαν καλλιτέρευσιν ἐλπίζετε ἐξ αὐτῶν ;

— Διὰ τοῦ νέου νόμου, καθ' ἣν περίπτωσιν ψηφισθῆ, θὰ εἶνε δυνατὸν νὰ γίνεταί καλλιτέρα ἐκλογή τοῦ διδασκτικοῦ προσωπικοῦ, θὰ τεθοῦν εἰς ἐνέργειαν μαθήματα, τὰ ὅποια πρὸς τὸ παρὸν διδάσκονται ἀτελῶς, θὰ προστεθοῦν δὲ καὶ ἄλλα χρήσιμα τοιαῦτα.

— Ποία ἄλλη βελτίωσις πρέπει νὰ γίνη ;

— Σπουδαίως θὰ συμβάλῃ εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς Σχολῆς ἡ ἀποπεράτωσις τῶν κτιρίων τοῦ Μετσοβίου Πολυτεχνείου, προστιθεμένου τοῦ παραρτήματος τῶν Ἐργαστηρίων, τὰ ὅποια εἶνε ἀναγκαῖα τὰ διὰ τοὺς μαθητὰς, διότι, ὡς γνωστόν, τὰ ὑπάρχοντα ἔργαστήρια δὲν εἶνε πολὺ κατάλληλα, χρειάζεται δὲ καὶ εἰς αὐτὰ κάποια ἐπισκευή. Φρονῶ, ὅτι ἡ διαχειριστικὴ ἐπιτροπὴ ἐπὶ τοῦ κληροδοτήματος Ἀβέρωφ ὀφείλει νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν ἀνέγερσιν τῶν νέων ἔργαστηρίων. Ἐγὼ ὡς διευθυντὴς τῆς Σχολῆς θὰ προτείνω προσεχῶς πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν ταύτην τὰ σχέδια τῶν κτιρίων, ὡς καὶ τὴν ἐπισκευὴν τῶν παλαιῶν, ἐλπίζω δὲ νὰ μὴ ἐπέλθῃ καμμία βραδύτης ἐπὶ τοῦ ζητήματος, ἐξ οὗ ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος ἡ βελτίωσις τῆς Σχολῆς.

— Πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ διδάσκωνται οἱ μαθηταὶ ὅπως εἰς τὰς σχολὰς τῆς Εὐρώπης ;

— Ἐγὼ φρονῶ, ὅτι τὰ μαθήματα, τὰ ὅποια διδάσκονται οἱ μαθηταὶ τῶρα, εἶνε ὅπως διδάσκονται καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ ὅτι ἡ προσθήκη τῶν ἀνωτέρω μαθημάτων ποῦ ἀνέφερα καὶ ἡ συμπλήρωσις τῶν κτιρίων θὰ ἐπιτρέψῃ νὰ διδάσκωνται οἱ μαθηταὶ τελειότερον καὶ ἀνετώτερον.

* *

Ὁ κ. Γ. Χατζόπουλος εἰς τὴν ἐρώτησιν περὶ τοῦ: «Τί ἠδύνατο νὰ γίνη πρὸς πρόοδον τῆς τέχνης» ἀπήντησε :

— Λεῖπει ἡ καλλιτέρευσις τῆς Σχολῆς τῶν Καλῶν Τεχνῶν, ἣν ὑπέδειξεν ὁ κ. Ἰακωβίδης εἰς τὴν συνομιλίαν του μαζῆς. Ἄν ψηφισθοῦν τὰ σχετικὰ νομοσχέδια, τὰ καλὰ ἀποτελέσματα εἰς τὸ Πολυτεχνεῖον δὲν θὰ βραδύνουν νὰ φανοῦν, διότι μέχρι τοῦδε ἡ Σχολὴ ἦτο παράρτημα τοῦ

Πολυτεχνείου. Ἡ ἰδέα τοῦ χωρισμοῦ τῆς ἐξ αὐτοῦ ἦτο ἰδική μου ἐμπνευσις καὶ ἐνέργησα νὰ ὑπεβληθῆ τὸ νομοσχέδιον καὶ νὰ ψηφισθῆ, οὕτω δὲ ἐχωρίσθη ἡ Σχολὴ τῶν Καλῶν Τεχνῶν καὶ ἔγεινεν ἀνεξάρτητος. Εἶμαι βέβαιος ὅτι μετὰ τὴν ἐπιψήφισιν τῶν γνωστῶν ἤδη νομοσχεδίων, διὰ τὰ ὅποια ὁ κ. Ὑπουργὸς ἐνδιαφέρεται ζωηρῶς καὶ διὰ τὰ ὅποια θὰ δεῖξῃ ἀρκετὴν θέλησιν, ἡ Σχολὴ θὰ λειτουργήσῃ τελείως μετὸν πλήρη ὀργανισμόν τῆς, ὃν κατήρτισεν ὁ κ. Ἰακωβίδης.

Ἄλλ' ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον θὰ ἦτο σπουδαῖος παράγων διὰ τὴν Ἑλλάδα μοῦ φαίνεται, ὅτι θὰ εἶνε ἡ διδασκαλία ἐν ὑπαίθρῳ, διότι καὶ τὸ κλίμα μας εἶνε καταλληλότερον πάντων καὶ τὸ ἔδαφος μας παρέχει τὰ ὠραιότερα θέματα καὶ εἶνε ἀνεκμετάλλετον. Ἐδῶ δυνάμεθα νὰ ἐργαζώμεθα 7-8 μῆνας τὸ ἔτος, ἀφοῦ ὁ χειμῶν εἶνε μικρᾶς διαρκείας. Ἡ διδασκαλία εἰς τὸ ὑπαίθρον θὰ γίνεταί ὅπως καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην, ὅπου οἱ καθηγηταὶ διδάσκουν τοὺς μαθητὰς εἰς τὸ ὑπαίθρον ὠρισμένην ἐποχὴν. Ὅταν δὲ δὲν τοὺς τὸ ἐπιτρέπει ὁ καιρὸς ἔχουν ἐπίτηδες ἀτελίε, τῶν ὁποίων ὁ φωτισμὸς πέφτει ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη. Εἰς αὐτὴν τὴν διδασκαλίαν λείπει πλέον ὁ ἀκαδημαϊκὸς φωτισμὸς.

— Καὶ περὶ τῆς διδασκαλίας γενικώτερον διὰ τὴν Σχολὴν τί λέγετε ;

— Κατάλληλον προσωπικόν, ἔργαστήρια, καθεὶς εἰς τὴν θέσιν του, ἐκεῖ ποῦ ἠμπορεῖ νὰ διδάξῃ. Σᾶς λέγω δὲ εἰλικρινῶς, ὅτι ἂν διοργανωθοῦν οὕτω τὰ τῆς Σχολῆς, θὰ προοδεύσωμεν, διότι ὁ ρωμηὸς ἔχει μεγάλην κλίσιν διὰ τὰς τέχνας καὶ εἶνε ὁ κατάλληλος ἄνθρωπος νὰ καλλιεργήσῃ τὴν τέχνην.

* *

Ὁ κ. Θωμόπουλος ἐρωτηθεὶς περὶ τοῦ πῶς ἠδύνατο νὰ προοδεύσῃ ἡ τέχνη εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἂν λείπῃ κάτι εἶπε :

— Τάλαντα ὑπάρχουν, τὸ μόνον ὅπερ λείπει εἶνε ἡ ὑποστήριξις. Ὅπως καὶ ἄλλοτε εἶχον ὁμιλήσει μετὸν Γύζην, καὶ αὐτὸς ἦτο τῆς γνώμης, ὅτι πρέπει νὰ διατίθεται καθὲς χρόνον ἓνα ποσὸν πρὸς ἀγορὰν

ἔργων τῶν Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν. Ὅταν ἀγοράζονται λοιπὸν κατ' ἔτος ἔργα, κάθε καλλιτέχνης θὰ φιλοτιμηθῆ νὰ παράγῃ καὶ ἐκ τῆς ἐργασίας καὶ μόνης θὰ προοδεύσῃ κάθε καλλιτέχνης καὶ φυσικὰ καὶ ἡ τέχνη. Ἀφοῦ κάθε καλλιτέχνης θὰ προοδεύῃ μετὸν ἑαυτὸν του, θὰ προοδεύσῃ καὶ τὸ σύνολον. Ἐπειτα εἶνε ἓνα ἄλλο πολὺ σπουδαῖον. Ἡ Ἑλλὰς ἔχει τὴν Σχολὴν τῶν Καλῶν Τεχνῶν. Ἀλλὰ πρέπει νὰ σκεφθῶμεν. Εἶνε εἰς θέσιν ἡ Ἑλλὰς νὰ ἔχῃ Σχολὴν τῶν Καλῶν Τεχνῶν ;

— Διατί ;

— Διότι ἡ στατιστικὴ τῶν μεγάλων ἐθνῶν μᾶς λέγει, ὅτι ἡ Γερμανία μετὰ πληθυσμὸν 65 ἑκατομμυρίων ἔχει τρεῖς ἢ τέσσαρας ἐπισήμους Σχολὰς τῶν Καλῶν Τεχνῶν, ἡ Γαλλία τὸ ἴδιον μετὰ 40 ἑκατομμύρια κατοίκους, ἡ Ἰταλία τὸ αὐτό. Ἐκτὸς τούτου τὰ μεγάλα καλλιτεχνικὰ κέντρα εἶνε καὶ διεθνή. Εἰς τὸ Παρίσι, τὸ Μόναχον καὶ τὸ Βερολίνον δὲν σπουδάζουν μόνον ἐντόπιοι, ἀλλ' ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον. Κάθε ἔθνος διὰ νὰ ἔχῃ μίαν Καλλιτεχνικὴν Σχολὴν προαπαιτεῖ δυνάμεις ἠθικὰς καὶ ὕλικας. Ἡ Ἑλλὰς ἕως ὅτου ἀποκτήσῃ τοιαύτας δυνάμεις νομίζω, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀρκεσθῆ εἰς τὴν ἀρχικὴν κατάστασιν τῆς Σχολῆς τοῦ Πολυτεχνείου, εἰς τὴν Σχολὴν τῶν Βιομηχανῶν Τεχνῶν. Καὶ τοῦτο διὰ νὰ ἀναπτύξῃ πρῶτον μίαν ἐθνικὴν βιοτεχνίαν, τὴν πρῶτην μετάβασιν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν ἀρχέγονόν του κατάστασιν εἰς τὴν τέχνην. Ἐνῶ δὲ μέχρι τῶν χρόνων τῆς ἐλληνικῆς παλιγγενεσίας ἡ Ἑλλὰς εἶχεν ἐθνικὴν βιοτεχνίαν, τέλος πάντων τὴν παράδοσίν της, — ἡ χωριατοπούλες λ. χ. ἐκεντοῦσαν, ἐπλεκον, εἰργάζοντο βιοτεχνικῶς, — σήμερον ἔχει μὲν Σχολὴν Καλῶν Τεχνῶν, ἐξοδεύει χρήματα καὶ δὲν ἔχει οὔτε καλλιτεχνίαν, οὔτε βιοτεχνίαν.

* *

Ὁ κ. Χατζῆς ὠμίλησε μετὰ πολλὴν ἀπαισιοδοξίαν περὶ τῆς Σχολῆς τῶν Καλῶν Τεχνῶν εἰς τὸ Πολυτεχνεῖον.

— Ἡ γνώμη μου εἶνε ὅτι ἡ Σχολὴ δὲν ἐκπληρώνει τὸν προορισμὸν της.

— Διὰ ποῖον λόγον ;

— Διότι οἱ περισσότεροὶ τῶν καθηγητῶν κατέλαβον τὰς θέσεις μᾶλλον διὰ τῶν μέσων παρά διὰ τῆς ἀνεγνωρισμένης ἀξίας των. ἡ δὲ διδασκαλία ἀπὸ ἐτῶν γίνεταί ἐλαττωματικὴ, στρεβλῶνουσα μᾶλλον τὸ καλλιτεχνικὸν τάλαντον τῶν μαθητῶν, παρά ἀναπτύσσουσα αὐτό. Ἡ Ἀνόρθωσις ἔσφαλε μεγάλως μὴ ἐκκαθάρισα καὶ τὴν Σχολὴν ταύτην ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ ἀνικανότητων.

— Ποίους θεωρεῖτε ὡς ἀνικάνους ;

— Εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο ἀδυνατῶ νὰ ἀπαντήσω λόγῳ ἀβρότητας, ἀλλὰ ἡ ἐκκαθάρισις θὰ ἠδύνατο νὰ καταδείξῃ διὰ διαγωνισμοῦ τοὺς ἱκανοὺς διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς τέχνης.

* *

Ὁ κ. Πέτρος Ροῦμπος ἀπέδωκε τὴν σημερινὴν κατάστασιν τῆς τέχνης εἰς τὰ αἷτια μιᾶς γενικωτέρας πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς καταστάσεως :

— Αὐτὸ εἶνε θέμα ἀποτελοῦν σύστημα ὀλόκληρον μᾶς εἶπεν, ἐγὼ δὲ δὲν εὕρισκω τὴν παροῦσαν κατάστασιν κατάλληλον διὰ νὰ γίνη σοβαρὰ συζήτησις. Ὅ,τι καὶ ἂν ἐλέγετο τῶρα, θὰ ἐθεωρεῖτο ἴσως χαμένον. Ἡ ἐθνικὴ ψυχὴ εἶνε ἀπὸ τόσα ἄλλα ζητήματα χαμένη καὶ δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ κινηθῆ ζωηρῶς τὸ ἐνδιαφέρον της διὰ τὴν τέχνην. Διότι ὅπου ἐξεδηλώθη ζωηρῶς ἐνδιαφέρον διὰ τὴν τέχνην, αἱ περιστάσεις ἦσαν ἀλλοιωτικαί, ὥστε ἡ ἐθνικὴ ψυχὴ εὕρισκετο εἰς πλήρη ἀποκατάστασιν καὶ ἰσχύν, ὥστε κάθε τι ποῦ τῆς ἐνέπνευσε τὸν ἐνθουσιασμόν, ἠθέλησε νὰ τὸ ἀποκρυσταλλώσῃ εἰς ἔργα τέχνης. . .

— Ποῖος ἀπὸ τοὺς καλλιτέχνας σᾶς ἔκαμε ζωηροτέραν ἐντύπωσιν ;

— Θεωρῶ περιττὸν ν' ἀπαντήσω ὀνομαστί, ἀπήντησεν ὁ κ. Ροῦμπος, καθόσον ἡ Τέχνη ὑποπίπτει εἰς τὴν ἀντίληψιν ὅλων, καὶ κυρίως εἶνε προωρισμένη διὰ τὴν ἀντίληψιν ὅλων, καὶ ὄχι νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς ἀπόλαυσιν ἐιδικῶς τῶν καλλιτεχνῶν δι' ὃ φρονῶ ὅτι οὗτοι δὲν θὰ ἦσαν οἱ κατάλληλοτεροὶ κριταὶ τῶν συναδέλφων των

ΤΑ ΩΡΑΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΙ ΤΕΧΝΑΙ

ΕΝΟΣ ΜΗΝΟΣ ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ

Ὁ Ἰούλιος ὑπῆρξε τρομοκράτης· ἐμβῆκεν εἰς τὴν ζωὴν μας κρατῶν, ὡς ὁ Περσεύς, μίαν κεφαλὴν Μεδοῦσης, τὴν γολέραν. Καὶ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἡρέσκετο νὰ τὴν ἐπισηεῖ πρὸ τῶν ἐντρόμων ψυχῶν μας.

Ἡ μᾶστιξ, τῆς ὁποίας ἡ ἀνθρωπότης διατηρεῖ τὴν παλαιὰν τῆς ἀποτροπαιότητα, ἐπισκεφθεῖσα καὶ πάλιν, ὡς ἡ γελιδὼν τοὺς προσφιλεῖς τῆς τόπους, τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Τουρκίαν, ἐφάνη ἀπειλήσασα τὴν φορὰν αὐτὴν ὅτι θὰ κατέλθῃ καὶ εἰς τὸν ἰδικόν μας τόπον· κατελήφθη ἴσως ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν — ὡς ὁ ἄνθρωπος — νὰ ἀναζήσῃ παλαιὰς τῆς ἀναμνήσεις.

Ἀλλὰ δὲν μᾶς ἔκαμεν ἄλλο τίποτε, μέχρι τῆς στιγμῆς αὐτῆς τοῦλάχιστον, παρὰ ἓνα μέγα καὶ ἀνέλπιστον καλόν, νὰ μᾶς ἐμπνεύσῃ τὴν μανίαν τῆς καθαριότητος, σκέψιν καὶ πρᾶξιν μὴ ἀνηκούσας εἰς τὰς συνήθεις ἀσχολίας τῆς ἀνατολικῆς μοιρολατρίας μας.

Καὶ ὁλόκληρον τὸ Κράτος, ἀπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἀθηναίων μέχρι τοῦ χωρικοῦ τῆς Θεσσαλίας ἐξηγέρθη κατὰ τῆς ρυπαρότητος διὰ νὰ ἀποσοβῆσῃ τὴν πληγὴν τοῦ οὐρανοῦ.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν, ἐπαληθεύων, ὅσον σπανίως συνέβη, τὸν τίτλον καὶ τὸν προορισμὸν του, εἰσεχώρησεν εἰς ὅλας τὰς μυστικὰς ἢ φανεράς πηγὰς τῆς ἀκαθαρσίας Ἀθηναίων καὶ Πειραιῶς καὶ περιχώρων, καὶ, ὠπλισμένος μὲ μόνον ἓνα λευκὸν μανδηλι, διὰ τοῦ ὁποίου ἀπέφραττε τὴν εἰσοδὸν τῆς ζωῆς του εἰς τὰ μικρόδια, εἶγε τὸν ἥρωισμὸν νὰ ἀντιληφθῇ αὐτοπροσώπως καὶ νὰ ματαιώσῃ ὅλην τὴν προπαρασκευαστικὴν ἐργασίαν, τὴν ὁποίαν εἶγε κάμει ἀπ' αἰῶνων ἡ ἑλληνικὴ ρυπαρότης διὰ νὰ ὑποδεχθῇ τὴν ἐπιδημίαν.

Ὑπὸ τοιοῦτους ὄρους, θὰ ἠυγόμεθα νὰ ἦσαν συγνότῃραι αἱ ἀπειλαὶ τῆς τρομοκρατίας, ἀφοῦ διὰ τὸν τόπον μας εἶναι τόσον εὐεργετικά, συντελοῦσαι ἀποτελεσματικῶς εἰς τὴν ἀφύπνι-

σιν μιᾶς σπουδαιοτάτης διὰ τὴν βιονομίαν μας ἀρετῆς: τῆς καθαριότητος.

*

Εἰς τὸν παγκόσμιον ὀρίζοντα ὁ παρελθὼν μὴν ἀφῆκεν ἐν τούτοις μίαν ἰδιαιτέραν λάμψιν: ἦτον ἡ κολοσσιαία πανήγυρις, ἡ ὁποία ἐτελέσθη εἰς τὴν Ἀγγλίαν διὰ τὴν στέψιν τοῦ βασιλέως Γεωργίου.

Οὐδέποτε εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ συγχρονισμοῦ μας, οὔτε ἴσως εἰς τὰ μεγαλεῖα τῶν ρωμαϊκῶν θριάμβων, γεγονός ἐπῆρξε μεγαλοπρεπέστερον αὐτῆς τῆς ἐπιδείξεως τοῦ μεγαλείου ἐνὸς κράτους. Ἦτο μᾶλλον ἓνα προσκύνημα τῶν λαῶν τῆς γῆς πρὸς τὴν μητρόπολιν τῆς ἰσχύος καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Αἱ ἐφημερίδες τῆς οἰκουμένης θὰ παρέξουν εἰς τοὺς μεταγενετέρους σπανίας ὠραιότητος πανόραμα περιγράφουσαι, ὡς περιέγραψαν, διεξοδικώτατα καὶ εἰκονογραφημένην ὅλην τὴν σειρὰν τῶν πομπῶν, τῶν εορτῶν τῶν μεγαλοπρεπῶν, αἱ ὁποῖαι προσεφέρθησαν εἰς τοὺς εὐτυχεῖς ὀφθαλμοὺς τῶν ἐπιστῆμων ἀντιπροσώπων ὅλων τῶν ἔθνων καὶ τῶν ἑκατομμυρίων ὅλων τῶν θνητῶν, τὰ ὁποῖα συνέρρευσαν εἰς τὸ Λονδίνον διὰ νὰ καταπλαγοῦν καὶ νὰ θαυμάσουν.

Ἡ μικρὰ Ἑλλάς ἐφιγουράρησεν εἰς τὴν παγκόσμιον ἐπίδειξιν ὡς κράτος πολὺ ἀνώτερον τοῦ μικροῦ τῆς ἀναστήματος. Ἀπέστειλε διὰ νὰ τὴν ἀντιπροσωπεύσῃ: τὸν διάδογον τοῦ θρόνου τῆς με λαμπρὰν ἀκολουθίαν, καὶ τὸν «Ἀβέρωφ». Ἀξιοπρεπεστέραν ἀντιπροσωπείαν θὰ ἠύχετο μόνον μία μεγάλη Δύναμις.

Εἰς τοὺς δύο αὐτοὺς ὠραίους καὶ ἐπιβλητικούς ἀντιπροσώπους τῆς, ἐδαφιλεύθησαν τιμαὶ ἐντελῶς ἱκανοποιητικαὶ διὰ τὴν ἐθνικὴν φιλοτιμίαν τῆς. Ὁ Διάδοχος τῆς Ἑλλάδος κατεῖγεν ἐξαιρετικὴν μεταξὺ τῶν ὁμοιοβάθμων του θέσιν καὶ εἰς τὰς τελετὰς καὶ εἰς τὴν οἰκειότητα τῶν ἐορταζόντων βασιλέων. τὸ δὲ πολεμικὸν τῆς πλοῖον — καινουργές καὶ μέγα, ὡς ὁ συμβολισμὸς τῆς θαλασσίας δόξης μας —

παρετάχθη, κατὰ τὴν τεραστίως μεγαλοπρεπῆ ναυτικὴν παράταξιν, εἰς μίαν ἀπὸ τὰς τιμητικωτέρας θέσεις.

*

Ἄλλ' ἐνῶ τὸ πλοῖόν μας, φέρον συγκεντρωμένην μέσα εἰς αὐτὸ καὶ ἀναρριχημένην ἐπιδεικτικῶς εἰς τοὺς μεγαλοπρεπεῖς ἰστούς τοῦ ὁλόκληρον τὴν ἐθνικὴν μας καύχῃσιν, ἀνεχώρει ἀπὸ τὸν τόπον τῶν εορτῶν καὶ, γεράτον ἀπὸ εἰσηνικὴν δόξαν, ἀπὸ τιμὰς καὶ ὑπερηφάνειαν, ἤρχετο νὰ καταθέσῃ τὸ ὠραῖον φορτίον εἰς τὸν λιμένα τῆς πατρίδος του, ἡ Ἀτυχία κρυμμένη, ὡς ὁ Φθόνος, ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ σκότος τῶν ἀγγλικῶν ὑδάτων, ὑπὸ μορφήν μιᾶς ὑφάλου, εἶγε καιροφυλακτῆσαι διὰ νὰ τὸ καταστρέψῃ.

Καὶ μίαν πένθιμον ἐσπέραν, αἱ Ἀθηναὶ ἐδέχθησαν ἐξαφνα κατακέφαλα, σὰν γρόνθον, τὴν ἀπαισίαν εἰδήσιν ὅτι: ὁ «Ἀβέρωφ» κατεστράφη. Ἦτοι ὡς ἂν τὸ ἔθνος ὁλόκληρον ἐπαθε συκοπήν. Μόνον ἡ ἀπαισιότης τῆς συμφορᾶς τῆς Λαρίσσης, ἡ ἀπαισιότης μιᾶς ἡττίης, ἐνος αἰσγους, εἶγε κατὰ τὰ τελευταῖα αὐτὰ εἰς τὴν ὁμοιότητα τῆς φρίκης μὲ τὴν εἰδήσιν αὐτὴν, ἡ ὁποία ἐκεραυνοβόλησεν ὅλην τὴν ἀγνὴν πατριωτικὴν γαρὰν τοῦ ἔθνους. Μετὰ εἰς τὸ μονάκριβόν μας θωρηκτὸν εἶγεν ἡ φυλὴ μας τὰς τελευταίας καὶ τὰς ζωηροτέρας τῆς ἐλπίδας διὰ τὴν ἀσφάλειάν τῆς. Ὁ «Ἀβέρωφ» ἦτον τὸ Παλλάδιον τῆς σωτηρίας μας. Καὶ ἐγὰθῃ καὶ αὐτό!

Ἡ πρωτεύουσα, ὁ Πειραιεύς, ὅλη ἡ Ἑλλάς ὅλον τὸ Γένος, ἐδοκίμασεν στιγμὰς θανατισμοῦ ἀγωνίας καὶ θλίψεως ὁποῖαι ἦσαν αἱ πρώται αὐταὶ στιγμαὶ τῶν πρώτων ἐντυπώσεων. Ἡ ἀπόγνωσις ὑπῆρξεν εἰς τὰ πρόσωπα ὅλων. Οἱ δρόμοι, αἱ πλατεῖαι παρίσταναν τὸ θέαμα πόλεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἐνέσκυψε μεγάλη συμφορὰ. Ὀμιλοὶ συνεκεντρῶνοντο καὶ εἰσιγομιλοῦσαν μὲ ἐντρόμους ψιθύρους, μὲ ἀπεγνωσμένας μορφὰς, μὲ ἀπελπιστικὰς χειρονομίας. Αἱ ἐργαταὶ διεκόπησαν καὶ ἀνθρωποὶ ἐργατικοὶ, ἀφῆσαν τὴν δουλειάν τους ἐσκυβαν ἐναγωνίως ἀπ' ἐπάνω ἀπὸ μίαν ἐφημερίδα, τὴν ὁποίαν ἓνας ἐδιάβαζε εἰς εἰκοσι. Γυναῖκες ἄνδρες καὶ παιδιὰ δὲν διεγυρίζοντο εἰς τὴν γενικὴν κατάθλιψιν. Ἐγράφησαν ἐπὶ τὸ ὑπερβολικώτερον καὶ τὰ εἰς τὴν ἐπεισόδια, ὅτι μία γυναῖκα ἐθεάθη στεναζούσα καὶ δακρύνουσα, ὅτι ἓνας ἀπόστρατος γέρον ναυτικὸς ὕβρισε καὶ ἐσήκωσε τὴν γροθίαν του νὰ κτυπήσῃ τὸν μικρὸν ἐφημεριδοπώλην, ποῦ αἰκηρούσε μέσα στὸ αὐτὸ τὴν καταστροφὴν.

Μετ' ὀλίγον ἡ ἀναστάσις αὐτῆ ἐπραῦθη νεώτεροι εἰδήσεις πασιέστησαν τὴν συμφορὰν ὡς ἄπλοῦν ἀτύχημα, ἐφήμερον καὶ ἐπανορθωτὸν τὸ πλοῖον δὲν κατέστη ἀγρηστον, ὡς διεδόθη κατ' ἀρχάς, αἱ δὲ ζημίαι δὲν θὰ ὑπερβαῖν τὰς ὀλίγας ἑκατοντάδας χιλιάδων.

Ε. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟΝ

Τὸ «Ψυχοσάββατο» τραγωδία εἰς μίαν πράξιν ὑπὸ Γρ. Ξενοπούλου. — «Παλιὰς ἀγάπαις» σκηρικὸν παίγνιον εἰς μίαν πράξιν ὑπὸ Γ. Τσοκοπούλου. — «Γατίσα» καὶ «Ἰδτζάλ» δύο ἔργα ὑπὸ Ἰωσήφ.

Εἶνε τὰ νέα ἑλληνικὰ ἔργα εἰς τὰ ὁποῖα ἠδυνήθημεν νὰ παραστῶμεν κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα Ἐκφράζομεν προκαταβολικῶς τὴν λύπην μας, ὅτι δὲν κατωρθώσαμεν νὰ παρυσθῶμεν καὶ κατὰ τὴν παράστασιν τοῦ «Ἐλιζηνίου τῆς νεότητος» τοῦ Παύλου Νιρβάνου, ὅπως ἐπίσης δὲν ἐπροφθάσαμεν καὶ τὸ προταχθὲν τῆς «Ἰδτζάλ» μονόπρακτον ἔργον τοῦ κ. Ἰωσήφ. Τὰ ἀνωτέρω ἔργα εἰς τὰ ὁποῖα παρυσθῆμεν ἐπαίχθησαν ὅλα εἰς τὸ θέατρον «Βαριετὲ» παρὰ τοῦ θιάσου τῆς κ. Κυβέλης Θεοδωρίδου.

Καὶ ἐν πρώτοις τὸ «Ψυχοσάββατο» τοῦ κ. Ξενοπούλου ἔργον ψυχολογικὸν μὲ ρυθμιστὴν τὴν μᾶλλον εὐθιχὸν ἀνθρωπίνην συνείδησιν, ἀναφέρεται εἰς τὸ ἔγκλημα, τὸ ὁποῖον μία νεαρὰ γυναικὴ διέπραξε φονεύσασα τὴν ἀνδραδέλφην τῆς προφανῶς ἀπὸ λόγους ζηλοτυπίας. Ἡ τιμωρὸς Νέμεσις εἶνε ἡ ἐξέγερσις τῆς συνείδησέως τῆς, τὴν ὁποίαν προκαλεῖ καὶ ἡ ἐπίμονος ὑπόψια διὰ τὸ ἔγκλημα ἡ ἐκδήλωσις τῆς ἐμφόβου ἡμέρας Ψυχοσάββατου ἡ ἐκδήλωσις τῆς ἐμφόβου ψυχῆς τῆς εἶνε σφοδροτάτη. Ἡ νεκρὰ ἐμφανίζεται εἰς τὰ ἐντρομα ὄμματά τῆς. Καὶ διὰ νὰ σωθῇ ἀπὸ αὐτὸ τὸ σπῆτι, ἀκατοίχητον πλέον δι' αὐτὴν, ζητεῖ νὰ διαπράξῃ ἄλλο ἔγκλημα νὰ φύγῃ μὲ τὸν παλαιὸν ἐραστὴν τῆς, ἀλλὰ κατὰ τὴν ὥραν τῆς φυγῆς φράσσει τὴν θύραν τὸ φάντασμα τῆς νεκρᾶς. Τότε εἰς παραφορὰν ἀπελπισίας τὰ λέγει ὅλα εἰς τὸν ἄνδρα τῆς, τὰ ἐπιβεβαίωσιν ἡ μητέρα τούτου καὶ ὁ ἄνδρας τῆς τὴν σκοτῶνει.

Αὐτὴ μὲ λίγα λόγια εἶνε ἡ ὑπόθεσις. Θὰ ἤμπορούσαμε νὰ ἐνθυμηθῶμεν πλείστα τοιαῦτα ἔργα. Κάτι ἀνάλογον εἶνε εἰς τὴν «Τερέζαν Ραχὲν» τοῦ Ζολᾶ. Ἀλλὰ κανένα ἐκ τῶν ἔργων τοῦ κ. Ξενοπούλου δὲν εἶνε τόσῳ ἄρτιον ὅσω τὸ «Ψυχοσάββατο». Ὀμιλοῦμεν πάντοτε περὶ ἐνὸς συνειθισμένου θεάτρου, τοῦ ὁποῖου τὸ ἐνδιαφέρον τείνει ἄλλως νὰ ἐξαντλήσῃ ὁ κινηματογράφος. Ἀλλ' ἡ τέχνη δὲν ἐζημιώθη ἀπὸ τὴν δημιουργικὴν αὐτὴν ἐργασίαν τοῦ κ. Ξενοπούλου, ἐφ' ὅσον θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπαινέσωμεν εἰλικρινῶς τὸ βαθύτερον ἀνθρώπινον αἰσθημα, τὴν ψυχολογημένην συνοχὴν εἰς τὰς σκηνάς, τὴν λιτότητα τούτων καὶ τὴν καλὴν διαγραφὴν τῶν χαρακτήρων. Ἰσως ὑπάρχει μία ἑλλείψις, ὅτι ὁ νοῦς τοῦ θεατοῦ πρέπει νὰ ἐργασθῇ πολὺ διὰ ν' ἀνεύρῃ τὰ προηγούμενα, ἴσως ἄλλος ἤθελε ἀξιώσει τὸ δράμα αὐτὸ νὰ ἐπεκταθῇ καὶ εἰς περισσοτέρας πράξεις. Τὸ τελευταῖον ὅμως θὰ

ήτο επικίνδυνον. Καθ' ἡμᾶς οὐδέποτε ἄλλως προσέγοντας εἰς τοιαύτας λεπτομερείας εἰμὴ ἐφ' ὅσον θὰ ἐπρόκειτο νὰ διακρίνωμεν τὰς τεχνικὰς ἀρετὰς μεγάλων συγγραφέων, ἡδύνατο ὁ διάλογος ἐν ἀρχῇ νὰ ἦτο περισσότερο ἐπεξηγηματικός. Ἀλλὰ καὶ οὕτω ὁ θεατὴς δύναται μόνος νὰ μαντεύσῃ ἐπαρκῶς τί συνέβη.

Ἢ ἐκτέλεσις ὑπῆρξε καλὴ ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ἠθοποιούς. Πρέπει νὰ ἐπαινέσωμεν πολὺ τὴν κ. Κυβέλην Θεοδωρίδου. Ἀλλ' ἡ σκηνοθεσία μὲ τὸν «γερὸν τῶν ψυχῶν» ἦτο μέγα δυστύχημα δι' αὐτὴν τὴν παράστασιν. Ὅπως ἐπληροφόρηθημεν τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸν συγγραφέα ἐπιμένειντα νὰ ἐκτελεσθῇ ὁ πένθιμος γορὸς ὡς ἐξετελέσθη. Συνήθως τοιαῦτα ὁράματα εἰς τὸ θέατρον γίνονται ὡς ἐν ὄνειρῳ καὶ ἔχουν τὴν διάρκειαν τούτου. Ἀκόμη πολλοὶ προτιμοῦν νὰ τὰ παρουσιάζουν ὡς ζωγραφιστὰς εἰκόνας διὰ μίαν στιγμὴν. Ἀλλὰ διὰ τὰ τωρινὰ ἀθηναϊκὰ θέατρα τοιαῦτα ἀξιώσεις εἶνε βεβαίως παράλογοι.

Ὁ κομψογράφος καὶ χαριτολόγος συγγραφεὺς ὁποῖος εἶνε ὁ κ. Γ. Τσοκόπουλος ἔδωκε τὴν αὐτὴν ἐσπέραν ἓνα σκηναϊκὸν παίγιον μὲ φαιδρὰν ἀπεικόνισιν κοσμικῶν τύπων ἐπὶ σκηνῆς, οἱ ὅποιοι μὲ ὅσα λέγουν καὶ μὲ ὅσα πράττουν μᾶς προκαλοῦν εὐχαρίστως τὸ μειδιάμα. Ὅταν βλέπῃ κανεὶς τοιαῦτα ἔργα, ὡς καὶ ἐκ τοῦ εἶδους τῶν φαίνεται πρέπει νὰ πηγαίῃ εἰς τὸ θέατρον μὲ τὰς ὀλιγωτέραις ἀξιώσεις. Οὔτε κοινωνικὰ προβλήματα εἶνε προωρισμένα νὰ λύσων τὰ ἔργα αὐτά, οὔτε νὰ ἐπιβάλουν ιδέαι. Βλέπει κανεὶς ἐπὶ σκηνῆς ὅ, τι βλέπει εἰς τὴν ζωὴν μὲ ἐπὶ πλέον τὴν παρατηρητικότητά, τὴν χάριν καὶ τὴν εὐφυΐαν τοῦ συγγραφέως.

Τὸ κοινὸν φαίνεται, ὅτι εἶχε περισσοτέρας ἀξιώσεις. Ἀλλὰ ποίου εἶδους; Ἴσως σκηναϊκῆς γονδροκοπιᾶς. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι τὸ ἔργον θὰ ἐπετύγγανε ἂν ὁ κ. Χρυσομάλλης ἔκανε τοῦμπερ καὶ ἂν ὑπῆρχε ἐπὶ σκηνῆς ὁ κ. Παλμύρας νὰ κἀνῃ τοὺς μορφατισμούς, οἱ ὅποιοι ἔδωκαν τόσην ἐπιτυχίαν περίσιν εἰς τὸν «Πειρασμὸν» τοῦ κ. Ξενοπούλου.

Δὲν συνέβη τὸ ἴδιον μὲ τὰ ἔργα τοῦ κ. Ἰωσήφ. Τὸ κοινὸν εὐρίσκεται εἰς αὐτά. Δύναται καὶ νὰ τὰ κρίνῃ ὁ κ. Ἰωσήφ εἶνε εἰς τὴν ἄμεσον ἀντίληψίν του. Ὁ συμπαθὴς ὅμως αὐτὸς συγγραφεὺς εὐρίσκει καὶ λαμπρὰς εὐκαιρίας ν' ἀνταποκρίνεται εἰς μεγαλειτέρας ἀξιώσεις. Χαράσσει ὡραία σκίτσα τοῦ κατὰ προσποίησιν ἐκλεκτοῦ κοινωνικοῦ κόσμου καὶ ἔχει ἓνα διάλογον πνευματώδη ἢ ὅλη ὑπόθεσις τοῦ νέου του ἔργου εἶνε ὑπόθεσις ἀφορῶσα αὐτὸν τὸν ἴδιον, ὁ ὁποῖος καὶ ἀνῆλθε ἐπὶ σκηνῆς νὰ παρασταθῇ τὸν ἑαυτὸν του. Μοναδικὴ ἡ περίπτωσις καὶ εἰς ταύτην ζωηρὸν τὸ ἐπιπόσθη-

τον δραματικὸν ἐνδιαφέρον. Ἡμεῖς μετὰ συγκινήσεως εἶδομεν τὸν ἥρωα τοῦ ἔργου ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ κ. Ἰωσήφ ἐπὶ σκηνῆς. Τὸ κοινὸν ἦτο διατεθειμένον νὰ γελάσῃ ἐκ τῆς τοιαύτης ἐμφανίσεως, ἀλλ' ὁ κ. Ἰωσήφ ἔδειξε καλὰ χαρίσματα ἠθοποιῶ.

Μένει ἡ ἐκ τοῦ ἔργου ἐντύπωσις: Ἐνα διαζύγιον κατόπιν συζυγικῆς ἀπιστίας. Τὸ θέμα εἶνε σύνθηρος καὶ ὁ συγγραφεὺς ἐπαρουσιάσθη ὡς ἥρωας ὑποστάς τὴν θλίψιν αὐτὴν τῆς ζωῆς του ἀπέναντι ἄκρας λεπτότητος, τὴν ὁποίαν ἐτήρησεν εἰς ὅλα.

Ἢ παράστασις τοῦ κ. Ἰωσήφ ἦτο ἀπὸ τὰς μοναδικὰς Ἀθηναϊκὰς πρώτας. Τὸ θέατρον τὴν ἐσπέραν ἐκείνην εἰσέπραξε περὶ τὰς 3,000 δρ.

** Εἰς τὴν «Νέαν Σκηναϊκὴν» ἐδόθη τετρακίς νέον ἔργον τοῦ κ. Παύλου Νιρβάνα τὸ «Ἐλιξήριον τῆς νεότητος» φάσσα εἰς πράξεις τρεῖς.

* Τὴν 14 Ἰουνίου ἐωρτάσθη εἰς τὸ θέατρον «Βαριετὲν» ἡ πεντηκοστὴ παράστασις τῆς «Φωτεινῆς Σάντρη» τοῦ κ. Γρ. Ξενοπούλου. Ὁμίλησεν ὁ ποιητὴς κ. Ἰ. Α. Προβελέγγιος καὶ πρωτοβουλία τῆς «Ἐστίας» παρετέθη γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ συγγραφέως καὶ τῶν ἠθοποιῶν.

* Τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου θεάτρον, ὅπου παίζει ἡ δις Κοτοπούλη, ἀνέλαβεν ὁ ἠθοποιός, τέως διευθυντὴς τῆς ἐλληνικῆς ὁπερέττας κ. Ἰ. Παπαϊωάννου.

* Ὁ ποιητὴς κ. Ἀριστομένης Προβελέγγιος παρῆλθε εἰς τὴν δ' Μαρίαν Κοτοπούλη νέον δραματικὸν τοῦ ἔργου τὸν «Ἰώλην».

* Τὴν 23 παραβλήντος μηνὸς ἐδόθησαν τὰ «Νέα Παναθηναϊκά» τοῦ 1911, τῶν κ. κ. Χ. Ἀννίου καὶ Γ. Τσοκούλου. Ἢ ἐπιθεώρησις αὐτῆ ἡ ὁποία παίζεται ἤδη ἀπὸ πενταετίας ἔγεινε ἐπιτυχὲς μόνιμον ἀθηναϊκὸν θέαμα προκαλοῦν εἰς μακρὰν σειρὰν παραστάσεων εὐθυμίαν καὶ γέλωτας πολυαριθμοῦ πάντοτε ἀκροατηρίου.

ΤΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Τὸ «Φλογισμένο ράσο» ὑπὸ Πλάτωνος Ροδοκανάκης. — Πρὸ πέντε ἐτῶν περίπου ὁ ποιητὴς Μαλακάσης ἔφερε θριαμβευτικῶς ἀπὸ τὸ βιβλιοπωλεῖον Ἐλευθερουδάκη ἓνα βιβλίον. Ὁ τίτλος τοῦ «De profundis» καὶ ὁ συγγραφεὺς Πλάτων Ροδοκανάκης, ἓνας νέος κατέρυθρος μὲ εὐρὺ μέτωπον, ἐκφραστικὸς ὀφθαλμοῦς καὶ ξυραφισμένον μύστακα. Ὅταν ἐφυλλομετρήσαμε τὸ βιβλίον αὐτὸ εἶδαμε, ὅτι ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἔμοιαζε τοὺς λεπτοὺς ἐκείνους διακοσμητικοὺς τεχνίτας ποῦ διακοσμοῦν καμῆας. Καὶ ἐκεῖ μέσα εἰς κάθε μίαν ἀπὸ αὐτὰς ἡ ἱστορία ἄφινε ὅλην τὴν ψυχὴν τῆς Μολονότι γραμμένον εἰς τὴν καθαρεύουσάν τὸ βιβλίον αὐτό, ἦτο ἐκφρασις, δύναμις, ζωὴ, φιλοσοφία. Ἀλλ' αὐτὴ ἡ

γλώσσα ἦτο νευρώδης γλώσσα καὶ πρωτίστως ὑπῆρξεν ἔργον διὰ νὰ τὸ καλύψῃ. Ἢ ἐπιτυχὴς κυριολεξία τῆς ἐξέπληττε, τὸ καλὰ διαλεγμένο ἐπίθετον καὶ πρὸ παντὸς τὸ ὀλιγόλογον, τὸ ἐπιγραμματῶν καθίστων τὸ βιβλίον αὐτὸ ἓνα ἀσυνείθιστο, ιδιόρρυθμον, μοναδικὸν βιβλίον.

Ἐπειτα ὁ κ. Πλάτων Ροδοκανάκης ἀπὸ τὸ βιβλιοπωλεῖον μετεπήδησε εἰς τὴν δημοσιογραφίαν. Ἢ φιλολογικὴ του ἐμπνευσις τοῦ ἠθοποιῶν εὐρύτατα εἰς τὴν «Ἀκρόπολιν». Ἐστάλαξαν ἀπὸ τὴν ψυχὴν του πλέον οἱ ἐνδιάθετοι κόσμοι τῶν παιδικῶν ἀναμνήσεων. Ὁ ἀντικειμενικὸς συγγραφεὺς ὁ ἐμψυγῶν τὴν ἱστορίαν ἠθέλησε νὰ ὁμιλήσῃ περὶ αὐτοῦ τοῦ ἴδου. Ἐτσι ἐγράφηκε τὸ «Φλογισμένο ράσο». Τὰ χειρόγραφα ἀπὸ τὸ δημοσιογραφικὸν τραπέζι ἔφευγαν πρὸς τὸ τυπογραφεῖον. Ἀλλ' ἡ συμμετρία τοῦ ἔργου ἐκρατήθη ἀπὸ τὴν τέχνην τοῦ συγγραφέως, ἡ ὁποία λεπτολογήσασα κατόπιν μέχρι σχολαστικότητος ἀπέδωκε τὸ βιβλίον εἰς ἀρτιωτέραν μορφήν. Ὁ ἠθέλαμεν ἀπλῶς νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ἡ ἐντεταμένη ἐκζητήσις τῶν λέξεων παρασύρει τὸν συγγραφέα εἰς ἀκαλαίωστον πολλάκις μεταχειρίσιν τῆς δημοτικῆς. Ἀλλ' αἱ περιπτώσεις εἶνε σπάνιαι. Ἐπὶ τέλους δὲν εἶνε δικαίωμά μας νὰ κρίνωμεν ἡγολογίαν εἰς τὴν ὁποίαν ἴσως δὲν εἴμεθα συνειθισμένοι καὶ ὁ συγγραφεὺς εἶνε ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὅποιοι δὲν ἀρκοῦνται μόνον ν' ἀκούουν τὴν γλώσσαν εἰς τὸν ἀέρα τῶν ἡγολογικῶν συνεννοήσεων. φιλοδοξοῦν καὶ νὰ τὴν ἐπιβάλουν γραμματικῶς. Κατὰ πόσον ὁ ἀγὼν αὐτὸς θὰ ἐπιτύχῃ ἐξ ὀλοκλήρου ἄγνωστον, ἐφ' ὅσον καταντᾷ ἰδεολογία. Ἀλλ' εἶνε ἀγὼν τῆς φύσεως καὶ τῆς λογικῆς εἰς τὴν περισσοτέραν του ἔκτασιν καὶ ἐπομένως εἰς πολλὰ ἡ ἐπικράτησις φαίνεται βεβαία.

Τὸ «Φλογισμένο ράσο» ὡς πρὸς τὴν σύνθεσίν του καὶ τὴν οὐσίαν εἶνε αὐτὴ ἡ παιδικὴ ζωὴ τοῦ συγγραφέως. Μία πάλῃ συνάπτεται μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου, τὸν ὁποῖον ζητεῖ νὰ κυριεύσῃ ἡ θρησκευτικότης καὶ τοῦ καλλιτέχνου, ὁ ὁποῖος εἶνε πλασμένος καὶ θέλει νὰ ζήσῃ ἐλευθερος. Ὅλη αὐτὴ ἡ μεταστροφή μιᾶς ψυχῆς γίνεται εἰς ἤρεμον καὶ παθητικὸν τόνον μὲ τάσεις μυστικισμοῦ μιᾶς πάντοτε δεομένης καὶ ἐμφόβου ψυχῆς. Εἶνε καταφανεῖς αἱ ἀγωνιώδεις προσπάθειαι τοῦ συγγραφέως τῆς ἰσχυροποιήσεως τοῦ ἴδιου τοῦ «ἐγὼ» καὶ ἐξάρσεως του πέραν ὅλων τῶν ἀσθενικῶν ἀνθρωπίνων αισθημάτων, τῆς ἐνδιαθέτου ἀποφάσεως του νὰ βαδίσῃ εἰς τὸν κόσμον ὡς ἥρωας ποῦ βλέπει καὶ κρίνει ἀπαθῶς τὰ πράγματα, ποῦ τὰ ὑπερβαίνει μὲ τὴν θέλησίν του καὶ ἴσως εἶνε ἐτοιμὸς καὶ νὰ τὰ εἰρωνευθῇ καὶ τὰ σαρκάσῃ. ἀκόμη καὶ νὰ τὰ ὑβρίσῃ. Ἀλλ' ὁ ἀνθρώπος εἶνε ἄλλως πλασμένος, ἡ ψυχὴ αὐτὴ εἶνε παιδικὴ καὶ ἀθῶα, τὸ πρὸς αὐτὴν τὴν ἴδιαν ἐναντίονισμά της ἐπίμονον καὶ εἶνε ὄχι μόνον ἐν-

διαφέρον, ἀλλὰ καὶ συγκινητικόν, ὅτι ἐνῶ ἀπεκδύεται τὸ ράσον, μένει πάντοτε ἐπηρεασμένη ἀπὸ ἓνα θρησκευτικὸν βαθύ μυστικισμόν. Ἀλλὰ πόσον ὡραία βλέπει αὐτὴ ἡ ψυχὴ! Ὅθι ἠμπορούσαμε νὰ εἰπούμε ἐκλεκτικῶς. Τὸ καθε τι ποῦ περιγράφει ὁ κ. Ροδοκανάκης εἶνε πρωτοφανὴς ἐκφρασις, δὲν ὁμοιάζει μὲ τίποτε τὸ ὁποῖον εἶπαν ἄλλοι. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο πάλιν εἶνε αὐθόρμητον καὶ ἀπροσποίητον. Ἀπὸ ἐδῶ ἀρχίζει μία προσωπικὴ τέχνη τοῦ κ. Ροδοκανάκη, ἡ ὁποία δὲν ἔχει τὴν ὁμοίαν τῆς εἰς τὴν νεοελληνικὴν φιλολογίαν. Ἴσως μόνον ἡ ποιήσις τοῦ Σικελιανοῦ μᾶς δίδει κάποτε αὐτὴν τὴν διακοσμητικὴν.

Ὁ κ. Ροδοκανάκης εἶνε πολὺ νέος ἀκόμη. Ὅταν τὸ καλλιτεχνικὸν τοῦ ἐνδιαφέρον περιλάβῃ καὶ ἄλλους ὁρίζοντας, τὰ ἔργα του τότε δὲν θὰ περιορίζωνται ἀπλῶς εἰς τὴν τεχνικὴν γοητείαν, εἰς τὸ μικρὸν ἀνθρώπινον δράμα, ἀλλὰ θὰ σχετισθοῦν πρὸς τὰς ὅλας ζωικὰς δυνάμεις διὰ τὴν νέαν οἰκειοποίησιν τῶν ὁποίων εἶνε προωρισμένη ν' ἀγωνίζεται ἡ δημιουργικὴ τέχνη.

ΓΕΡ. ΒΚΟΣ

Η ΠΟΙΗΣΙΣ

Ὁ «Καλλιτέχνης» εὐχαρίστως δημοσιεύει τὸ κατωτέρω δροσερότατον ποίημα στῆ δημοτικῆ τοῦ Ἰταλοῦ συγγραφέως κ. Φ. Δὲ Σιμῶνε Μπροῦβερ.

Ὁ εἰρημένος λόγιος ἐκτὸς ἀπὸ τὰς ἐκδουλεύσεις ποῦ προσφέρει στὰ ἑλληνικὰ γράμματα, μᾶς κάνει καμμιὰ φορὰ αὐτὰς τὰς ἐκπλήξεις νὰ γράφῃ στὴν πλέον ἀγνή δημοτικὴ μας τὰς τόσον ὡραίας ἐμπνεύσεις του.

ΤΡΙΚΥΜΙΑ

Λευκὸν παραβάκι τὴ θάλασσα σχίζει
Ἀνοίγεται, φεύγει μὲ τ' ἄσπρα φτερόα του.
Τὸ κύμα τὴν πλώρη ὀλόγηρα ἀφρίζει,
Σκορπίζει τὸ ἄγριον παντοῦ τὰ νερά του.

Νά, τέλειωσε ἡ μέρα, καὶ ἡ νύχτα γνορίζει
Τὰ στίβια δὲ φαίνονται σὰ νάταν ὀβριμένα.
Ἴδοι, ἀνεμοζάλη τὸ μούγκροισμα ἀοχίζει
Οἱ ναῦτες σωπαίνουνε μὲ μάτια κλεισμένα.

Μεγάλον ἓνα σίννεφο τὰ πάντα μαρσιζει
Τὰ κύματα ξάφνω βογοῦν τρομερά.
Φουγοῦνα σηκώνεται καὶ ἄγρια σφουρίζει,
Καὶ κλαίγουνε οἱ ναῦτες μὲ δάκρυα μικρά.

Φ. ΔΕ ΣΙΜΩΝΕ ΜΠΡΟΥΒΕΡ

Ποιήματα Ἑλένης Σ. Λάμαρη. — Μία ἀκόμη ποιητικὴ συλλογὴ! Ἢ ἐπιφώνησις ὅμως αὐτὴ δὲν σημαίνει αἰσθημα δυσθυμίας ἐκ μέρους μας, ὡς θὰ ἠδύνατο κανεὶς νὰ υποθέσῃ. Ἀπ' ἐναντίας ὅταν ἔργεται ἓνα κομμάτι ἀληθινῆς ποιήσεως, ἓνας ἀνθρώπος μᾶς χαρίζει τὴν ψυ-

χὴν του, μᾶς ἀνοίγει τὴν καρδιά του, βλέπομεν πῶς αἰσθάνεται τὸ ὠραῖον, εἰς ποίους τόνους πλῆττει τὰς χορδὰς τῆς λύρας του. Καὶ ὅταν γνωρίζωμεν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς στέκεται εἰς τὸ ὀλιγοστὸν ἔδαφος τῆς Δημιουργίας, ποῦ τοῦ ἀνήκει μὲ ταπεινοφροσύνην, μὲ δέος, μὲ ὅλα τὰ ἀνώτερα αἰσθήματα ποῦ πρέπει νὰ περικλείῃ μία ποιητικὴ ψυχὴ, τότε λέγομεν, ὅτι ὁ ποιητὴς αὐτὸς μᾶς ἐνώνει μὲ τὸν ἀνώτερον κόσμον ποῦ ζῆ μέσα εἰς τὴν ψυχὴν μας καὶ ὅπου εἶνε τὸ ἔνθεον ὄνειρον τῆς ζωῆς.

Μὲ τὴν δεσποινίδα Λάμαρη ἐπικοινωνοῦντες διὰ τῶν στίχων τῆς ζῶμεν αὐτὴν τὴν ζωὴν, ἂν καὶ ὀλίγον μονομερῶς, οὐχ ἦττον εἰς πολλὴν ἔκτασιν. Ἡ δεσποινὶς Λάμαρη κυβερνᾶται ἀκόμη ἀπὸ τὴν ψυχὴν τῆς, δὲν τὴν κυβερνᾷ. Ἐπομένως ἡ ποίησίς τῆς εἶνε τὸ ὅλον τῶν ψυχικῶν τῆς διαθέσεων, ἕνας τόνος μελαγχολικὸς καὶ πένθιμος. Ἐχει κατὰ ἐκείνου τοῦ μάγου ποιητοῦ ποῦ λέγεται Πορφύρας ἡ δεσποινὶς Λάμαρη καὶ ὁ Πορφύρας κατὰ ἴσως θὰ ἐζήλευε ἀπὸ αὐτῆν. Ἄλλ' εἶνε ποιήτρια πρωτίστως. Ὡραία τῆς γράφει ὁ καθηγητὴς κ. Χατζηδάκης. «Ἡ γῆ τῆς Σαπφούς, τῆς Κορίνης, τῆς Μυρτίδος, τῆς Ὑπατίας κλπ. δύναται καὶ ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις νὰ παραγγῆ ἀντιπροσώπους τῶν γραμμάτων ἐκ τοῦ φύλου ὑμῶν οὐχὶ ὑπολειπομένου τοῦ ἀνδρικοῦ».

Τὰ περισσότερα τῶν ποιημάτων τῆς εἶνε σονέτα. Θὰ ἤθελε κανεὶς νὰ μὴν ὑπάρχουν περιορισμοὶ ἐκτάσεως ἐκ τῶν προτέρων ὠρισμένης εἰς τόσην ποίησιν. Δι' ἕνα σύνολον ἔργου αὐτὸ λέγεται πραγματικὸς ἀγὼν. Εἰς ὠρισμένους στίχους, μὲ ὠρισμένας συλλαβὰς, μὲ ὠρισμένην ἀνταπόκρισιν ὁμοιοκαταληξιών, ἡ τεχνικὴ ἐπασχόλησις εἶνε τόση ὥστε νὰ βλάπτῃ τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἐκφράσεως. Ἄλλ' ἡ δὲ Λάμαρη κατορθώνει νὰ μὴ θυσιάσῃ ὅ,τι θέλει νὰ εἰπῆ εἰς τὸν προδιαγεγραμμένον ποιητικὸν τύπον καὶ τὸ σονέτο ἔγεινε ἰδικὴ τῆς ποιητικὴ μορφή.

Καὶ ὅπως τὸ σονέτο εἶνε ἡ προσφιλέστῃ ποιητικὴ μορφή εἰς τὴν ποιήτριαν, ὁ ἐνδεκασύλλαβος στίχος εἶνε ὁ προτιμώμενος ρυθμὸς τῆς ποιήσεώς τῆς. Ὁ ὑποχρεωτικὸς στίχος εἶνε τὸ κατὰ συνθήκην ψεῦδος εἰς τὴν ποίησιν, ἀλλ' ὁ ἐνδεκασύλλαβος φαίνεται νὰ εἶνε ὁ ὀλιγώτερον μονότονος ὅταν γνωρίζῃ κανεὶς νὰ τὸν συναρμολογήσῃ. Ἐχει κατὰ τὸ μουσικῶς ἀφηγηματικὸν ἐν ἡρεμίᾳ, τὸ ὁποῖον ἀποκρούει τὸν ρητορικὸν στόμφον. Καὶ ἡ δὲ Λάμαρη γνωρίζει νὰ κάμνῃ ἐνδεκασυλλαβούς.

Αὐτὰ ὡς πρὸς τὴν μορφήν καὶ τὰ μέσα τοῦ ποιητικοῦ τῆς ἔργου. Τοῦτο εἶπομεν, ὅτι μᾶς ἐπιβάλλει τὸν σεβασμὸν ὡς πρὸς τὴν εὐλιχρίνειαν τοῦ αἰσθήματος, ὡς πρὸς τὴν ἐκδήλωσιν μιᾶς ὠραίας ψυχῆς, ὡς πρὸς τὴν ὑπαρξίν ἂν καὶ ἀορίστως καὶ ἀσαφῶς ἀκόμη, ἐνὸς ἰδεώ-

δους. Ἄν καὶ τὰ τεχνικὰ μέσα εἶνε ἴσως ὑπὲρ τὸ δέον τεχνικὰ ἀλλ' ὑπάρχει ἀλήθεια εἰς αὐτοὺς τοὺς στίχους μὲ ὄλην τὴν ἐπανάληψιν τῶν αὐτῶν πολλάκις πραγμάτων. Εἶνε ὅλοι μαζὶ ἡ ἀπήχησις τῶν ἀσθενικῶν ἀκόμη ψυχῶν ποῦ δὲν εἶχαν τὴν δύναμιν νὰ γνωρίσουν τὴν γαράν τῆς ζωῆς, εἶνε ἕνα μελαγχολικὸν καὶ πολλάκις πένθιμον ἀδιαλείπτως μοτόβο, ἀλλ' εἶνε τὸ ὅλον ἀγνὸν καὶ τίμιον.

Ἀπὸ τὰ ἔργα τῆς τέχνης αὐτὸ πρωτίστως ζητοῦμεν. Ἐὰν εἰς τὴν ζωὴν ἐξοργίζῃ τὸ ψεῦδος, ὅταν ἔρχονται νὰ μᾶς τὸ παρουσιάζουν γαρνισμένον μὲ τὰ μέτρα των, τὰς ὁμοιοκαταληξίας των, τοὺς ρυθμούς των, τὸν ἀσθενικὸν μυστικισμὸν των οὐ ποιηταὶ τότε τὸ πρᾶγμα κατατᾶ ἀνυπόφορον. Ἡ δὲ Λάμαρη ὁμιλοῦσα εὐλαβῶς, μὲ δειλίαν προσευχῆς ἐσεδάσθη καὶ τὸν ἑαυτὸν τῆς καὶ τὴν τέχνην.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΗ

Τὸ ἐτήσιον γέμμα τοῦ «Καλλιτεχνικοῦ Συνδέσμου». — Τῆς ἴδιες ὠραῖες ἐντυπώσεις ποῦ ἄφησε ἡ πρώτη συγκέντρωσις τῶν Ἑλλήνων Καλλιτεχνῶν πέρις τὴν Κηφισιά ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Συνδέσμου αὐτῶν ἦλθεν ἡ ἀνανεώσις ἡ εορτὴ ποῦ ἐδόθη τῆς 19 τοῦ περασμένου μηνὸς σὲ μιᾶ μαγευτικῇ τοποθεσίᾳ τὰ «Μελίσσια» ἐπάνω τῆς Πεντέλης. Ἡ εορτὴ δὲν εἶχε τὴν περυσινὴν ἐπιστημότητα. Ἦτο ὅμως πῶς ἀπλὴ καὶ πῶς ἐγκάρδια διότι στὸ διάστημα ἐνὸς ἔτους οἱ ἀπαρτιζόμενοι τὸν Σύνδεσμον ἔγειναν περισσότερον οἰκείοι καὶ φίλοι. Δυστυχῶς ἀπουσίασαν μερικοὶ ἀπὸ λόγους ἀνεξαρτήτους τῆς θελήσεώς των. Ἀλλὰ προσῆλθαν ἄλλοι καὶ ἰδίως γυναῖκες ζωγράφοι. Αὐτὲς ἡ ὠραῖες ἀμαζόνες, μὲ τὰ χυτὰ των κορμιά (ἦσαν ὅλαι σχεδὸν χορεύτριαι τῶν ἐλληνικῶν χορῶν ποῦ ἐθαυμάσαμεν πρό τινος), μὲ τὰ ἔμορφα πρόσωπα, μὲ τὴν χάριν τοῦ ἐνδύματός των, μᾶς ἐδίδαν ἕνα ἐκφραστικὸν τόνον τῆς νέας γυναικείας κινήσεως ἐν Ἑλλάδι. Ἡ δὲ Ἀλεξανδροπούλου μιᾶ ζωγράφος μὲ ταλέντο μᾶς ἐπαρουσίασε καὶ δείγματα τῆς τέχνης τῆς, τὰ ὁποῖα βλέπει ἐδῶ ὁ ἀναγνώστης. ἔχουμε τὰ σκίτσα τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ Συνδέσμου κ. Ἀριστίπου Σχορτσανίτου καὶ τοῦ συναδέλφου κ. Σπ. Μελά. Εἰς τὸ ὀλίγον γαπινεζικὸ προφίλ τοῦ πρώτου καταφαίνεται ὅλη ἡ δραστηριότης τοῦ πρωτοστατοῦντος εἰς πᾶσαν κοινωφελῆ ἔργῳ ἀγαπητοῦ καὶ διακεκριμένου φίλου. Εἰς τὴν ἀνήσυχη μορφή τοῦ δευτέρου μὲ τὸ εὐρὸ μέτωπον καὶ τὴν γαλακτριστηκὴν ἐκφράσιν τῶν ματιῶν του ἔχομεν τὸν εἰς ἀένναον πολεμικὴν κίνησιν γκρεμιστὴν εἰδῶλον συγγραφέα.

Ἐγειναν καὶ ἄλλα πολλὰ σκίτσα, λυπούμεθα δέ, ὅτι δὲν περιτῆθον ὅλα εἰς τὸν «Καλ-

λιτέγνην», διὰ νὰ τὰ δημοσιεύσωμεν. Οὕτω τὸ ἐκ τοῦ προχείρου σκίτσο ἔγεινε παράδοσις εἰς αὐτὰς τὰς εορτὰς τοῦ Συνδέσμου Πνεῦμα, χάρις, εὐθυμία, χοροί, τοαγούδια ἔπειτα εἶνε τὸ μόνον χαρακτηριστικὸν τῶν εορτῶν αὐτῶν, αἱ ὁποῖαι δὲν γνωρίζουν οὔτε τὴν μελαγχολίαν, οὔτε τὰ ἀπαραίτητα δυσάρεστα ἐπεισόδια τῶν νεοελληνικῶν συγκεντρώσεων. Φαντάζεσθε τί δύναται νὰ εἶνε ἡ πνευματώδης ἐλευθεροστομία ἐνὸς ἀριστοφανείου βωμολόγου ἐπιγραμματιστοῦ ὅπως ὁ ποιητὴς Ἀνδρέας Νικολάρας; Ἐπὶ σκηνῆς εἰς τὸ φυσικὸν μὲ ἔκτασιν ὑπὸ τὰ πύκα ἐπρόβαλε καὶ ἕνας αὐτοσχέδιος ἠθοποιός, ὁ υἱὸς τοῦ ἀειμνήστου Λύτρα, τὸν ὁποῖον ἐκοπιάσαμεν ν' ἀναγνωρίσωμεν, ὅτι δὲν ἦτο τὸ γκαρσάνι ποῦ μᾶς ἐπεριποιεῖτο. Ἐπειτα φορέσας μίαν κάπαν περιέπεσε εἰς φαιδρότατον παραλήρημα ἀπαγγελίας ἀναριθμητῶν δεκαπεντασυλλαβῶν ἀπὸ τὰ εἰδυλλιακὰ δράματα τοῦ νεοελληνικοῦ θεάτρου. Αὐτὸς δὲ ὁ ἐνθουσιασμὸς ἐπροκάλεσε καὶ μερικοὺς πυροβολισμοὺς εἰς τὸν αἴρα κατὰ τὰ πατροπαράδοτα ἐλληνικὰ ἔθιμα Ἐγχειρήσθη ἡ ἀφίξις τοῦ Προέδρου τοῦ Συνδέσμου κ. Ἰακωβίδου. Εἰς τοὺς πυροβολισμοὺς κατόπιν συμμετέσχε καὶ ἡ δὲ Ἀλεξανδροπούλου, ἡ ὁποία ἔχει πολὺ τὸ ἠρωικὸν εἰς τὸ παράστημά τῆς.

Τὸ μόνον ἐπεισόδιον, τὸ ὁποῖον συνετάραξε ὀλίγον αὐτὴν τὴν εὐθυμον ὁμήγουριν ἦτο ἀνώτερον τῆς ἀνθρωπίνης θελήσεως καὶ διεδραματίσθη τὴν στιγμὴν καθ' ἣν οἱ δύο μαέστροι τῆς γαστριμαργίας, οἱ καλλιτέγναι κ. κ. Φωτκόλος καὶ Στεφανόπουλος εἶχαν πλεον προετοιμάσει ὑπὸ τὰ πύκα τὸ θαυμάσιον πρόγευμα. Ἐπάνω ἀπὸ τὸ βουνὸ ἐπέρασε μιᾶ καταιγίς, ἡ ὁποία παρέσυρε πιάτα, τραπέζια, συνδαιτημόνας αὐτὰς ἀκόμη τὰς εὐφρεῖς βωμολογίας τοῦ κ. Νικολάρα καὶ ἔσπρωξε ὅλους εἰς μίαν καλύβαν. Ἡ βρογὴ ἦτο ραγδασιότατη. Μαῦρα σύννεφα ἐκατρακύλισαν ἀπὸ τὴν κορυφὴν τῆς Πεντέλης, διέμειναν ὡς μισὴ ὥρα, ἀνελύθησαν εἰς κρουνοὺς, ἀλλὰ ἔπειτα ἀπεχώρησαν μὲ οἶκτον πρὸς τοὺς ἀτυχεῖς καλλιτέγνας καὶ τοὺς προσκεκλημένους των, οἱ ὁποῖοι ἀνεσυνέστησαν τὸ πρόγευμα.

Κατ' αὐτὸ ὁ πρόεδρος κ. Ἰακωβίδης ἔφερε τὴν ἐξῆς πρόποσιν:

Κυρίαὶ καὶ Κύριοι

«Ἐπὶ ἐνὸς ἔτους ἐωρτάσαμεν τὴν σύστασιν τοῦ ἡμετέρου Σωματείου, σήμερον δὲ συνήθημεν ἐνταῦθα ὅπως πανηγυρίσωμεν τὴν ἐπέτειον αὐτοῦ.

Ἐπὶ τὸ μικρὸν τοῦτο δι' ἐν Σωματεῖον χρο-

Ο ΚΟΣ ΑΡΙΣΤΙΠΠΟΣ ΣΧΟΡΤΣΑΝΙΤΗΣ
(Σκίτσο τῆς Δος Ἀλεξανδροπούλου)

κὸν διάστημα δὲν ἐπέτρεψεν ὅπως συντελεσθῶσι πολλὰ οὐχ ἦττον ὅμως ἐτέθησαν αἱ πρῶται ἀσφαλεῖς βάσεις, δικαιοσύμεθα δὲ εἰς προσεγὲς μέλλον νὰ προσδοκῶμεν πλειότερα.

Ἡ συμμετογὴ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Διεθνή Καλλιτεχνικὴν Ἐκθεσιν τῆς Ρώμης εἶνε ἔργον τοῦ ἡμετέρου Συνδέσμου, πρέπει δὲ νὰ ὁμολογήσῃ τις ὅτι καίτοι δὲν συμμετέσχον εἰς ταύτην πάντες οἱ καλλιτέγναι μας, τὸ Ἑλληνικὸν τμήμα λόγῳ ποιότητος τῶν ἔργων εἶνε ἀρκετὰ εὐπρόσωπον.

Μοὶ ἀνετέθη, ὡς γνωστὸν, ἡ τιμητικὴ ἐντολή ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ὅπως ἀντιπροσωπεύσω αὐτὴν ἐν Ρώμῃ καὶ ταξινομήσω τὰ εἰς τὴν Ἐκθεσιν ἐκείνην ἀποσταλέντα ἔργα τῶν Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν.

Κατὰ τὴν ἐκεῖ διαμονὴν μου μελετήσας τὰ καλλιτεχνικὰ ἐκθέματα τῶν διαφόρων Ἑθνῶν καὶ συγκρίνας πρὸς ταῦτα τὰ ἡμέτερα ἔργα, ἐσχημάτισα τὴν ἀκράδαντον πεποίθησιν, ὅτι εἰς προσεγῆ Διεθνή Καλλιτεχνικὴν Ἐκθεσιν εἰς ἐγκαίρως γίνῃ ἡ δέουσα ἐνέργεια, ἡ Ἑλλάς ὑπὸ ἐποψίν Τέχνης δὲν θὰ συγκρίνεται πλέον μὲ τὰ Βαλκανικὰ μόνον Κράτη, ὡς συμβαίνει τώρα, ἀλλὰ θὰ δύναται νὰ παραβληθῆ καὶ μὲ ἄλλα δευτερεύοντα Εὐρωπαϊκὰ Ἑθνη. (Χειροκροτήματα).

ΣΠΥΡΟΣ ΜΕΛΑΣ
(Σκίτσο της Δο; 'Αλεξανδροπούλου)

Πρὸς ἐπίτευξιν τούτου ἔγομεν ἀνάγκην δύο τινῶν.

Α') Νὰ διπλασιάσωμεν τὴν ἐνέργειαν καὶ τὴν δραστηριότητά μας ὡς καλλιτέχναι, παράγοντες ἔργα κατάλληλα διὰ μεγάλας Εὐρωπαϊκάς Ἐκθέσεις.

Β') Νὰ ἐργασθῶμεν ὡς μέλη τοῦ «Συνδέσμου» μετ' ἀδελφικῆς πρὸς ἀλλήλους ἀγάπης, ὅπως καταπολεμήσωμεν τοὺς δυσμενεῖς ἐπιτοπίους διὰ τὴν Καλλιτεχνίαν ὄρους καὶ ἀπομακρύνωμεν μικρὸν κατὰ μικρὸν τὴν πρὸς τὰς Καλὰς Τέχνας ἀδιαφορίαν τῶν δυναμένων καὶ ὑποχρεομένων νὰ ὑποστηρίξωσιν αὐτάς.

Προπίνω ὑπὲρ τῆς εὐδοξίας τοῦ ἔργου τοῦ Συνδέσμου τῶν «Ἑλλήνων Καλλιτεχνῶν»!

Με πολλὴν τέχνην καὶ με χιούμορ πολὺ ὠμίλησε κατόπιν ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Συνδέσμου κ. Ἀρίστιπος Σχορτσανίτης ἐξάρας δι' ὠραίων λόγων τὴν προσωπικότητα καὶ τὸ ἔργον τοῦ κ. Προέδρου, τοῦ λαμπροῦ καλλιτέχνου, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ μίαν ἀπὸ τὰς συγχρόνους καλλιτεχνικὰς δόξας τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ ταυτοχρόνως καὶ τὸσον ἀπερίττου καὶ ταπεινόφρονος ἀνδρός, ὅστις κατὰ τὴν τελευταίαν συνεδρίασιν τοῦ Συνδέσμου ἀνήγγειλεν, ὅτι δωρεῖται ὑπὲρ τοῦ ταμεῖου τοῦ Συνδέσμου ὀραχμάς διακοσίας, τὰς ὁποίας ἐκ τῆς μικρᾶς ἐπιχορηγήσεως. ἦν ἡ Κυβέρνησις τῶ παρεσχε διὰ νὰ ἀντιπροσωπεύσῃ τὴν Ἑλλάδα ἐν Ρώμῃ, κατώρθωσε νὰ ἐξοικονομήσῃ διότι ἐπέρασε

φτωχικὰ στὴν Ρώμη καὶ τοῦ πήρανε καὶ φθηνὰ στὸ ξενοδοχεῖο! Ὁ κ. Σχορτσανίτης, μετὰ ὠραίαν ἀποστροφὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας καλλιτέχνας, κατέληξε προπίνων ὑπὲρ τῆς συναδελφικῆς ἀλληλεγγύης καὶ τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης, ἣτις δέον νὰ συνδέῃ τὰ μέλη τοῦ Συνδέσμου, ὑπομνήσας τό: «ἐὰν τὸν κόσμον ἅπαντα κερδίσητε καὶ θησαυροὺς ἀπείρους θησαυρίσητε, ἀγάπην δὲ οὐκ ἔχετε, οὐδὲν ἔχετε». Τὴν πρόποσιν τοῦ Γενικοῦ τῶν Γραμματέως οἱ καλλιτέχναι ἐκάλυψαν με ζωηρὰ χειροκροτήματα καὶ ἐπευφημίας.

Μετὰ τοῦτο ὁ ζωγράφος κ. Σπῦρος Βανδῶρος προέπιεν λίαν ἐπιτυχῶς εὐχῆς ὑπὲρ τῆς πραγματοποιήσεως τῆς ἰδέας τῆς συστάσεως λέσχης τῶν Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν, ἣτις ποικιλοτρόπως ἤθελε προαγάγῃ τὰ τε συμφέροντα καὶ τὴν ἐξέλιξιν τῶν καλλιτεχνῶν.

Ἀλλὰ καὶ τὸ ἔργον καὶ ἡ ἀποστολὴ τοῦ τύπου, ὡς καὶ ἡ πολύτιμος αὐτοῦ ἀρωγὴ ὑπὲρ τοῦ ἔργου τοῦ Συνδέσμου, δὲν ἐλησημονήθη καὶ ἐξεφράσθησαν ἐνθουσιωδῶς τοῦ Συνδέσμου αἱ εὐχαριστίαι καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ κ. Σχορτσανίτου ὁμιλήσαντος περὶ τούτου ἐκ μέρους τῶν Ἑλλήνων Καλλιτεχνῶν καὶ καταλήξαντος με πρόποσιν «ὑπὲρ τῶν παρόντων ἀντιπροσώπων τοῦ τύπου, ἀληθῶν καλλιτεχνῶν τῆς γραφίδος».

Εἰς τὴν πρόποσιν ταύτην ἀπήντησε εὐχαριστῶν ὁ διευθυντὴς τοῦ «Καλλιτέχνου» κ. Γερ. Βῶκος.

Ἐνα ἰντερμέτζο τὸ ὁποῖον ἐπηκολούθησε ἐπρόσθεσε πολλὴν χαρὰν εἰς τὴν ὅλην αὐτὴν φαῖδρὰν ἑορτῆν. Αἱ κυραὶ ἐπρότειναν ἕνα περίπατον καὶ ἔγεινε μίᾳ ἐκδρομῇ ἕως τὸ Μοναστήρι μετὰ τὴν διαφορὰν, ὅτι ὁ περίπατος γιὰ τοὺς περισσοτέρους ἦτο μίᾳ εὐχάριστος ὀνοδρομία.

Ὅσοι ἐπῆγαν πεζῇ εἶχαν ὅλην τὴν γαλήνην νὰ ἴδωσιν κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν μετὰ τὸν δύνοντα ἥλιον τὰ ὠραιότερα τοπεῖα ποῦ ἔμπορεῖ νὰ δώσῃ ἡ ἀττικὴ φύσις. Ὁ νεαρὸς σπουδᾶσας εἰς τὸ Μόναχον ζωγράφος κ. Καντζίκης, ὁ ὁποῖος κατὰ προτίμησιν ζωγραφίζει ζῶα, ἀνακαλύπτει μίαν πλαγίᾳ φυτευμένη μετὰ πολὺ νεαρὰ πεῦκα.

Ἡ ἔντασις τοῦ πρασίνου χρώματος ἦταν μοναδική. Ἀλλ' ἀπὸ τὸν οὐρανὸν μετὰ τὰ παιγνίδια τοῦ φωτός ἐνόμιζες ὅτι ἔπεφε χρυσοῦ σκόνῃ. Καὶ τέτοια ἀπατηλὴ ἦταν ἡ ἀτμοσφαῖρα ποῦ πέρα στὸ βάθος εἰς τὴν μακρυνὴ ἀποψὶ τοῦ κάμπου τῶν Ἀθηνῶν ὁ Λυκαθητὸς ἐφαινόταν σὰν ἕνα μεγάλο βουνό.

Ὅταν ἐπιστρέψαμε στὰ «Μελίσσια» οἱ δύο καλλιτέχναι ἀρχιτρίκλινοι ἐπεφύλασσαν νέας ἐκπλήξεις. Εἶχαν στρώσει γεῦμα ὑπ' ἀριθμὸν δύο, ἐπίσης λουκουλλεῖον ὅπως τὸ πρωϊνόν. Τραγοῦδια ἀντήχησαν καὶ πάλιν, κιθάρες, χοροὶ ἑλληνικοὶ ἔγειναν καὶ ὁ νεαρὸς Λύτρας παρακινῆσας καὶ ἄλλους ἔκαμε ἐκ τοῦ προχείρου

ὀλόκληρον παράστασιν. Πρὸς τὸ βράδυ ὁ σιδηροδρομικὸς σταθμὸς τοῦ Μαρουσιοῦ ἀντηγοῦσε ἀπὸ τὰ ἐπιφωνήματα τῶν εὐχαρίστων ἐντυπώσεων ὄλων ὅσοι συμμετέσχον εἰς τὴν ἀλησμόνητον αὐτὴν ἑορτῆν.

** Αἱ δεσποινίδες, αἱ ὁποῖαι ἔλαβαν μέρος εἰς τὸ γεῦμα τῶν Καλλιτεχνῶν πλὴν τῆς δος Ἀλεξανδροπούλου εἶνε αἱ φοιτήτριαι τῆς ζωγραφικῆς Ἀντωνιάδου, Ναυπλιώτη καὶ Κοκοράδα. Ἐπίσης προσῆλθε καὶ ἡ ζωγράφος δος Στεφάνου.

** Οἱ καλλιτέχναι συνήντησαν εἰς τὰ «Μελίσσια» τὸν μεγαλείτερον ἐν Ἑλλάδι πεζοπόρον, τὸν ὑπέρογον καθηγητὴν τῆς γορφιδίας ἐν τῷ Ὁδεῖῳ Λόττνερ κ. Κάρολον Μπέμμερ μετὰ τῆς κυρίας του, Ἑλληνίδος ἐκ Κύπρου.

** Ἐνας ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ κ. Μπέμμερ ὁ γλύπτης κ. Τόμπρος ἐτραγοῦδῃσε γλυκύτατα κατὰ τὴν ἑορτῆν. Ὁ κ. Τόμπρος ἔλαβε μέρος κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν πολλῶν ὁρατορίων εἰς τὸ Ὁδεῖον Λόττνερ.

** Ὁ κ. Ἀρίστιπος Σχορτσανίτης, ὁ γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ «Συνδέσμου τῶν Ἑλλήνων Καλλιτεχνῶν» εἶνε τοιοῦτος καὶ εἰς τὸν Μουσικὸν Σύλλογον «Ἀπόλλωνα» (Ὁδεῖον Λόττνερ). Ὅλη ἡ κοινωνικὴ δρᾶσις τοῦ κ. Σχορτσανίτου στρέφεται πρὸς τὴν πρόοδον τοιοῦτων κοινωφελῶν ἔργων.

** Πρέπει ν' ἀναφέρωμεν καὶ ἕνα μικρὸν ἐπεισόδιον τῆς ἑορτῆς ἀφοῦ ὁ ἥρωας ἦτο ὁ σκύλος μας Rex, πασίγνωστος χάρις εἰς τὰς φιλολογικὰς καὶ καλλιτεχνικὰς συνεντεύξεις, μετὰ τὰς ὁποίας τὸν ἠνόγησαν μερικοὶ δημοσιογράφοι, ἀναδείξαντες καὶ αὐτὸν ἕνα εἶδος φιλολογικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς προσωπικότητος. Ὁ Rex λοιπὸν ἐγάθησε ἀπὸ τὰ «Μελίσσια».

** Οὕτω ὁ συμπαθὴς γλύπτης κ. Κουλουρῆς εἶνε ἀξίος τῆς εὐγνωμοσύνης μας διότι εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ τρέξῃ πολὺν δρόμον καὶ νὰ μᾶς φέρῃ τὸ χαρμόσυνον ἄγγελμα ὅτι ὁ Rex εἶχε ἀνευρεθῆ. Αὐτὴν τὴν χάριν μόνον μίᾳ ἀληθῶς καλλιτεχνικῆ ψυχῇ ἔμπορεῖ νὰ δώσῃ.

** Ὁμοίως ἐξ ἀγάπης πρὸς τοὺς σκύλους οἱ ζωγράφοι κ.κ. Καντζίκης ὁ ζωγραφίσας, ὡς γνωστὸν, τὸν σκύλον του καὶ ἐκθέσας αὐτὸν εἰς τὴν περιουρὴν Καλλιτεχνικὴν Ἐκθεσιν, καὶ ὁ κ. Ἀνδρέου ἐτρέξαν καὶ ἐκοπίασαν πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ πτωγοῦ Rex, τὸν ὁποῖον μετὸς τῆς ἐλαφρᾶ καρδιά εἶχε λησημονήσῃ ὁ διαπρεπὴς συνεργάτης μας γλύπτης κ. Θωμόπουλος κατὰ τὴν εἰς Μοναστήρι ἐκδρομὴν, ἐνῶ ὁ ἀνυπόπτος Rex τὸν παρηκολούθησε ἀπὸ ἀγᾶπη, αἰσθανόμενος, ὅτι εἶνε ἀπὸ τοὺς ἀφασίωμένους καὶ εἰλικρινεῖς φίλους τοῦ «Καλλιτέχνου».

** Διὰ τὸν Rex ἐπίσης ἡ ἑορτὴ θὰ μείνῃ ἀλησμόνητος, διότι μὴ ἔγων ἀντίπαλον ἐφαγε

Ἡ ΖΩΓΡΑΦΟΣ ΔΙΞ ἈΝΤΩΝΙΑΔΟΥ
(Σκίτσο τοῦ Κου Ε' Ἰωαννίδου)

ὄλα τὰ κόκκαλα τῆς πλουσίας πανδαισίας μόνος του.

** Ὅπως θὰ ἐκτιμήσουν οἱ ἀναγνώσταί μας, ἐκφραστικώτερον, λεπτότερον, πλέον χαριτωμένο σκίτσο τῆς δος Ἀντωνιάδου ὑπὸ τοῦ ζωγράφου κ. Ε. Ἰωαννίδου δὲν μποροῦσε νὰ γείνη.

** Ὁ κ. Ἰωαννίδης εἶνε πάντοτε μίᾳ χωριστῇ μορφῇ εἰς τὴν νεοελληνικὴν τέχνην μετὰ δικὸν του ὕφος.

ΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ

Η ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ

Οἱ χρυσοὶ γάμοι τοῦ ἀστρονόμου. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Πύργου τοῦ Ἀίφελ τὴν 8 παρελθόντος μηνὸς οἱ θαυμασταὶ καὶ συναδελφοὶ τοῦ ἀστρονόμου Φλαμμαριῶν παρέθεσαν πρὸς τιμὴν τοῦ συμποσίου ἑορτάσαντες τοὺς «χρυσοὺς τοῦ γάμου» μετὰ τῆς ἀστρονομίας, δηλαδὴ πενήτηκονταετίαν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἐπιστημονικοῦ του σταδίου. Τὸ μένος τῆς ἑορτῆς αὐτῆς ἐξελέγη καλῶς, ὅπως γράφει παρισινὸς χρονογράφος, μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς. Εἰς τὸν Φλαμμαριῶν ἐγαμογέλασαν τὰ ἀστρα...

Ἡ ἐπιστημονικὴ θέσις τοῦ σοφοῦ τούτου εἶνε ἀρκετὰ παράδοξος καὶ ἀξίζει νὰ ἐρευνηθῇ. Δὲν ὑπάρχει ἀνθρώπος, ὁ ὁποῖος νὰ εἰργάσθῃ περισσότερο αὐτοῦ καὶ νὰ μεταχειρισθῇ τὴν δραστηριότητά του εἰς τὰ μᾶλλον διάφορα θέματα. Στέλλει κάθε γρόνον δωδεκάδα ὑπομημάτων εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν καὶ εἰς ἄλλας ἐταιρείας τῶν ὁποίων εἶνε μέλος Β:θλία καὶ ἄρθρα ἐφημερίδων προστίθενται εἰς τὴν ἐργασίαν αὐτῆν. Ἡ ζωὴ του εἶνε ὑποδειγματικὴ καὶ ἡδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ ὡς μίμησις εἰς τοὺς μαθητάς. Ὑπῆρξε μεγαλοφυῆς παιδίον. Δεκατριῶν ἐτῶν ἐγκατέλειψε τὸ γωριὸν του καὶ τὴν οικογένειάν του, τὴν ὁποίαν ἀτυχήματα εἶχον καταστρέψει καὶ ἐγκατεστάθη εἰς τὸ Παρίσι εἰς ἓνα μικρὸν δωμάτιον τοῦ Καρτιέ Λατέν. Δεκαεξὲς ἐτῶν εἶχε πάρει δύο διπλώματα, δεκαεξὲς καὶ μισὸ εἶχε γείνει δεκτὸς ὡς μαθητῆς εἰς τὸ ἀστεροσκοπεῖον καὶ τέλος δεκαεννέα ἐτῶν ἐδημοσίευσεν τὸ πρῶτόν του σύγγραμμα: «Ἡ πλῆθὺς τῶν κατοικημένων κόσμων», προσελκύσας τὴν ἐπιδοκίμασίαν πολλῶν σοφῶν τῆς ἐποχῆς, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τὰς εἰρωνείας καὶ τὸ μῖσος ἄλλων, οἱ ὁποῖοι τὸν ἐκατηγόρησαν ὡς καπηλευόμενον τὴν ἐπιστήμην.

Ἡ φιλοδοξία του ἦτο νὰ μεταδώσῃ εἰς τὸ κοινὸν τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ἀστρονομίαν, ν' ἀποσπάσῃ τὴν ἐπιστήμην ταύτην ἀπὸ τὸ ἔδαφος τῶν ἀφηρημένων ἐνοιῶν, νὰ τὴν ἐμψυχώσῃ καὶ νὰ τὴν καταστήσῃ ἐπαγωγόν. Τὰ πλανητικὰ σώματα δὲν εἶνε μόνον ἀδρανῆ σώματα ὑπείκοτα εἰς τοὺς νόμους τῆς μηχανικῆς. Ζοῦν, ἐξελισσονται, ἔχουν ὅπως ἡ Γῆ τὴν νεαράν των ἡλικίαν, τὴν ἀκμὴν καὶ τὴν παρακμὴν. Περικλείουν ὄντα, βλάστησιν, μυστηριώδεις ὑπάρξεις. Σπουδάζων τὴν οὐράνιον μηχανὴν (τὸ δοκίμιόν του περὶ τῶν διπλῶν ἀστέρων εἶνε κλασσικόν) ἐπεχείρησε ν' ἀποκαλύψῃ τὰ μυστικὰ τοῦ ἀπείρου.

Τὸ κοινὸν ἔλαθε ζωηρότατον ἐνδιαφέρον πρὸς τὰς ἐρεῦνας του. Ἐύρισχεν ἐν τῷ προσώπῳ του ὁδηγὸν δυνάμενον νὰ τὸ θέλξῃ, ἀρκετὰ πεπειδευμένον διὰ τὸ τοῦ ἐμπνεύσει ἐμπιστοσύνην, ἀρκετὰ ἐπινοητικὸν διὰ νὰ ἱκανοποιῇ καὶ ἀνανεῶν ἁδιαλείπτως τὴν περιέργειάν του. Τὸ ὕφος του κατέθελε, κρᾶμα τεχνικῆς ἀκριβολογίας, ρητορικῆς καὶ λυρισμοῦ. Οὐδέποτε ἔπαυσε ν' ἀρέσκει. Το θέलगον ὕφος τοῦ Φλαμμαριῶν, αἱ εὐγλωττοὶ περιγραφαὶ του, αἱ περίοδοί του, ὅπου κατοπτρίζεται ὁ γαλαξίας, συνταράσσου τὰς ρομαντικὰς γεροντοκόρας καὶ τοὺς πρῶην συμβολαιογράφους. τοὺς ὁποίους φοβίζει ἡ μέριμνα τοῦ ὑπερέραν τῆς ζωῆς. Καταβροχθίζου ὅλοι αὐτοὶ τὰ ἔργα του, τὸν περιβάλλου μὲ ἐνδείξεις τῆς ἀφοσιώσεώς των. Οὕτωπῶς ὁ κ. Φλαμμαριῶν κατέγει μέσα εἰς τὰ χαρτοφυλάκιά του πολλὰς χιλιάδας σοννέτων, ᾠδῶν,

ἀκροστιχίδων, τὰ ὅποια κατέφθασαν ἀπὸ ὅλα τὰ σημεία τῆς Γαλλίας καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Ὁ θαυμασμὸς αὐτὸς ἐκτείνεται καὶ εἰς σημαντικωτέρας ἐκφράσεις Πολλὰ ἀστρονομικὰ ἐταιρεία τῶν κόσμου φέρουν ὡς τιμητικὸν τίτλον τὸ ὄνομα τοῦ Φλαμμαριῶν.

Ἐν γένει ἡ ἐπιστημονικὴ δρᾶσις τοῦ Φλαμμαριῶν μὲ τὴν ἐκλαίκευσιν τῆς ἐπιστήμης ὑπῆρξε εὐεργητικὴ εἰς τὴν κοινωνίαν.

Καὶ παρ' ἡμῖν ἐπίσης ὁ Φλαμμαριῶν εἶνε γνωστότατος, πολλὰ δὲ ἐκ τῶν ἔργων του ἔχουν μεταφρασθῆ καὶ ἐκυκλοφόρησαν εὐρύτατα εἰς λαϊκὰς ἐκδόσεις.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

«Ὁ Σοσιαλισμὸς», σύγγραμμα τοῦ καθηγητοῦ τῆς Οἰκονομολογίας G. Richard, περιεχον τὴν ἱστορίαν καὶ τὸν ἔλεγχον τοῦ σοσιαλιστικοῦ ζητήματος ἀπὸ κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἀπόψεως. Ἐξεδόθη ἐν μεταφράσει εἰς τὴν «Φιλοσοφικὴν καὶ Κοινωνιολογικὴν Βιβλιοθήκην Γ. Φέξη». Δρ. 3.

«Ὁ Ἐκφυλισμὸς», ὑπὸ Max Nordau, κατὰ μεταφράσιν Ἀγ. Βλίσχου. Μελέτη ἐπὶ τῶν ἐκφυλῶν ῥοπῶν τῆς συγχρόνου φιλολογίας. Ἐκδοσις Γ. Φέξη. Δρ. 2.

«Ἡ φιλοσοφία τοῦ Σωκράτους», ὑπὸ A. Fouillé, μεταφράσις Π. Βράϊλα Ἀρμένη. Περιληπτικὴ, ἀκριβὴς καὶ σαφὴς περίληψις τῆς Σωκρατικῆς διδασκαλίας. Ἐκδοσις «Φιλοσοφικῆς καὶ Κοινωνιολογικῆς Βιβλιοθήκης Γ. Φέξη» Δρ. 2.

«Ἡ φιλοσοφία τοῦ Τολστόη», ὑπὸ Louigié. Πλήρης ἀνάλυσις τῶν θερησκευτικῶν καὶ φιλοσοφικῶν ἰδεῶν τοῦ Τολστόη. Ἐκδοσις Γ. Φέξη. Δρ. 3.

Vernon Lee. «Ἡ Ἀριάδνη σὴ Μάντονα». Δρᾶμα σὲ πέντε πράξεις. Μετάφραση ἀπὸ τὸ ἀγγλικὸ Στέφανου Πάργα. Ἐκδοσις τοῦ περιοδικοῦ «Γράμματα». Τιμὴ φρ. 1

«Τὰ Διηγήματα τοῦ Βόχας», ὑπὸ Ἀνδρέα Μαρκέλλου. Ἀγγέλλεται ἡ ἐκδοσις των εἰς κομψότατον εἰκονογραφημένον τόμον. Περὶ τοῦ ἔργου αὐτοῦ ἐμπνευσμένου ἀπὸ τὰς νέας ἀνθρωπιστικὰς ἰδέας θὰ γράψωμεν εἰς τὸ προσεχὲς τεύχος.

«Οἱ Ἐθνικοὶ καὶ Γλωσσικοὶ ἐφιάλται», ὑπὸ Ἀθανασίου Χ. Μπούτουρα. Ἐν Ἀθήναις. Τυπογραφεῖον τῆς Β. Αὐλῆς Α. Ραφτάνη.

«Ἀρχιολογολογία», ὑπὸ Α. Καζούρου. Χανιά Κρήτης 1914.

Διευθυντὴς τοῦ «Καλλιτέχνη»: ΓΕΡ. ΒΩΚΟΣ

Ἀθήναι, Τυπ. «Ἐστία» Μάισονε καὶ Καργαδούρη - 8496

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ Κ. Κ.
ΥΔΡΟΛΗΠΤΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΑΘΗΝΩΝ

Παρακαλοῦνται οἱ τυχὸν καθυστεροῦντες τὸ ἀντίτιμον τοῦ ὕδατος τοῦ λήξαντος ἔτους 1909 ὅπως προσέλθωσιν ἐντὸς ὀκτώ ἡμερῶν εἰς τὸ Δημοτικὸν Ταμεῖον καὶ καταβάλωσιν αὐτό. Ἐπίσης δὲ καθίσταται γνωστὸν ὅτι ἤρχισεν ἡ πληρωμὴ τοῦ ἀντιτίμου διὰ τὸ ἀρξάμενον ἔτος 1910, παρακαλοῦνται δὲ οἱ κ. κ. ὑδροληπταὶ ὅπως προσέλθωσι καὶ καταβάλωσιν αὐτό.

Ἐν Ἀθήναις 1910.

(Ἐκ τοῦ ὑδραυλικοῦ τμήματος τοῦ Δήμου Ἀθηναίων).

ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ

Τόκοι καταθέσεων πρὸς 4 1/4 %
εἰς πρώτην ζήτησιν

ΔΡΑΓΩΝΑΣ

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΚΑΠΕΛΛΑ

ΑΘΗΝΑΙ - ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ

Ἡ ΚΑΘΕ ΜΙΑ ΚΥΡΙΑ ΗΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΖΗ ΤΑ ΑΡΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΜΕ ΤΑ ΧΗΜΙΚΑ ΦΥΣΙΓΓΙΑ ΑΡΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΧΗΜΙΚΟΥ ΚΟΣΜΗΤΙΚΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

Α. ΣΑΚΑΛΗ
ΑΘΗΝΑΙ - ΟΔΟΣ ΑΛΚΑΜΕΝΟΥΣ 36. - ΑΘΗΝΑΙ

Διαλύετε τὸ περιεχόμενον ἐκάστου φυσιγγίου εἰς 1/2 - 3/4 λίτρας καθαροῦ οἴνουπνεύματος, προσθέτετε 1/2 λίτραν ὕδατος καὶ ἔχετε τὴν κολώνιαν σας, τὸ ἀντιπιτυριωδὲς σας καὶ παντὸς εἶδους ἀρώματα violette, reseda, muguet, Akakia, rose κτλ.

Με 2 μόνον δρ. ἔχετε μίαν ὀκτὴν κολώνιαν. Δι' ὅλα τὰ εἶδη τιμαὶ ἀνεπιδεκτοὶ συναγωγισμοῦ. Πληροφορίαι καὶ τιμοκατάλογοι διὰ τὴν χονδρικὴν πώλησιν παρὰ τῷ κ. Α. Σακαλῆ.

ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΑΝΑΡΓΥΡΟΙ

ΟΦΘΑΛΜΟΛΟΓΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ
ΣΠΗΛΙΟΥ Ι. ΧΑΡΑΜΗ

ΥΦΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΠΑΣΧΟΝΤΩΝ
διὰ θεραπείας καὶ ἐγχειρίσεις ὄλων τῶν
ὀφθαλμικῶν νοσημάτων.
ΑΘΗΝΑΙ. ΟΔΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ 20

Η "ΑΝΑΤΟΛΗ,"

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΖΩΗΣ
ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Ἐταιρικὸν Κεφ. Δρ. 2.000.000

Ἦσφ. Κεφάλ. Δρ. 20.000.000

ΘΕΑΤΡΙΚΑ ΕΡΓΑ ΓΕΡ. ΒΩΚΟΥ

Η ΚΑΤΟΧΗ, δράμα εις πράξεις πέντε δρ. 1.—
ΤΟ ΕΙΚΟΣΙΕΝΑ, δράμα εις πράξεις τρείς > 0,75
Η ΜΕΓΑΛΗ ΙΔΕΑ, δράμα εις πράξεις τρείς > 0,75

Ἐξεδόθησαν μετὰ πάσης τῆς δυνατῆς φιλοκαλίας ὑπὸ τοῦ βιβλιοπώλου Η. Ν. Δικαίου, Ἀθῆναι, ὁδὸς Βουλῆς, καὶ ἀποστέλλονται ὅπουδῆποτε ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΘΩΜΑΣ ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΛΥΠΤΗΣ ΚΑΙ ΖΩΓΡΑΦΟΣ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ ΕΙΣ ΤΟ ΖΑΠΕΙΟΝ ΜΕΓΑΡΟΝ

Μνημεῖα ἐπιτάφια. — Ἀνδριάντες καὶ προτομαί. — Γλυπτικὰ ἔργα διακοσμῆσεως ἐκκλησιῶν. — Διάφορα γλυπτικὰ καὶ ζωγραφικὰ ἔργα πρὸς πώλησιν. — Παραγγελίαι διὰ πᾶσαν καλλιτεχνικὴν ἐργασίαν.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Γαλλικῆς, Γερμανικῆς καὶ Ἰταλικῆς

διὰ νεωτάτης μεθόδου με ἀπιστεύτως εὐθηνὰς τιμὰς παρὰ εὐδοκίμου διδασκαλίσσης καὶ εἰς ἐλάχιστον χρόνον.

ΑΘΗΝΑΙ

ΟΔΟΣ ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΥ 8

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΦΩΤΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

Ε. ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ 10, ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ ΠΑΡΑ ΤΗ ΠΛΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

“Ολοι οἱ καλλιτέχνη, ὅλοι οἱ συγγραφεῖς, ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τοῦ θεάτρου φωτογραφοῦνται κατὰ προτίμησιν εἰς τὸ φωτογραφεῖόν μας, διότι εἶνε ἀληθινὸν καλλιτεχνικὸν ἐργαστήριον.

Μηχανήματα τέλεια, ταχύτης περὶ τὴν ἐκτέλεσιν, τιμαὶ ἀνεπίδεκτοι παντὸς συναγωνισμοῦ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΦΩΤΙΣΜΟΥ

Μεταχειρίζεσθε τὸν

ΕΘΝΙΚΟΝ ΜΑΣ ΦΩΤΙΣΜΟΝ

δι' οἶνοπνεύματος ἐκ σταφίδος εἶναι

Ο ΔΙΑΥΓΕΣΤΕΡΟΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΤΕΡΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΑΜΙΑΝΤΩΝ

ΖΗΤΕΙΤΕ ΠΑΝΤΟΤΕ ΤΑ ΠΑΡΑ

ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

ΗΓΓΥΗΜΕΝΑ ΑΜΙΑΝΤΑ

“ΒΟΤΡΥΣ,,

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΝΤΟΚΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

Καταθέσεις εις τραπεζικά γραμμάτια.

Τροποποιηθείσης τῆς κλίμακος τῶν τόκων τῶν εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια νέων ἐντόκων καταθέσεων ἐν ὄψει ἢ ἐπὶ προθεσμίᾳ, δηλοποιεῖται, ὅτι ἀπὸ 15 Ἀπριλίου 1909 ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος δέχεται παρὰ τε τῆ Κεντρικῆ Καταστάτη καὶ τοῖς Ὑποκαταστήμασιν αὐτοῖς καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια ἀποδοτέας ἐν ὄψει ἢ ἐν ὠρισμένη προθεσμίᾳ ἐπὶ τόκῳ :

1 1/2 τοῖς 1/10 κατ' ἔτος διὰ τὰς ἐν ὄψει ἀποδοτέας καταθέσεις μέχρι ποσοῦ δρ. 10,000, πέρα τοῦ ποσοῦ τούτου τοῦ τόκου ὀριζομένου εἰς 1 τοῖς 1/10 κατ' ἔτος μέχρι 50,00 δραχμῶν πέρα δὲ τοῦ ποσοῦ τούτου εἰς 1/2 τοῖς 1/10. Αἱ καταθέσεις αὗται γίνονται δεκταὶ καὶ εἰς ἀνοικτὸν λογαριασμὸν παραδιδόμενον τῷ καταθέτῃ βιβλιαρίου λογαριασμοῦ καὶ βιβλιαρίου ἐπιταγῶν. — 2 τοῖς 1/10 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ ἑξ μῆνας τοῦλάχιστον. — 2 1/2 τοῖς 1/10 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ ἑξ μῆνας τοῦλάχιστον. — 3 τοῖς 1/10 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ δύο ἔτη τοῦλάχιστον. — 3 1/2 τοῖς 1/10 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ τέσσαρα ἔτη τοῦλάχιστον. — 4 τοῖς 1/10 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ πέντε ἔτη τοῦλάχιστον ὡς καὶ διὰ τὰς πέρα τῶν πέντε ἐτῶν ἢ τὰς διαιρκεῖς.

Καταθέσεις εἰς χρυσόν.

Δέχεται ἐτι ἐντόκους καταθέσεις εἰς χρυσόν, ἤτοι εἰς φράγκα καὶ λίρας Ἀγγλίας, ἀποδοτέας ἐν ὠρισμένη προθεσμίᾳ ἢ διαρκεῖς ἐπὶ τόκῳ :

1 1/2 τοῖς 1/10 κατ' ἔτος	διὰ	καταθέσεις	6	μηνῶν	τοῦλάχιστον
2	>	>	>	>	1 ἔτους
2 1/2	>	>	>	>	2 ἐτῶν
3	>	>	>	>	4 ἐτῶν
4	>	>	>	>	5 ἐτῶν

Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐκλογὴν τοῦ καταθέτου ὀνομαστικαὶ ἢ ἀνώνυμοι.

Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ὁμολογιῶν πληρώνονται παρὰ τῆ Κεντρικῆ καταστάτη καὶ τῆ αἰτήσῃ τοῦ καταθέτου παρὰ τοῖς Ὑποκαταστήμασι τῆς Τραπεζῆς εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα εἰς ὃ ἐγένετο ἢ καταθέσεις.

ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΕΙΟΝ

Β. ΚΟΝΤΟΜΑΝΩΛΗ

ΑΘΗΝΑΙ

Ὁδὸς Ἰπποκράτους 3.

Ὁ κ. Κοντομανώλης εἶνε ὁ βιβλιοδέτης τοῦ «Καλλιτέχνου». Αὐτὸ νομιζομεν, ὅτι εἶνε ἡ καλλιτέρα σύστασις διὰ νὰ πεισθοῦν οἱ ἀναγνώσται μας περὶ τῆς ἀπολύτως καλλιτεχνικῆς του ἐργασίας.

Ἐπὶ πλέον προσθέτομεν συστάσεις διὰ τὴν ἐκτακτὸν ταχύτητα περὶ τὴν παράδοσιν τῶν παραγγελιῶν καὶ διὰ τὰς ἀπιστεύτως εὐθηνὰς τιμὰς του.

ΤΟ “ΦΛΟΓΙΣΜΕΝΟ ΡΑΣΟ,,

ΤΟΥ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΡΟΔΟΚΑΝΑΚΗ

ΕΞΕΔΟΘΗ

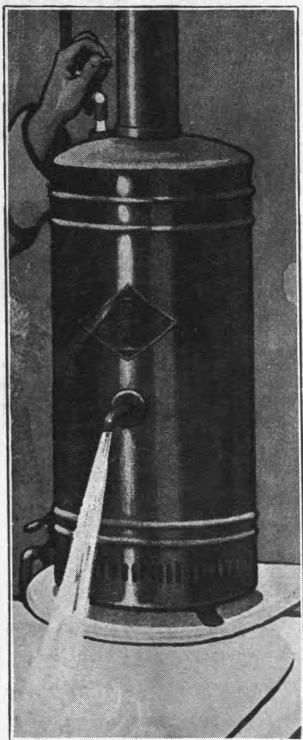
Παραγγελίαι στέλλονται εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ «Καλλιτέχνου».

Ο ΤΟΜΟΣ ΔΡ. 2

ΟΙ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΟΙ ΝΕΟΙ
ΘΕΡΜΟΣΙΦΩΝΕΣ

30 ΛΕΠΤΑ ΓΚΑΖ ΔΙ' ΕΚΑΣΤΟΝ ΛΟΥΤΡΟΝ

ΑΝΑΠΤΟΥΣΙΝ ΑΥΤΟΜΑΤΩΣ

ΟΥΔΕΜΙΑ ΑΠΑΙΤΕΙΤΑΙ ΕΠΙΒΛΕΨΙΣ

ΟΤΑΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ

ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΦΟΒΟΣ

ΕΚΡΗΞΕΩΣ

"Όταν τελειώση τὸ ὕδωρ

εἰς τὸ τεπόζιτον

κλείει τὸ γκάζι αὐτομάτως

ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΣΙΝ

ΑΝΩ ΤΩΝ 200 ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΔΙΔΕΤΑΙ

ΕΓΓΥΗΣΙΣ ΔΙΑ 3 ΕΤΗ *

ΠΩΛΗΣΙΣ

ΟΔΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 5

Χ. ΚΟΥΡΑΚΟΣ